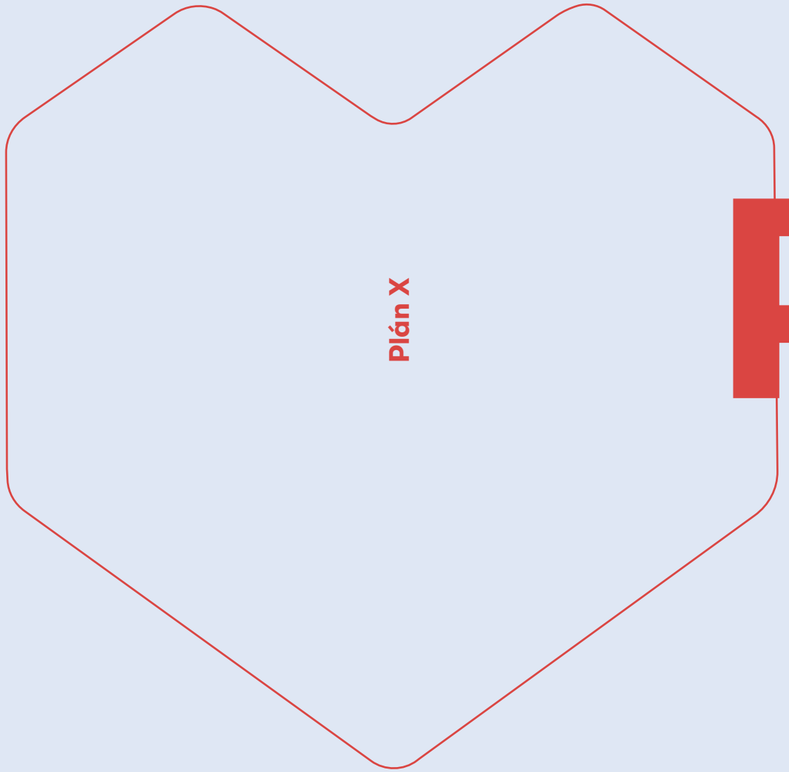

Plán X

X riešení pre lepší život v Považskej Bystrici

Maroš Chudovský a kolektív

Spoločne,aktívne a odhodlane	4
I. Transparentnosť, financie a správa mesta	7
II. Čistota a bezpečnosť	21
III. Mobilita	29
IV. Vzdelávanie	54
V. Šport	74
VI. Sociálna oblasť	98
VII. Životné prostredie	108
VIII. Kultúra a cestovný ruch	130
IX. Rozvoj a inovácie	144
X. Mestské časti	158

SPOLOČNE, AKTÍVNE A ODHODLANE

X riešení
pre X oblastí
pre PX

Mesto na životodarnej vode. Oblieha ho Váh a ako tepna pretína Domanižanka. Energia a život, ktorý prúdi, nestojí. Napriek tomu sa však tok mesta javí často až príliš mútny, stojatý. Neraz vietor prinesie závan nostalgie – možno zašlá sláva či premrhané príležitosti.

Bez ohľadu na to, či sme sa tu narodili a žijeme, či nás odviali príležitosti do sveta, alebo nás naopak túlavé topánky priviedli žiť pod Maníny, všetkých nás spája jedno. Sme Považskobystričania a naše srdce bije pre naše mesto. Záleží nám preto na jeho osude. Nechceme sa už viac prizerať na jeho ťažkopádne vody, baví nás energia rýchleho toku.

Len za posledných 10 rokov prišlo naše mesto o takmer 3000 obyvateľov. O šikovných a talentovaných Považskobystričanov, ktorí odišli za lepšími podmienkami. Je to smutné vysvedčenie, že sme nedokázali dostatočne využiť príležitosti a potenciál a v konkurencii miest sme neobstáli.

Viete, že aj mňa pracovný život na istý čas zavial mimo naše mesto. Vždy som sa ale chcel do rodného mesta vrátiť a založiť si tu rodinu. Aj zo zahraničia som sa sem vracal tak často, ako to len šlo. Áno, práca v diplomacii bola obrovská príležitosť nabrať skúsenosti, kontakty, taktiež prejsť svet a vidieť, ako mestá dokážu pracovať so svojím potenciálom. A poviem vám, videl som množstvo pozitívnych príkladov, ktoré potvrdzujú, že sa dá, keď je vôľa.

Ale hovorí sa, že domov je tam, kde je srdce. A ja som to svoje nechal v Považskej Bystrici. Chcem žiť doma. Chcem tu vidieť vyrastať moje deti. Nechcem, aby bolo pre Považskobystričanov normálom, že sa s dcérou, vnukom, sestrou či bratrancom vidia raz za rok. Nebudem preto sedieť v kresle a prizerať sa na krívajúce rodné mesto, ktoré plytvá svojím potenciálom.

Chcem prispieť k tomu, aby z Považskej Bystrice bolo mesto pre život, mesto príležitostí. Tak, aby moje deti a celá nastupujúca generácia mali motiváciu prežiť svoj život tu, doma.

Vždy si môžete vybrať to, čo je ľahké alebo to, čo je správne. Som však presvedčený, že výzvam – aj tým veľkým – treba čeliť. Uvedomujem si, že cesta, ktorú sme si s tímom zvolili, nie je jednoduchá. Aj vďaka tisíckam rozhovorov s vami cítim, že toto je pohľad, ktorý naše mesto potrebuje. Bolo preto pre mňa dôležité, aby sa tento prístup a naše odhodlanie odzrkadlilo aj v programe. Dnes môžem čestne povedať, že mám plán a nie som naň sám.

PLÁN X pre PX

Držíte v rukách víziu toho, kam by sme život v Považskej Bystrici chceli posunúť. Aké riešenia a metódy práce by sme si mohli osvojiť. Mnohé sú v iných mestách už štandardom. Pretože vieme, že na to máme aj my. Že keď snívame o tom, v akej Považskej Bystrici by sme chceli žiť, skutočne nemusí zostať pri snoch.

Keď do toho pôjdeme:

SPOLOČNE
Považská Bystrica dokáže byť mestom, ktoré kráča spolu za rovnakým cieľom. Šéf môže rečniť z tribún a prestrihávať pásky, ale líder ťahá lano spolu s ľuďmi, načúva im a hovorí s nimi. Viem, že ak má byť akákoľvek vízia úspešná, toto musí spĺňať. Preto sme mesiace trávili čas medzi vami. Hovorili sme s tisíckami Považskobystričanov. Spolu s tímom šikovných ľudí, odborníkov a podporovateľov sme vám načúvali. S dôverou ste nám zverili vaše problémy. A dnes si trúfam povedať, že vieme presne, čo naše mesto a jeho obyvateľov trápi. Výsledok je Plán X, ktorý predkladáme.

AKTÍVNE
V Považskej Bystrici žije približne 38 000 obyvateľov. Ľudí, ktorí napriek každodenným problémom chcú tráviť svoj čas aktívne. Nezáleží, či ste záhradkár, turistka, folklorista, zberateľ známok, rybár či sestrička v nemocnici. Nesmierne si vážim, že svoj čas, energiu a častokrát aj prostriedky venujete v prospech občanov mesta a pomáhate stmeľovať komunity. Obyvatelia sú tou najväčšou tvorivou silou mesta. A tvorivý potenciál Považskobystričanov je obrovský! Máme si navzájom pomáhať a vytvárať podmienky na realizáciu našich vízií. Takto sa v Pláne X pozeráme na spoluprácu mesta s občanmi a komunitami.

ODHODLANE
Som si plne vedomý, že v Považskej Bystrici častokrát nie je splnená ani "malá násobilka" komunálnej politiky v podobe kvalitných chodníkov či ciest. Nezatváram pred tým oči. Napriek tomu však nemôžeme nemať vyššie ciele. Ambiciózne, avšak realistické. Som presvedčený, že to, ako o našom meste uvažujeme, definuje aj to, ako bude na konci dňa vyzerať. Viem, že zázraky sa nedejú na počkanie. Ale nesmieme sa báť mať smelé ambície. Nesmieme sa báť vyhrnúť si rukávy a odhodlane sa pustiť aj do toho, na čo doteraz nebola odvaha.

Pamätníci radi spomínajú na slávnu históriu strojárskeho mesta. Mesta PX. Prečo by sme nemohli mať aj slávnu budúcnosť?

Tu je náš plán. Toto chceme pre Považskú Bystricu. Pre Považskobystričanov.

Plán X
Program, ktorý nie je môj. Nie je môjho tímu.
Je tisícok Považskobystričanov.
Rešpektuje vaše potreby, reflektuje vaše názory.

X riešení
pre X oblastí

I. TRANSPARENTNOSŤ, FINANCIE A SPRÁVA MESTA

Mesto, kde sú ľudia k sebe otvorení

Mesto pre život, život pre mesto

Silnou stránkou demokratického zriadenia, napriek mnohým jeho slabým miestam, je to, že v pravom slova zmysle odovzdáva moc a rozhodnutia nad vecami verejnými do rúk všetkým občanom. Tým sa zásadne líši od totalitných či autokratických režimov. Slovensko, naše mesto nevynímajúc, disponuje neúrekom šikovných a talentovaných ľudí. Niektorí však majú talent aj na to, ako si demokraciu, jej pravidlá, písané či nepísané, vykladať po svojom a prispôsobovať ich osobnej realite či prospechu.

Nie je to tak dávno, keď mnohým Slovákom a Slovenkám dvíhala tlak okrídlená hláška „vyhraj voľby, môžeš všetko". Bol to azda najpríznačnejší symbol toho, ako pokrivene niektoré osoby vnímajú moc zverenú voličmi do svojich rúk. Jednoducho ako mandát k svojvôli. Určite však panuje zhoda, že nikto racionálne zmýšľajúci v našej krajine takúto predstavu o výkone moci nemá. Transparentnosť, slušnosť a otvorenosť by mali byť samozrejmosťou. Taktiež v našich zemepisných končinách, naše mesto nevynímajúc, panuje predstava, že aktom vhodenia volebného lístka do urny sa podiel občana na správe vecí verejných končí. A žiaľ, aj keby to tak vôbec nemuselo byť, v mnohých prípadoch to tak naozaj vyzerá. Ľudia sa potom dostávajú do kolobehu frustrácie, keď takmer jediná spoluúčasť na správe vecí verejných im je umožnená v cykle štyroch rokov. A v čase medzi voľbami vnímajú, že pre politikov nie sú partnermi do diskusie.

Samozrejme, túto pachuť a frustráciu politici radi retušujú, ideálne pol roka pred voľbami, keď sa z verejných pokladníc nadeľuje na najrôznejšie – zmyselné i nezmyslené – projekty, akoby boli tieto pokladnice bezodné. Riešenie, ako z tejto šlamastiky von, ako neprehlbovať frustráciu občanov a vykoreniť z nich vetu „môj hlas aj tak nič nezmení", však existuje. Chce to političky a politikov, ktorí budú ochotní ešte pred svojím zvolením sa jasne zaviazať aj prostredníctvom konkrétnych krokov a návrhov **k transparentnosti, predvídateľnosti, otvorenosti práce vo výkone mandátu a vo zvyšovaní miery participácie občanov na správe svojho životného priestoru a vecí verejných.**

Ak by sme vyššie napísané riadky implementovali na obraz nášho mesta, nevyhneme sa nasledujúcim konštatovaniam a otázkam z nich vyplývajúcich:

- V našom meste sme zdrojom príjmov mestskej pokladnice my, občania; ale pýta sa nás niekto, ako si život či veci s ním spojené predstavujeme práve my?
- V našom meste nás občas intenzita rekonštrukčných prác aj prekvapí; ale vieme, my občania, dopredu, čo kde, v akej forme a za koľko sa bude budovať či rekonštruovať a ako všetky tieto práce zapadajú do dlhodobej koncepcie rozvoja mesta?
- V našom meste máme mnoho médií či komunikačných kanálov, na slovenské pomery až nadštandardne; ale dostávajú sa k nám všetky potrebné informácie včas a od všetkých zainteresovaných strán?

K týmto otázkam by sa dalo písať mnoho príkladov, uveďme aspoň niekoľko:

Prerába sa kultúrny dom: Vieme však, kedy bude rekonštrukcia hotová, koľko bude stáť, z čoho sa zaplatí a ako bude dom kultúry napokon vyzerať?

Prerábajú sa parky, pridávajú sa autobusy: Pýtal sa však niekto nás občanov, či nám takto zavádzané novinky či urobené prerábky vyhovujú a budú mať pre nás úžitok?

V meste máme dve súkromné televízie: Dostáva sa nám však neskreslených informácií, pokiaľ v 9 z 10 spravodajských reportáží je hlavnou postavou primátor?

Súčasná Považská Bystrica začína mierne pripomínať istú formu feudálneho zriadenia: aj keď máme zastupiteľstvo, ktoré je naoko najvyššou ustanovizňou v správe mesta, o osude mesta takmer vo všetkom rozhoduje len vybraný okruh ľudí za zatvorenými dverami. Bez toho, aby občania v menšej či väčšej miere mohli tieto rozhodnutia zmeniť či korigovať. A to sme odhodlaní zmeniť. Premeniť túto paradigmu vládnutia privilegovanej menšiny na otvorenú participáciu väčšiny obyvateľov nášho mesta.

I.1. Transparentnosť a komunikácia

Už od konca marca tohto roka sme odštartovali misiu, ako tento stav zmeniť. Vnímame to tak, že ak neviete alebo nechcete počúvať, ťažko porozumiete problémom obyvateľov mesta. Takmer každý deň sme preto ako tím vyrážali do ulíc, kde sme sa vás, Považskobystričaniek a Považskobystričanov, pýtali na život v meste, na to, čo sa vám páči, ale aj na to, čo vnímate ako problém.

Hovorili sme s viac ako 5 000 z vás a dovolíme si trochu sebavedomo tvrdiť, že vieme naozaj do detailov to, čo vás trápi.

Výsledky päťmesačného zberu podnetov a rozhovorov otvorili desiatky tém, ktoré sme pretavili do návrhov v nasledujúcich kapitolách. Aj v tomto smere sme sa snažili obrátiť volebnú ponuku naruby: nie od stola napísať program (ak sa v Považskej Bystrici vôbec niekedy nejaký písal), ktorý nebude korešpondovať s požiadavkami či potrebami občanov. Ale podnety od občanov zosumarizovať a s odborníkmi rozvinúť do hlavných oblastí, ktorými by sme chceli zlepšiť život obyvateľov v našom meste.
Prioritou je počúvať: Od konca marca sme s tímom v uliciach a počúvame vaše názory na život v meste, zbierame podnety a pripomienky, čo treba zlepšiť. Mnohých občanov naše stretnutia potešili a nás o to viac, mnohí prekvapili svojou otvorenosťou, priamočiarosťou, dokonca sme streli viacero občanov s veľmi podrobne popísanými problémami či podnetmi. Spoločným menovateľom však bolo, že na tieto podnety dlhodobo nikto nereflektuje. Symbolicky preto začíname tento plán pre naše mesto, ktorým chceme zlepšiť život v Považskej Bystrici, práve kapitolou Transparentnosť a komunikácia, pretože je pre nás mimoriadne dôležité povýšiť vzťah medzi radnicou a občanom na kvalitatívne na omnoho vyššiu úroveň.

„Za 30 rokov ste prví, ktorí sa ma prišli k mojej bránke spýtať, ako sa mi tu žije a či niečo nepotrebujem, čo ma veľmi milo prekvapilo.“

(pani Viera, Podvažie)

Stredobodom je záujem o občana, nie samoúčelná prezentácia vedenia mesta

Ako sme už spomínali vyššie, mesto má na slovenské pomery nadmerný priestor, ako komunikovať s občanmi. Momentálny obraz však vyzerá ako súkromná PR mašinéria vybraných osôb za peniaze občanov, daňových poplatníkov. Naším cieľom bude informovať občana, nie platiť z rozpočtu mesta za samoúčelnú prezentáciu.

Mesto, ktoré počúva

Samospráva, ktorá nepočúva svojich obyvateľov, nemôže byť dobrou samosprávou. Viete si predstaviť, že by vám stavebník postavil dom bez toho, aby sa vás opýtal, ako si ho predstavujete? Alebo aby vám lekár predpisoval lieky bez toho, aby vedel, čo vám v skutočnosti je? Na konci marca sme za vami vyrazili do ulíc, aby sme počuli váš názor. A rovnako s vami chceme komunikovať aj po voľbách. Preto budú pre nás dôležité:

- **Rozhovory s obyvateľmi mesta** – slávnostné príhovory a strihanie pások vyzerajú na fotkách dobre, z pohľadu občanov má však omnoho väčšiu pridanú hodnotu priama a pravidelná komunikácia o ich problémoch. Preto budeme usporadúvať pravidelné vopred ohlásené stretnutia s vedením mesta priamo v uliciach, ako aj verejné diskusie k dôležitým projektom.
- **Zefektívnime nástroje komunikácie občanov s mestom a naopak, napríklad prostredníctvom aplikácií** – a to nielen na komunikáciu mesta smerom k občanom, ale aj na zbieranie podnetov od občanov.
- **Informačné panely na území mesta** – tie by mali byť estetické, prehľadné, pravidelne aktualizované a na dostupných miestach.
- **Rozhlas** – v mestských častiach musia platiť jasné pravidlá a štruktúra používania miestneho rozhlasu, ako aj pravidlá príspevkov do rozhlasu v ňom vysielaných. Rozhlas je neraz jediným zdrojom informácií pre starších obyvateľov, preto musí prinášať jasné, zreteľné a užitočné informácie.

Nahlasovanie porúch a problémov – pre občanov zjednodušíme a sprehľadníme systém nahlasovania a oznamovania porúch či problémov. Mesto musí zreteľne a priamo komunikovať smerom k občanom, ako postupovať pri ich nahlasovaní. Súčasťou systému bude zároveň spätná väzba občanom o procese vybavovania podnetu, až do jeho samotného vyriešenia. Takýto systém sa osvedčil vo viacerých samosprávach, jedným z príkladov je napríklad aplikácia Odkazprestarostu.sk.

Oddelenie médií a informácií v rámci mestského úradu

Toto oddelenie bude zastrešovať všetky informačné platformy mesta: webovú stránku, sociálne siete Facebook a Instagram, Považskobystrické novinky, Youtube kanál a aplikáciu mesta, zároveň zabezpečí prehľadný web mesta so všetkými potrebnými informáciami. Webové stránky mesta sú v súčasnosti neprehľadné a občania majú veľký problém dohľadať potrebné informácie. Tie musí vedieť každý jednoducho nájsť – od stránkových hodín na mestskom úrade cez kultúrny program až po zápisnice z ktoréhokoľvek zastupiteľstva. Oddelenie zároveň musí fungovať na vysokej profesionálnej úrovni so všetkými etickými štandardmi.

Opätovné otvorenie problematiky platenia dvoch súkromných televízií

Už niekoľko rokov vynakladá Považská Bystrica zhruba 160-tisíc eur ročne na dve súkromné televízie, ktoré sú na slovenské pomery nepoznaným luxusom, alebo presnejšie – flagrantným plytvaním verejných zdrojov. Na základe dôslednej právnej analýzy bude cieľom optimalizovať výdavky určené na adekvátne informovanie občanov prostredníctvom súkromných televízií.

Včasné informovanie občanov o konaní komisií, zastupiteľstva

Určite si mnohí spomeniete na zastupiteľstvo z roku 2019, keď došlo k redukcii spojov MHD takmer o jednu tretinu. Tomu však predchádzal aj veľmi nekorektný spôsob, ako sa zastupiteľstvo zvolávalo: stovky materiálov a právnych dokumentov bolo zverejnených len niekoľko dní pred samotným konaním zasadnutia mestského zastupiteľstva. Nebyť aktivity občanov, verejnosť by sa o tejto dôležitej téme takmer nemala šancu dozvedieť. Viacero poslancov sa navyše právom sťažovalo, že za niekoľko dní sa nedá stovky strán relevantne naštudovať a zaujať k nim zodpovedný postoj.
Naším cieľom, aj s ohľadom na podobne opakujúce sa skúsenosti, je zreteľné a včasné komunikovanie tém, ktoré putujú do komisií a zastupiteľstva. Proaktívne a transparentné zverejňovanie podkladov, otvorené komisie a zastupiteľstvá, kde bude mať občan vždy garantované právo vystúpiť, je psou povinnosťou každej férovej a otvorenej samosprávy. Takou, samozrejme, chceme byť.
Tento princíp sa bude snažiť radnica preniesť aj na fungovanie výborov mestských častí.

Komunikácia zamestnancov mestského úradu

Kvalita komunikácie zamestnancov mestského úradu kontinuálne narastá. Naším cieľom však je, aby bola na čo najprofesionálnejšej úrovni. Občan je vždy partnerom zamestnanca úradu a tak sa k nemu správa každý zamestnanec mesta, od primátora až každého zamestnanca ktoréhokoľvek mestského podniku. Na tento účel zabezpečíme pravidelné podporné komunikačné školenia, taktiež zavedieme možnosť hodnotenia spokojnosti občanov s kvalitou poskytovanej služby a komunikácie so zamestnancami prvého kontaktu.

Včasné informovanie občanov o konaní komisií, zastupiteľstva

Našou snahou je, aby mesto získalo zreteľnú identitu. Považská Bystrica má ambíciu byť moderným mladým atraktívnym mestom, ktoré sa zameriava na budúcnosť, kvalitu života občanov mesta, rozvoj turistického ruchu. Vizuálna a marketingová identita týmto cieľom môže výrazne pomôcť. Zatiaľ však oboje v podmienkach Považskej Bystrice chýba.

Priama participácia občanov na rozhodovaní

Pri závažných rozhodnutiach radnice, týkajúcich sa väčšej skupiny obyvateľov mesta, zavedieme osobné stretnutia občanov s vedením mesta, na ktoých budú zozbierané postrehy, argumenty, požiadavky a pripomienky s úsilím v čo najväčšej miere ich zapracovať do finálneho rozhodnutia.
Zároveň je naším cieľom zvýšiť objem finančných prostriedkov určených na participatívny rozpočet, do ktorého môžu občania prihlasovať svoje projekty na rozvoj svojich komunít.

Transparentná komunikácia mestského úradu o zamýšľaných projektoch

Ako sme už konštatovali, ak sa v našom meste v súčasnosti niečo začne budovať, štandardne o tom dopredu radnica neinformuje. O projektoch sa tak často dozviete z rečí na ulici, prípadne si prečítate či pozriete „úspešný referát“ v jednom z mestských médií. Občania tak nemajú prehľad, čo sa kde bude stavať či rekonštruovať, ako to bude vyzerať, koľko to bude stáť, kto to bude realizovať a kedy to bude hotové.

Naším cieľom je proaktívne informovať občanov o zámeroch radnice s časovým harmonogramom, absolútna transparentnosť výberových konaní, verejných obstarávaní, súťaží a ďalších aktivít. Je neprípustné, aby občania nevedeli a nemohli z verejných mediálnych zdrojov mesta dohľadať, čo kde kto a za akú cenu ide rekonštruovať, ako má projekt vyzerať, aby občan nemohol takýto projekt popredu pripomienkovať či podávať zlepšujúce návrhy. Je pochopiteľné, že zvlášť veľké projekty sa odhadujú ťažko, no občan si zaslúži získať aspoň rámcové informácie popredu.

I.2 Financie

Každá fungujúca inštitúcia potrebuje pravidelnú kontrolu procesov a financií. Je prirodzené, že po dvanástich rokoch pod jedným vedením, plánujeme začať preskúmaním toho, ako na tom naše mesto v tomto ohľade skutočne je. Prvým krokom preto bude nezávislý audit, ktorý nám jasne ukáže kondíciu mesta, pomer deklarovaných či skrytých záväzkov, finančných tokov, pomer úhrnných nákladov na jednotlivé skupiny služieb či obstaraného majetku, efektivitu vynakladania zdrojov na operatívu mesta, ale aj investičné výdavky. Rovnako tak je potrebné zmapovať efektivitu ostatných procesov.

Zdroje financovania

Z hľadiska platnej legislatívy Slovenskej republiky sú kľúčovými zdrojmi príjmov do mestskej kasy najmä:

- podielové dane,
- miestne dane, predovšetkým:
- dane z nehnuteľností,
- poplatky za komunálny odpad,
- nenávratné dotácie a príspevky zo štátneho rozpočtu, fondov Európskej únie a rôznych grantových schém, hoci sú menej predvídateľnými zdrojmi.

Každý z týchto príjmov ovplyvňuje spoločný faktor, ktorý garantuje ich rast. Tým nie je nič iné ako aktívna politika radnice v oblasti financovania.

- V prípade podielových daní závisí výška objemu príjmu zo štátneho rozpočtu od počtu obyvateľov. Je preto naším cieľom, aby sa zastavil pomerne prudký prepad počtu obyvateľov nášho mesta. Považská Bystrica mala ku koncu roka 2021 už len zhruba 38 800 obyvateľov. Za posledných 10 rokov stratilo naše mesto zhruba 2 600 obyvateľov. Kontinuálny úbytok obyvateľov je nepriamym ukazovateľom, ktorý viaceré publikácie pripisujú menej úspešným mestám. Nedokážu zastaviť odliv obyvateľov, no náklady na služby ostávajú na tej istej úrovni, ba dokonca narastajú. **V nasledujúcich kapitolách predstavujeme súbor riešení, ktoré tento proces odchodu obyvateľov pomôžu zastaviť.**

- V prípade dane z nehnuteľností už viaceré samosprávy pristúpili k ich zvyšovaniu. My však aj na základe rozhovorov s mnohými občanmi vnímame priestor ísť inou cestou. A tou je vytvorenie takého mestského prostredia, v ktorom obyvateľom či investorom výrazne uľahčíme oproti aktuálnemu stavu proces výstavby bytov či nebytových priestorov. Samozrejme, s vopred nastavenými koncepčnými pravidlami. Nie je udržateľné, aby občania mesta nemali kde stavať alebo čakali na stavebné povolenie neúmerne dlhý čas. V takom prípade mnoho z nich volí presťahovanie sa do satelitnej obce, kde sa s podobnými bariérami stretávajú v značne miere. Je naším cieľom, aby sa výška daní z nehnuteľností dosahovala jasnými pravidlami rámcovanou výstavbou, čo docielime len novým územným plánom a časovo primeraným stavebným konaním.

„Pôvodom som Bystričanka, ale po skúsenostiach môjho brata, ktorý čakal v tomto meste na ukončenie stavebného konania tri roky, sme sa manželom rozhodli kúpiť pozemok v Jasenici. Po roku a pol bývame. Viete si predstaviť, o koľko by sa nám v dnešnej dobe stavba predražila, kebyže stále čakáme na rozhodnutie?“

(pani Lucia, Jasenica)

Mesto	Počet obyvateľov	Prepočet na obyvateľa	Výška čerpania 18 - 22
Dubnica nad Váhom	22 286	301 eur	6 717 469 eur
Púchov	17 253	254 eur	4 380 313 eur
Rajec	5 859	234 eur	1 373 254 eur
Bytča	11 432	111 eur	1 268 405 eur
Považská Bystrica	38 125	75 eur	2 874 527 eur

Vedeli ste, že?

Od nášho vstupu do Európskej únie v roku 2004 sa pre mnohé mestá a obce na Slovensku stalo najefektívnejším spôsobom, ako vyrovnávať rozvojový dlh, práve čerpanie európskych fondov. Určite ste v mnohých obciach videli, či už v našom okolí alebo v susedstve na Morave, vybudované cyklotrasy, opravené domy kultúry, zrekonštruované základné školy, či nové oddychové zóny. Pri všetkých týchto projektoch bola umiestnená tabuľa – financované zo zdrojov Európskej únie. Koľko takýchto tabúľ ste od roku 2004 videli v Považskej Bystrici?
Dáta za ostatné štyri roky nás utvrdzujú v tom, že naše mesto, žiaľ, nepatrí v čerpaní takýchto finančných prostriedkov na popredné miesta. Za posledné štvorročné volebné obdobie pod aktuálnym vedením mesta skončila Považská Bystrica zo 140 slovenských porovnávaných miest na 116. priečke v prepočte čerpaných zdrojov na obyvateľa. V celkovej sume sa tak nášmu mestu podarilo čerpať prostriedky v sume 2,9 milióna eur, čo je v prepočte 75 eur na obyvateľa. Na porovnanie, v menších susedných mestách ako Dubnica nad Váhom čerpali až 6,7 milióna eur, čo je 301 eur na obyvateľa a v Púchove čerpali 4,4 milióna eur, čo je 254 eur na obyvateľa. V čerpaní boli úspešnejšie aj porovnateľne veľké mestá, ako napríklad Michalovce (114 eur na osobu), Levice (127 eur na osobu) či Bardejov (438 eur na osobu). Nevyužité príležitosti už späť nevrátime. Našou prioritou však je dostať Považskú Bystricu na popredné priečky v čerpaní externých zdrojov.

Zdroj: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1v_g9qr-RFOiTrsvDjVScrmvS0SXaFNRlNmBanNnsHhM/edit?fbclid=IwAR2f0WddOJluZoy-yuPaGPhZjUIgooaa3fdHuTWglTr99bndxchtwb82MFY#gid=129624092

- V prípade eurofondov, dotácií zo štátneho rozpočtu a možností čerpania financií z rôznych grantových schém vytvoríme samostatné oddelenie, ktoré bude zamerané na možnosti čerpania financií z externých zdrojov. Považská Bystrica sa zaraďuje medzi samosprávy, ktoré v čerpaní eurofondov patria na chvost Slovenska. Je pre nás prioritou tento fakt čo najskôr zmeniť, pretože sa výrazne zapisuje na vrub rozvojového deficitu.
- Čerpať nenávratné finančné prostriedky však okrem samosprávy môžu aj domácnosti či súkromný sektor. Naším cieľom bude proaktívne o týchto možnostiach obyvateľov informovať a pomôcť im zorientovať sa v možnostiach čerpania grantových schém.
- Nemenej dôležitou bude pre nás intenzívna spolupráca so súkromným sektorom. V meste funguje mnoho úspešných firiem, ktoré chcú participovať na jeho rozvoji. Považujeme za samozrejmé, aby bola samospráva potenciálnym rozvojovým projektom maximálne nápomocná.
- Na prvý pohľad samozrejmou formou, ako získať dodatočné financie, je šetrenie. To však nemusí znamenať v prvom rade uťahovanie opaskov. Cestou je lepšia koordinácia krokov, transparentné, dobre naplánované verejné obstarávania, vďaka čomu môže radnica výrazne ušetriť.

I.3 Správa mesta

Napriek tomu, že na radnici pôsobí množstvo šikovných ľudí a odborníkov, súčasný spôsob vedenia mesta nevyužíva ich potenciál naplno. K tomuto stavu prispieva aj existujúca organizačná štruktúra. Viaceré procesy je možné zefektívniť zmenou optiky či myslenia, potrebný je však nadhľad. Po dvanástich rokoch je veľmi náročné udržať si odstup od zabehnutých koľají. Považujme preto za dôležité nebáť sa prispôsobiť štruktúru práce novým výzvam. Je potrebné, aby mali zamestnanci a úrad ako taký popri bežnej agende priestor aj na strategické plánovanie. Z nášho pohľadu bude preto nevyhnutné vykonať ako základ nasledujúce kroky:

Úprava organizačnej štruktúry mestského úradu a reorganizácia mestských podnikov v súlade s hlavnými prioritami a výzvami:

- **Vytvorenie splnomocnencov pre dôležité oblasti**, napríklad pre čerpanie európskych štrukturálnych fondov alebo splnomocnenca pre priemyselné parky.
- **Agenda dopravy** integrovaná pod dopravný podnik – od bikesharingu cez hromadnú dopravu až po parkovanie (viac v kapitole Mobilita).
- **Agenda športu**, čiže profesionálny šport, mládežnícky šport a športoviská, integrovaná pod Mestské športové kluby (viac v kapitole Šport).

Zdroj: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1v_g9qr-RFOiTrsvDjVScrmvS0SXaFNRlNmBanNnsHhM/edit?fbclid=IwAR2f0WddOJluZoy-yuPaGPhZjUIgooaa3fdHuTWglTr99bndxchtwb82MFY#gid=1296240928

- **Agenda kultúry a cestovného ruchu** integrovaná pod PX centrum (viac v kapitole Kultúra).
- **Agenda technickej údržby** – analýza vhodnosti vzniku technických služieb, ktoré by mali v kompetencii správu majetku, a najmä nehnuteľností vo vlastníctve mesta, ich pasportizáciu a ekonomické zhodnotenie, opravy budov, cestných komunikácií, kosenie trávnatých porastov, čistenie komunikácií a verejných priestorov, v prípade odpadového hospodárstva budeme zvažovať ďalšie možnosti po vypršaní zmluvy so súčasným poskytovateľom, aby systém nakladania s odpadmi bol pre mestskú kasu a občanov mesta čo najefektívnejší.
- **Vytvorenie klientskeho centra** pre občana, na dôstojné vybavenie potrebných záležitostí.

Spokojní zamestnanci: Našou snahou bude umožniť zamestnancom úradu kariérne čo najviac rásť a odborne sa vzdelávať. Zároveň chceme zamestnancom úradu vytvoriť priestor na predkladanie inovatívnych či zlepšujúcich návrhov. Pretože spokojný zamestnanec je ten, ktorý dostane príležitosť, ten ktorého nápady sú vypočuté a ten, ktorý má možnosť osobného rastu. Primátor sa bude osobne zasadzovať, aby boli všetci zamestnanci aktívnou súčasťou realizácie riešení v prospech kvalitnejšieho života obyvateľov mesta.

Zelená radnica: Každá samospráva sa bude musieť vyrovnať s dosahom klimatických zmien. Aj preto by mestský úrad ako taký mal ísť príkladom obyvateľom mesta. To sa týka interného fungovania samotného úradu, ale aj všetkých verejných obstarávaní, ktoré musia brať do úvahy ekologické aspekty. Jedným z kľúčových aspektov je digitalizácia úradu.

Digitalizácia procesov na mestskom úrade:
- preukázateľne znižuje režijné náklady a šetrí životné prostredie,
- zároveň umožňuje efektívnejšiu prácu s dátami, čo umožňuje prijímať kvalifikované rozhodnutia,
- a čo je najdôležitejšie, umožňuje občanom v prípade ich záujmu komunikovať či vybaviť potrebné záležitosti s úradom aj elektronicky z pohodlia domova.

Komunikácia s partnermi: Nežijeme vo vákuu. Na to, aby veci v meste fungovali, musí mesto aktívne vstupovať do komunikácie s rôznymi partnermi. Spolupráca s inými orgánmi štátnej správy alebo samosprávy, ako napríklad jednotlivé ministerstvá, pozemkový fond, Národná diaľničná spoločnosť alebo Železnice slovenskej republiky, vodohospodársky podnik či vyšší územný celok alebo organizácie v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti (nemocnica, stredné školy, knižnica, osvetové stredisko...), je kľúčovým predpokladom, aby sa mesto mohlo posúvať vpred.

Títo partneri musia mať nielenže vždy dvere na úrade otvorené, povinnosťou vedenia mesta je aj identifikovať príležitosti, prichádzať s konkrétnymi iniciatívami a oveľa intenzívnejšie lobovať za možnosti ich realizácie. Tu vnímame priestor na omnoho proaktívnejšiu činnosť radnice, osobitne primátora.
Záujmom mesta je zároveň hľadať nové príležitosti aj za hranicami Slovenska. To sa týka jednak rozšírenia cezhraničných spoluprác s existujúcimi partnermi, a rovnako naviazania nových partnerstiev.

Píše Maroš Chudovský:

Zo svojich predchádzajúcich skúseností viem, že je možné oveľa viac vyťažiť zo spolupráce s ambasádami iných krajín na Slovensku v prospech občanov mesta. Veľvyslanectvá sú aktívne, ak ide opomoc pri organizovaní kultúrnych podujatí, komunitných projektov a často aj pokiaľ ide o rozvoj cestovného ruchu, či prílev nových investícií do regiónu.

Kontrola a synergia procesov: Dobré nápady a plány sú len prvým predpokladom. Až ich kvalitná realizácia rozhoduje o ich úspechu či neúspechu. Jej súčasťou musí byť preto kontrola, či boli realizované v súlade s očakávaniami či nastavenými parametrami. Je to jednoduché: mesto nebude preberať stavby a projekty, ktoré nesplnia kvalitatívne nároky, rovnako, ako by nikto z nás nedovolil odísť majstrovi po skafranej prerábke vlastného bytu. Navyše budeme dbať o to, aby plánované projekty neboli samoúčelné, alebo zapadli do ucelenej koncepcie.

Zhrnutie:

Za frustráciu občanov z politiky nesú plnú zodpovednosť politici. Tá vzniká najmä z titulu, že politici si zamieňajú správu vecí verejných za štvorročný platený pobyt na privátnom pieskovisku. Myslíme si, že toto sa dá zmeniť jedine transparentným, férovým a otvoreným prístupom smerom k občanom a zvýšenou mierou participácie na správe vecí verejných. Čo sa financií týka, zastávame názor, že nepriame nástroje zvyšovania kvality života v našom meste môžu mať želaný efekt na zvyšovanie príjmov. Je pre nás prioritou, aby sa Považská Bystrica dostala z chvosta v čerpaní eurofondov v rámci slovenských samospráv na omnoho lichotivejšie priečky a týmito zdrojmi pomohla rozvoju mesta.

II. ČISTOTA A BEZPEČNOSŤ

Mesto, ktoré sa o seba a svojich občanov stará

Mesto pre život, život pre mesto

II.1 Čistota

Pravdepodobne ste sa stretli s názorom, že Považská Bystrica nepatrí, eufemicky povedané, zrovna k najkrajším mestám na Slovensku. Dokonca niekedy zaznievajú nelichotivé slová, že naše mesto je „dierou“ pod diaľnicou. Hoci sú to postrehy najmä cezpoľných návštevníkov, aj pre nás domácich je len ťažké nevšimnúť si nedostatky v tomto ohľade. Preto treba na stôl postaviť jasný plán, ako to zmeniť, a pozdvihnúť kvalitu života o niekoľko priečok vyššie. Sme presvedčení, že začať nemôžeme ničím iným, ako čistotou.

> „Dcéra žije s manželom na Morave. Neviem si to stále vysvetliť, že tam dokáže byť každá dedina či mestečko pekné, čisté a Bystrica je ‚ušmudlaná ', kam sa pozrieme.“
>
> (pán Karol, 52, Strojárenská štvrť)

V súčasnosti sa o poriadok a údržbu v našom meste starajú najmä dve firmy: súkromná firma Megawaste Slovakia z konzorcia Marius Pedersen a Mestské športové kluby, ktoré spadajú pod považskobystrickú radnicu. Ich hlavnými činnosťami v otázke čistoty sú najmä:

- zimná údržba komunikácií,
- celoročná údržba čistoty komunikácií,
- kosenie trávnatých porastov v meste (časť kosby postúpená tretím zazmluvneným subjektom),
- zvoz komunálneho a separovaného odpadu.

Tieto spoločnosti však vykonávajú aj iné činnosti a pre občana je tak mnohokrát neprehľadné, v čej kompetencii sa jednotlivé úkony či časti mesta nachádzajú, respektíve na koho sa v prípade potreby obracať.

Naším cieľom je s končiacou zmluvou so spoločnosťou Marius Pedersen vykonať hĺbkový audit aktivít a jednotlivých činností, ktoré si mesto objednáva. Zároveň tieto služby prerátať vo forme hodnoty za peniaze. Zastávame názor, že celá údržba by mala spadať pod jednu konkrétnu spoločnosť, ktorá by zároveň garantovala najvyššiu hodnotu za peniaze – čiže za najnižšie náklady by dokázala poskytovať čo najkvalitnejšie služby. V prípade, že podrobná analýza potvrdí výhodnosť založenia mestských technických služieb, bude naším cieľom takýto podnik zriadiť. Ten by zastrešoval pre mesto kompletný servis v oblastiach:

Kosenie porastov podľa potreby: V súčasnosti sa plánuje kosba popredu bez ohľadu na klimatické podmienky a počasie. Neraz sa preto stalo, že sa kosilo ešte za snehu, alebo naopak v lete v extrémnych horúčavách, čo malo za následok spálenie trávy pri koreňoch a likvidáciu ekosystémov v pôde (viac v kapitole Životné prostredie).

Zimná údržba podľa aktuálneho počasia: Táto problematika je veľmi špecifická. Aj keď počet výrazne chladných dní klesá, mesto nikdy dopredu nevie odhadnúť počet dní so snežením, a tak kontrahuje tieto služby prakticky naslepo.

Včasné jarné čistenie komunikácií: Aj tento rok sme boli svedkami toho, že napriek jarnému čisteniu ulíc ostal v mnohých častiach posypový materiál zo zimy či iné nečistoty. Práce neboli vykonané dôkladne. Našou prioritou je dôsledná kontrola vykonaných prác.

Celoročná starostlivosť o čistotu v meste: Považská Bystrica nie je len fontána pri kine Mier. To sú všetky sídliská a mestské časti, v ktorých sa neraz nachádza mnoho odpadkov a neporiadku. Je naším cieľom s takýmto stavom pohnúť smerom k čistejšiemu mestu.

> „Ono je to pekné, že sa každú chvíľu niekde dopĺňajú na ihriská nové prvky, chcelo by to však aj nejakú údržbu. Keď je okolo ihriska plno odpadkov alebo zo starých preliezačiek trčia klince, na takomto ihrisku sa bojím syna nechať hrať.“
>
> (Michal, 43 rokov, Rozkvet)

Odpadové hospodárstvo: Stojiská na odpadové nádoby sú v mnohých častiach mesta vyslovene nevzhľadné, stávajú sa často miestom nelegálnych skládok. Naším cieľom bude, tam kde je to bude možné, zaviesť pravidelný zber separovaného opadu „od dverí“. Na veľkých sídliskách začneme osádzať polopodzemné kontajnery, ktoré sú kapacitou väčšie, a zároveň pôsobia estetickejšie. Tiež bude naším cieľom zvýšenie estetiky takýchto stojísk, napríklad výsadbou vhodných okrasných drevín či použitím iných vhodných prvkov. Taktiež je potrebné zmapovať, kde odpadové nádoby chýbajú a na tieto miesta ich doplniť.

Správa peších komunikácií a schodov: Najmä sídlisko Rozkvet roky zápasí s neudržiavanými prístupovými schodiskami, celé mesto podobne s rozbitými chodníkmi. Naším cieľom je pasportizácia najkritickejších bodov a následne vytvorenie dlhodobej koncepcie opravy peších komunikácií s veľkým dôrazom na bezbariérovosť.

Správa parkov, ihrísk a zastávok: V Považskej Bystrici sme si zvykli, že aj keď sa niečo nové v našom meste vytvorí, následná údržba už zaostáva. Keď sa napríklad na železničnej stanici vybudovala nová zastávka, ihneď vedľa nej boli ponechané staré zhnité lavičky a rozbité odpadové nádoby. Nesystémovým počínaním mesta sa tak mnohokrát stáva, že aj dobrý pocit z niečoho nového ihneď nahradí pachuť zo starých rozbitých predmetov v priamom susedstve. Znehodnocujeme tak svoju prácu a vykonané investície. Naším cieľom je túto nedôslednosť odstrániť.

Odstraňovanie starých reklamných pútačov a zastávok: Naše mesto je bohaté na hrdzavé, niekoľko desiatok rokov nepoužívané predmety, či nevkusné označníky autobusových zastávok. Po mnohých upozorneniach sa tejto úlohy aspoň v prípade zastávok sčasti ujal dopravný podnik, to však nestačí. Potrebujeme mesto od týchto hrdzavých predmetov kompletne vyčistiť.

Zastávka pri cirkevnej škole (Zdroj: Instagram povazska_bystrica_offical)

Reklamný pútač pri Maníne (Zdroj: Instagram povazska_bystrica_official)

Psy a mačky v našom meste

S otázkou čistoty sa do istej miery spájajú aj psy a mačky. V prípade psíčkarov možno poukázať na doteraz neriešenú problematiku: mesto do kasy prijíma financie za domácich miláčikov, ale nič pre majiteľov psíkov neurobí. Navyše, neraz sa ich majitelia dostávajú do sporu s „nepsíčkarmi“, kde sa so psom prechádzať, či s náhubkom, či bez... Naším cieľom bude okrem zavedenia nádob a vreciek na exkrementy vytypovať a vybudovať ohradené oddychové zóny pre majiteľov psov, kde ich budú môcť pustiť vybehať aj navoľno, čím docielime spokojnosť oboch skupín.

Nie všetky zvieratá však majú šťastie na starostlivých majiteľov. V prípade psov funguje ich odchyt a umiestňovanie do útulku združenia Hafkáčov.

Pri mačkách je problematika ešte zložitejšia a naše mesto jej nevenuje pozornosť. Aj keď tieto zvieratá za to nemôžu, pri voľnom živote v mestskom prostredí sa stávajú zdrojom rôznych patogénov, najmä produkciou exkrementov, ktoré neraz zahrabávajú v detských pieskoviskách. Kocúry navyše najmä v období párenia majú silnú potrebu značkovať svoje teritórium zapáchajúcim močom.

Príklad dobrej praxe: Psí výbeh v poľských Polkowiciach (zdroj: https://bohunpies.wordpress.com/2014/09/19/psi-park-w-polkowicach/)

A do tretice, gravidita mačiek trvá len zhruba dva mesiace, preto sú schopné vrhnúť zhruba 5 mláďat aj trikrát za rok. V Považskej Bystrici sa systematickej práci s mačkami venuje združenie Mačky v meste v spolupráci s veterinárnou klinikou v Jelšovom, všetko však v rámci svojho vlastného času a na vlastné náklady. To zasluhuje ocenenie, ale domnievame sa, že takýto dobrovoľnícky prínos nie je dlhodobo udržateľný.

Naším cieľom je preto pomôcť obom organizáciám v najväčšej možnej miere, a to nielen finančne. V rámci radnice budeme iniciovať osvetovú kampaň o sterilizácii domácich zvierat, správnej starostlivosti, možnosti dobrovoľníckej pomoci prostredníctvom vodenia psov vonku, a zároveň bude naším cieľom nižší poplatok za domáce zviera, pokiaľ bude k novému majiteľovi prevzaté z útulku.

II.2 Bezpečnosť

Mestská polícia

Bezpečnosť obyvateľov v Považskej Bystrici zaisťuje v prvom rade mestská polícia, ktorá je najčastejšie prvým kontaktom v prípade potreby pomoci. Preto vnímame mestských policajtov ako partnerov obyvateľov mesta, ktorí sa nám snažia každý deň pomáhať. V niektorých prípadoch môžu obyvatelia nadobúdať pocit, že snaha polície nie je dostatočná, čo vo vybraných prípadoch spôsobujú hranice ich legislatívnych kompetencií a možností. Naším cieľom je preto nájsť vhodné riešenia, aby sme v prvom rade pomohli mestskej polícii vykonávať ich poslanie v lepších podmienkach, a zároveň posilnili pocit dôvery občanov v mestskú políciu.

Faktom je, že pomerne častou prácou polície sú výjazdy k prípadom porušovania verejného poriadku a osobám pod vplyvom alkoholu a omamných látok. Takéto osoby, bez ohľadu na sociálny status, sú v mnohých častiach mesta opakovanou príčinou zhoršenej kvality života obyvateľov, zdrojom znečistenia verejného priestranstva či poškodzovania verejného alebo súkromného majetku. Tým zároveň vzrastá sociálne napätie. Tieto osoby sú neraz agresívne na ostatných občanov, policajtov, ale aj na ošetrujúcich zdravotníkov.

„Toto je tu pomaly každý deň. Hulákanie, bordel a alkohol. Na nevydržanie."

(Božena, 48, Strojárenská štvrť)

Riešením týchto opakujúcich sa problémov by bolo opätovné zriadenie záchytných izieb. Tie momentálne podľa zákona môže zriadiť po dohode s obcou ministerstvo zdravotníctva pri určenom zdravotníckom zariadení, problémom však ostáva otázka financovania záchytiek. Rozhovory na túto tému prebiehajú na úrovni rezortov vnútra a zdravotníctva so zapojením Združenia miest a obcí Slovenska už dlhodobo, prijateľné riešenie však na stole stále nie je.
To však nemení nič na tom, že tento vypuklý problém stále pretrváva a je potrebné sa mu bez ohľadu na pomoc štátu postaviť, s cieľom zvýšenia bezpečnosti a skvalitnenia života obyvateľov mesta.

Máme za to, že preventívnym – z pohľadu psychologického, a represívnym – z pohľadu rozšírenia možností uspokojivo riešiť opakujúce sa nepríjemné situácie, je opätovné zavedenie záchytnej stanice.

V prvom rade je pre nás samozrejmou prioritou prevencia. Z pohľadu ľudí v kritických životných situáciách je naším cieľom posilnenie terénnej práce s takýmito občanmi, aby im bola podaná pomocná ruka v rámci spätnej integrácie do bežného života (viac v kapitole Sociálna oblasť). Rovnako je naším cieľom zintenzívniť preventívno-informačnú kampaň zameranú na tému alkoholu a drog, a to či už v školách, ale aj prostredníctvom ďalších komunikačných kanálov radnice. Spojená bude s kampaňou zameranou proti znečisťovaniu verejných priestranstiev.
Domnievame sa, že práve potieranie rôznych deliktov pod vplyvom návykových látok, môže výrazne pomôcť zvýšiť pocit bezpečia a čistoty v našom meste. Preto budeme iniciovať udeľovanie maximálnych pokút za porušovanie verejného poriadku a znečisťovania verejných priestorov.
Naším cieľom nie je vytvoriť z mestskej polície obávaný represívny orgán, ale spoľahlivého a dôveryhodného partnera občanov, na ktorého sa môžeme vždy obrátiť a spoľahnúť. Ani desiatky kamier nenahradia jedného profesionálneho, spoľahlivého a motivovaného policajta, preto bude naším cieľom za dobrú prácu, ktorú mestská polícia odvádza, vytvoriť adekvátne finančné ohodnotenie.

Dobrovoľné hasičské zbory

Z dlhodobého hľadiska vnímame, že dobrovoľné hasičské zbory sú neoddeliteľnou súčasťou záchranárskych zložiek a dokážu pomáhať v náročných krízových situáciách. To, že svoj voľný čas využívajú v prospech obyvateľov mesta, je potrebné nielen podporiť, ale aj adekvátne doceniť. Naším cieľom bude vytvoriť dobrovoľným hasičským zborom čo najlepšie technické zázemie. To sa týka nielen hasičských zbrojníc a ich vybavenia, ale aj cvičných a tréningových priestorov.
Zároveň vytvoríme systém benefitov pre členov dobrovoľných hasičských zborov, ktorými sa dokáže radnica poďakovať za ich prácu pre občanov v meste. Na to, aby mali dobrovoľné zbory zabezpečenú kontinuitu prostredníctvom mladých generácií, budeme intenzívnejšie podporovať aktivity pre deti a mládež.

Zhrnutie

Našou prioritou bude čisté a bezpečné mesto. Hlavnými bodmi budú lepšia celoročná údržba a čistenie komunikácií, časovo správne kosenie porastov či odstraňovanie početných hrdzavých a rozbitých predmetov v našom meste. Rovnako tak pravidelné čistenie a obnova ihrísk pre deti a mládež. Taktiež bude cieľom vytvorenie výbehov pre majiteľov psov a zlepšenie pomoci organizáciám, ktoré sa starajú o túlavé zvieratá. V téme bezpečnosti chceme rozšíriť možnosti mestskej polície v prípadoch riešenia problematiky spojenej s verejným poriadkom.

III. MOBILITA

Mesto, ktoré sa hýbe dopredu

Mesto pre život, život pre mesto

Mobilita je základným faktorom vyplývajúcim na život v meste. Sú na ňu naviazané všetky činnosti a výrazne ovplyvňuje kvalitu života jeho obyvateľov. **V našom meste sa v súčasnosti téme dopravy a mobility nevenuje v rámci mestských štruktúr dostatok pozornosti.** Venujú sa jej všetci, ale zároveň nikto. Nemá ani ucelenú víziu. Naším prvoradým cieľom je zmeniť aktuálny stav, aby sa tejto dôležitej téme venovala patričná pozornosť, s ucelenými, koncepčnými a život zlepšujúcimi víziami a realizáciami.
Cesty či parkoviská sa nedajú budovať donekonečna, majú svoje limity. Zvyšovanie ich kapacity je možné len ich rozširovaním na úkor iného verejného priestoru a okolitej prírody. Pritom je ekologicky aj finančne veľmi výhodná napríklad nemotorová doprava, či pešia alebo cyklistická. V mestskom priestore pešia doprava dokáže zastrešiť vzdialenosti do 2 kilometrov, cyklistická doprava je vhodná na prekonávanie vzdialeností od 2 až do 7 kilometrov. Oba typy sú dlhodobo udržateľné a pre mesto veľmi prospešné. Nemajú negatívny vplyv na životné prostredie a cena za budovanie infraštruktúry pre tento druh dopravy je neporovnateľne lacnejšia.
Práve v tomto období musíme nachádzať spôsoby, ktoré by pomohli odľahčiť automobilovú dopravu. V tomto ohľade existujú dva druhy miest: neúspešné mestá a tie úspešné. Neúspešné zakazujú autá, pretože im nič iné neostáva, keďže nemajú iné riešenia.

[1] Plán Bratislavy. Kapitola Mobilita.

Úspešné mestá svojim obyvateľom ponúkajú také riešenia, na základe ktorých ľudia sami menia automobilovú dopravu za iný druh. Naším cieľom je, aby Považská Bystrica patrila medzi takéto úspešné mestá. Chceme prísť s inovatívnymi riešeniami, ktoré spravia verejnú či alternatívnu dopravu pre občanov prístupnejšou, efektívnejšou a dlhodobo udržateľnou. Iba tým vytvoríme pevný základ zdravého mesta, ktoré bojuje proti negatívnym javom, akými sú pravidelné dopravné zápchy, enormný zvukový smog či nadbytočné emisie.

Považská Bystrica potrebuje koncepčnú zmenu plánovania dopravy ako takej, potrebuje funkčný manažment mobility.

Doprava nemá byť o počtoch motorových vozidiel, ale o celkovom počte ľudí, ktorí sa dokážu v prijateľnom čase premiestniť do cieľa svojej cesty. Priestor našich ulíc je limitovaný, a preto je ich potrebné navrhovať či upravovať tak, aby sa nimi prepravilo čo najviac ľudí.1 Myslíme si, že pre občanov nášho mesta je nutné prispôsobiť dopravu v meste tým spôsobom, aby sa cítili dobre pri chôdzi, jazde na bicykli, v MHD i aute. Považská Bystrica by mala byť mestom, ktoré je dostupné, jeho obyvatelia sú aktívni a zdraví a majú veľa možností, ako sa prepraviť z bodu A do bodu B, a to rýchlo a efektívne. Je najvyšší čas prísť s novými a aktuálnymi víziami, ktoré dokážeme ponúknuť občanom, aby sa ich mobilita v meste zmenila k lepšiemu.

Cieľom je zmeniť aktuálny stav a prichádzať s ucelenými, koncepčnými a život zlepšujúcimi víziami a realizáciami. Máme ambíciu reagovať na problémy spojené s dopravou v Považskej Bystrici, ktoré sa týkajú kľúčových bodov:

- Problematika slabej bezpečnosti peších ciest pre chodcov, priechodov pre chodcov
- Problematika absentujúcich cyklochodníkov
- Nedostatočná dostupnosť MHD v početnosti spojov, bezbariérových zastávkach, vylúčených oblastí
- Všeobecný problém bezbariérovosti v uliciach, či už sa týka telesne znevýhodnených, seniorov, alebo rodičov s kočíkmi
- Čoraz vypuklejšia problematika parkovacej politiky a statickej dopravy
- Chabá kvalita zhotovenia či rekonštrukcií dopravnej infraštruktúry
- Slabý rozvoj ekologickej a udržateľnej dopravy v meste

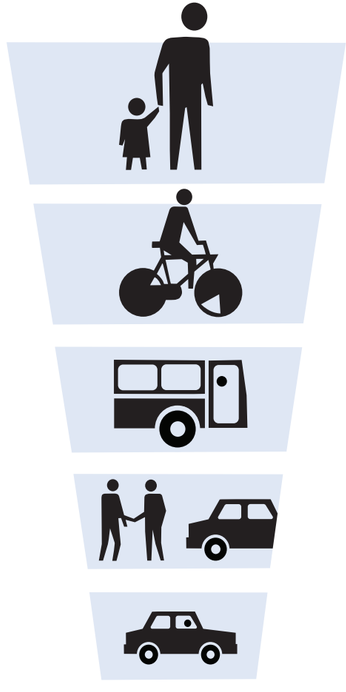

Hierarchia dopravy

Chodci v doprave zaberajú najmenej priestoru, preto im patrí v hierarchii dopravy najvyššia priečka, individuálna doprava najviac priestoru, preto jej patrí priečka najnižšia. Napriek tejto hierarchii však chceme dosiahnuť, aby sa v považsko-bystrických uliciach cítili všetci bezpečne a pohodlne.

Zdroj: Plán Bratislava, Mobilita. Chodci na prvom mieste (I. pilier). https://docs.google.com/document/d/1-8cMv6Ht-Ld4IZVneNGP3mRT3WEu2a5a4z6QUTxuowas/edit

Dopravné koncepcie nemajú reagovať na aktuálny stav a „hasiť vypuklé požiare“, ako je to napríklad v súčasnosti, ale majú ponúkať mestu a jeho obyvateľom dlhodobé udržateľné a kvalitné stratégie mobility. Máme za to, že koncepcia má byť vždy o krok vpred. Musí sa taktiež prelínať s tematikou bezpečnosti, vzdelávaním, ekológiou či stavebným rozvojom mesta. Musíme predvídať a myslieť dopredu. Nemôžeme čakať, kým vznikne problém, a reagovať naň až potom. Treba prichádzať s dlhodobo udržateľnými a kvalitnými stratégiami mobility, ktoré zlepšia život všetkých kategórií obyvateľov Považskej Bystrice. Doprava by nemala byť prekážkou alebo nočnou morou občanov mesta. Doprava by mala byť tým najlepším pomocníkom a službou pre občanov. Musí byť jednoznačne kvalitná, komfortná, rýchla, dostupná, ekologická, bezpečná a mestský dopravný priestor musí byť pre všetkých.

III.1 Prioritné body dopravy

Dopravnú problematiku sme rozdelili do niekoľkých strategických bodov, ktoré sú podrobnejšie rozpracované, aby bolo zrejmé, čo je pre nás v rámci oblasti dopravy kľúčové, a na čo sa chceme zamerať.

Bezpečnosť

Bezpečnosť všetkých obyvateľov ako účastníkov cestnej premávky musí byť absolútnou prioritou, či už ide o chodcov, cyklistov alebo motorizovaných obyvateľov. Častým problémom nášho mesta sú nekvalitne riešené priechody pre chodcov, ktoré sú na viacerých miestach vedené priamo cez autobusovú zastávku, mnohé sú nedostatočne osvetlené, vznikajú tu kolízne situácie s rizikom vážnej dopravnej nehody. Nemenej významným problémom je absencia cyklistických cestičiek. Mnoho cyklistov či kolobežkárov sa obáva jazdiť na preplnených cestách, a preto jazdia po peších chodníkoch, kde opäť vznikajú kolízne situácie s chodcami.

Priechod pre chodov pri reštaurácii Olympia. Táto fotografia zachytáva hneď niekoľko úplne nevhodných riešení: prechod pre chodcov je vedený priamo do zastávky, tá navyše nie je vyznačená vodorovným značením. Autobusy stojace na zastávke tak znemožňujú dostatočný rozhľad jednak chodcom, a taktiež vodičom automobilov. (august 2022). Zdroj: Tomáš Bořuta

Dostupnosť

Kým nebudú pre občanov dostupné alternatívne formy mobility, bude pre nich vždy prvou voľbou automobil. Počas jarných a letných rozhovorov s občanmi mesta sme sa uliciach pomerne často stretávali s názorom, že bezplatná MHD je zbytočná, keď jazdí veľmi sporadicky.

> „Načo sú nám autobusy zadarmo, keď takmer nechodia.“
>
> (pani Anna, dôchodkyňa, Dolný Moštenec)

Občanom musíme dať za pravdu. Od povestného drastického škrtania spojov v roku 2019 dodnes mesto neplní svoj záväzný dokument Plán dopravnej obslužnosti, ktorý vypracovali odborníci zo Žilinskej univerzity pod vedením profesora Gnappa. S nedostatočným zabezpečením spojov MHD sa často objavoval aj argument súvisiaci s prípojmi, a to na prímestské autobusy či vlaky odchádzajúce zo železničnej stanice.

Rýchlosť

Žijeme v dobe, keď je pre nás čas absolútnou prioritou. Ak napríklad strávime dochádzaním do práce dve hodiny, prichádzame o dve hodiny svojho voľného času. Alternatívne formy mobility by mali byť aj v tomto prípade dostatočne atraktívne. Ak pre ľudí nebudú dostupné, prvou voľbou presunu zostane takmer vždy motorové vozidlo. Je potrebné vytvoriť taký koncept alternatívnych foriem dopravy, aby bol presun z bodu A do bodu B porovnateľný s presunom autom.

> „Aby som z Praznova do práce do strojární cestovala autobusom takmer hodinu, na to sa jednoducho zvyknúť nedá, keď autom to dám za štvrť hodinu.“
>
> (pani Zuzana, Praznov)

Mesto pre život, život pre mesto

Vedeli ste, že?

Považská Bystrica má zvláštne špecifikum: najväčšia koncentrácia obyvateľov býva na sídliskách Rozkvet, SNP, Hliny a Zakvášov, ktoré však ležia na opačnom konci ako železničná stanica či areál bývalých Považských strojární, kde v čase najväčšej slávy pracovalo takmer 13 000 ľudí. Areál bývalých strojární má zhruba 120 hektárov, a právom ho tak možno považovať za mesto v meste s vysokými nárokmi na dopravnú obslužnosť. To podčiarkuje aj fakt, že v súčasnosti tu pracuje takmer 7 000 ľudí. Dochádza tak k nepomeru, keď sa väčšina ľudí potrebuje ráno presunúť z jedného konca mesta na druhý, a poobede zasa naspäť.

Ukážky výrobkov z Považských strojární a administratívna budova. Na strednej fotografii hore legendárny hokejista Stan Mikita pri návšteve Považskej Bystrice. Zdroj: Cooltajner

Kvalita

Kvalitu si možno predstaviť v každom segmente dopravy rôzne. Pre chodcov sú potrebné kvalitné a bezbariérové chodníky, pre cyklistov je dôležité zázemie cyklotrás či dostupný bikesharing (tzv. zdieľané využívanie bicyklov), ale aj bezpečné zamykanie bicyklov. V prípade hromadnej dopravy môžeme hovoriť o čistote či pohodlnosti, kvalitných zastrešených a estetických autobusových zastávkach, ale aj kvalitnej cestnej infraštruktúre. Kvalita je nevyhnutná, pretože od nej závisí, aká je napríklad vôľa obyvateľov využívať hromadnú dopravu či iné nemotorové formy dopravy.

Udržateľnosť

Alternatívne formy mobility musia byť pre občanov dostupné a koncepčne pripravené takým spôsobom, že väčšina obyvateľov bude dobrovoľne ochotná nechať auto doma. Nie je naším cieľom obyvateľom Považskej Bystrice niečo zakazovať, nie tak ešte jazdenie autom. Naopak, chceme vytvoriť takú ponuku, pre ktorú sa občania rozhodnú sami na základe jej atraktivity. Ak sa nám to podarí, prinesie to želané efekty: obyvatelia budú zdravší, v meste bude vyprodukovaných menej exhalátov. Rovnako tak aj menej zvukového smogu, ktorý stále zostáva mimo záujmu verejnosti, no vo veľkej miere zhoršuje kvalitu života v meste. Atraktívna a udržateľná mobilita v praxi znamená, že v meste bude jazdiť menej automobilov. A čím menej áut, tým estetickejšie, zdravšie a bezpečnejšie mesto. Udržateľnosť dopravy neznamená násilný proces, ale systém budovania koncepčnej dopravy, ktorej sa obyvatelia neboja, práve naopak, veľmi radi využívajú alternatívne formy mobility.

Zastávka MHD v Podvaží. Demonštratívny príklad, ako vyzerá mnoho autobusových zastávok v Považskej Bystrici. Dopravný podnik začal s výmenou označníkov až pred voľbami 2022. Zdroj: Tomáš Bořuta

Zastávka MHD na sídlisku Rozkvet na ulici L. Novomestského. Príklad vymenených označníkov, ku ktorým dopravný podnik pristúpil v predvolebnom období 2022. Zastávka však napriek novému označníku nespĺňa atribúty bezpečnej a estetickej zastávky: chýba vodorovné značenie, zastávka je situovaná v parkovisku, či priamo na ceste, nie je prekrytá. Pre cestujúcich je tak nebezpečná, nepohodlná a neestetická. Zdroj: Tomáš Bořuta

Príklad dobrej praxe zo susedného Poľska. Zelená zastávka MHD v poľskom meste Białystok. Zdroj: Marcin Jakowiak / UM Bialystok, https://www.themayor.eu/en/a/view/the-green-stops-in-bialystok-receive-architecture-recognition-5142

Vedeli ste, že?

Pri cyklistike využívame veľké svalové skupiny v nohách na zvýšenie srdcového rytmu, čo zlepšuje kardiovaskulárnu zdatnosť. Bicyklovanie pomáha znižovať riziko rozvoja vážnych ochorení srdca a ciev, podporuje elasticitu a priechodnosť ciev a posilňuje srdcový sval. Pri jazde na bicykli dochádza k zlepšeniu cirkulácie krvi a pomáha s vysokým krvným tlakom. Keď odbicyklujeme 48 kilometrov za týždeň, znižujeme riziko vzniku srdcovo- cievnych ochorení a rakoviny na polovicu.
Tvrdí to štúdia Univerzity v Glasgowe, na ktorej sa zúčastnilo vyše 260-tisíc ľudí. V porovnaní s tými, ktorí sa vozili do práce autom, mali cyklisti o 41 % nižšie riziko predčasného úmrtia, o 46 % nižšie riziko ochorení srdca a ciev a o 45 % nižšie riziko vzniku rakoviny. Bicyklovanie je skvelý spôsob, ako posilniť svoje zdravie a imunitu. Cyklisti si dokážu udržať pevné zdravie aj napriek tomu, že sú miestami vystavení dažďu, vetru či chladu.

Počas bicyklovania je potrebné najmä v zime vyberať cyklistické oblečenie podľa sezóny. Podstatné je mať spodnú vrstvu, akou je napríklad cyklistická termobielizeň, ktorá dobre reguluje teplo a odvádza pot.[2] Cyklistika je však výhodná aj z pohľadu priestorového odľahčenia v meste, pretože v priestore pre jedno osobné auto, môže byť stojisko pre desať bicyklov.

[2] BERGENDIOVÁ, K.: Aké zdravotné benefity prináša cyklistika? https://www.imunovital.sk/odborne-clanky/pre-sportovcov/zdravotne-benefity-cyklistiky

Názorný príklad, koľko bicyklov dokážeme zaparkovať na jedno parkovacie miesto pre automobil. Zdroj: https://www.cyclehoop.com/news/did-you-know-that-one-car-parking-space-can-provide-cycle-parking-for-ten-bicycles/

III.2 Ako na jednotlivé druhy dopravy v meste?

Našou prioritou je, aby bol v rámci dopravnej infraštruktúry **pohodlný priestor pre všetkých**. Na vyriešenie všetkých problémov spojených s dopravou neexistuje jedno univerzálne riešenie. Potrebné je však postupovať horizontálnou hierarchiou budovania podmienok pre jednotlivé formy mobility, ako bola naznačená na úvod tejto kapitoly, aby tak vznikol uspokojivý dopravný priestor pre všetkých účastníkov, ktorí sa v rámci mesta premiestňujú.

III.3 Pešia doprava

V prípade pešej dopravy sú našimi prioritnými cieľmi nasledujúce body:

Bezbariérovosť a rekonštrukcie podľa noriem:

Bezbariérovosť sa nám môže zdať ako zanedbateľný pojem. Iný pohľad na ňu však získame ihneď po tom, ako sa do rodiny narodí dieťa a vyrazíme do ulíc s detským kočíkom a musíme prekonávať mnoho dovtedy neviditeľných prekážok. Nehovoriac o starších občanoch či telesne hendikepovaných, pre ktorých môže byť nevhodná realizácia infraštruktúry s ohľadom na bezbariérovosť veľkým problémom v premiestňovaní sa. Našou prioritou bude zavedenie prísneho drobnohľadu nad vznikajúcou či rekonštruovanou infraštruktúrou. Nepreberieme stavby od zhotoviteľa, pokým nebudú spĺňať parametre pohodlného presunu hendikepovaných a imobilných na vozíku, rodičov s kočíkom či seniorov s obmedzenou schopnosťou pohybu.

„Pešia" zóna na Strede. Bariéry nemusia vnímať výhradne občania so zníženou možnosťou pohybu. Aj v prípade plne pohyblivých občanov možno v našom meste nájsť mnoho bariér – od reflexne neoznačených stĺpikov, ktoré najmä počas noci na neosvetlenej ulici môžu spôsobiť úraz, až po parkujúce autá, ktoré „ukrajujú" z promenády, ktorá by mala byť určená výhradne pre chodcov a cyklistov. Zdroj: Tomáš Bořuta

,,Bezbariérový" prístup na chodník na Železničnej ulici. Demonštratívny príklad absolútne nekvalitne odvedenej rekonštrukcie chodníka v predvolebnom období. Takéto dielo by mesto nemalo nikdy prevziať, ihneď reklamovať a žiadať realizáciu nápravy. Zdroj: Tomáš Bořuta

Kreovanie peších koridorov, piestory určené na presun chodcov by nemali byť len betónové:

Pohyb pešo je nám prirodzený, navyše je pre naše telo prospešný. Na krátke vzdialenosti nie je vôbec potrebné využívať dopravný prostriedok, to však za predpokladu, že sa cíti chodec bezpečne. Aby sa tak obyvatelia Považskej Bystrice mohli cítiť, potrebujú kvalitnú sieť peších koridorov. Naším veľkým cieľom je zelená doprava. S ňou je spojená aj samotná zeleň, ktorá najmä v lete vytvára tienenie, čím sa chodníky neprehrievajú. Nemenej dôležitá je aj estetika danej lokality, ktorú vhodne zvolená zeleň zvyšuje, v spojitosti s vhodným mobiliárom, lavičkami či žardiniérami.

Zreteľné dopravné značenie a rozlišovanie peších a cyklistických zón, a to najmä v centre, dopravné značenie, ale aj navigačné prvky pre chodcov.

Pasportizácia, mapovanie a riešenie neuralgických bodov

Typickým príkladom sú miesta pri školách či v exponovaných oblastiach, ako napríklad pri železničnej stanici či nemocnici. Našou prioritou je, aby mesto malo kvalitný zoznam miest, kde je nevyhnutné dohliadať na zvýšenú bezpečnosť. Vhodným príkladom je napríklad priestor pred cirkevnou základnou školou. Našou prioritou bude, aby v takýchto priestoroch bola navrhnutá vhodná koncepcia usporiadania jednotlivých atribútov, či už zastávky MHD, priechodu pre chodcov, osadené požadované dopravné označenie či patričné osvetlenie priestoru.

Momentálne je riešenie pred cirkevnou školou z dopravno-bezpečnostného hľadiska viac než otázne: Priechod pre chodcov je umiestnený na nie celkom prehľadnom mieste, navyše je trasovaný takmer cez tri jazdné pruhy a zálivček autobusovej zastávky. Bezpečný prechod žiakov tak na dennej báze musia zabezpečovať mestskí policajti či zamestnanci školy.

Neuralgický bod pri ZŠ sv. Augustína, škola je z troch strán obkolesená cestami. Zdroj: Tomáš Bořuta

Bezpečný prístup do školských zariadení:

Naším cieľom bude vybudovať také okolie škôl a školských zariadení, kde sa žiaci, študenti či rodičia s deťmi bezpečne dostanú peši, na bicykli, ale aj automobilom. Prioritou sú bezpečné prístupové chodníky a cyklochodníky, vo vhodnej vzdialenosti bezpečne umiestnené autobusové zastávky, či nástupné a výstupné zálivčeky pre systém Kiss and Ride (priestor na možnosť krátkodobého zaparkovania, napríklad, na odprevadenie dieťaťa do materskej školy).

Tvorba voľnočasových promenád na relax, šport, korčuľovanie a prechádzky:

Mnoho ľudí vo svojom voľnom čase rado korčuľuje, behá alebo sa prechádza. Je naším cieľom, aby v meste vznikli promenády na aktívny odpočinok a aby k tomu bola aj adekvátne prispôsobená infraštruktúra. Všetky vyššie zmienené aktivity majú pozitívny vplyv jednak na zdravie občanov, ale pokiaľ sú promenády vhodne naprojektované do mestskej štruktúry, aj na prirodzený život v meste.

Vhodný priestor na vytvorenie tzv. Kiss and Ride zóny pred MŠ Železničná. Zdroj: Tomáš Bořuta

III.4 Cyklistická a kolobežková doprava

Mestská cyklistika a kolobežková doprava

Je až neuveriteľné, že v 21. storočí v našom meste absolútne absentuje akákoľvek infraštruktúra pre tento typ dopravy. Je pre nás kľúčové vybudovať potrebnú infraštruktúru, a v tomto prípade sa zamerať na využívanie eurofondov či financií z Plánu obnovy. Našou prioritou je začať so značením cyklochodníkov všade tam, kde je to možné už teraz. Ide napríklad o ulice Športovcov, Štúrova či sídlisko Stred.

Prioritou je pre nás vytvorenie hlavnej cyklistickej dopravnej kostry od Zakvášova až po areál bývalých Považských strojární. Nutné je aj zreteľné značenie, bezpečné križovanie s pešími koridormi a cestami pre motorové vozidlá, ale aj dopravné značenie a navigačné prvky.

Dôležitou pre nás bude podpora dopravnej výchovy, najmä na základných školách. Mnohým deťom jazdiacim na bicykli či kolobežke chýba základný prehľad o pravidlách správania v dopravnej premávke.

Naším cieľom je vytvárať podmienky bezpečného dochádzania do práce a škôl na bicykli či kolobežke. V meste absentujú aj stojiská na bezpečné parkovanie bicyklov. Naším cieľom teda bude nájsť možnosti na rozvoj budovania bezpečných a monitorovaných stojísk, a to najmä v centre mesta, v okolí nemocnice, v priemyselných parkoch, pri železničnej stanici či v okolí škôl.

Príklad dobrej praxe: Stojisko pre bicykle v škole v Spišskej Belej. Zdroj: https://spisskabela.sk/mesto/aktuality/na-petzvalke-nove-pristresky-pre-bicykle/

Schody s plošinou pre cyklistov či rodičov s kočíkmi pri bývalom Diamone ako príklad absolútne nevyhovujúceho stavu. Odhliadnuc od toho, že schody sú už dlhší čas „polorozpadnuté“ a ich oprava sa láta pravidelne len naoko, na zvýšenie bezpečnosti občanov je nevyhnutné rozšírenie plošiny a zúženie schodov. V tejto lokalite vznikajú kolízne situácie medzi vodičmi, chodcami, rodičmi s kočíkom a cyklistami. (august 2022). Zdroj: Tomáš Bořuta

Chceme pokračovať v trende rozvíjať bikesharing, čiže systém zdieľaných bicyklov. Zároveň však bude naším cieľom preskúmanie nevyhnutnosti nákupu týchto bicyklov do vlastníctva dopravného podniku, keďže sa takýto krok pri porovnávaní zmlúv iných samospráv javí pre naše mesto menej výhodný. Rovnako považujeme za zbytočnosť a mrhanie verejnými zdrojmi betónovanie odstavných plôch s označníkmi pre zdieľané bicykle, keďže zdieľaný bicykel možno zaparkovať na akomkoľvek vhodnom a bezpečnom mieste.

Rozvoj mestskej cyklistiky chceme podporiť aj zavedením služby BIKE LIFT pre sídlisko Rozkvet. Rozkvet je najväčšie sídlisko s ťažkou dostupnosťou v kopcovitom teréne. Pre obyvateľov tohto sídliska teda nie je problém sa na svojom bicykli dostať do mesta, náročnejší je návrat naspäť na sídlisko. Bike lift by fungoval tak, že vo vybraných lokalitách mesta, napríklad pri železničnej stanici, nemocnici, či strojárňach, by boli vytvorené mobilné stojany na bicykle. Krátko popoludní by boli dopravným podnikom prevezené na vybrané zastávky na Rozkvete, na ktoré sa majiteľ bicykla môže doviezť hromadnou dopravou a bicykel si vyzdvihnúť.

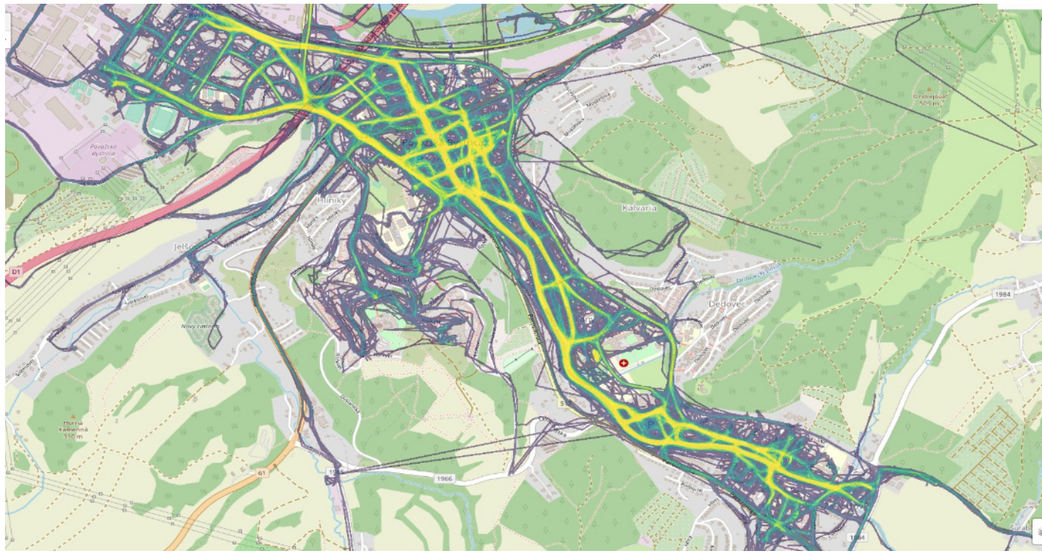

Intenzita vykonaných jázd na zdieľaných bicykloch po prvom mesiaci od spustenia bikesharingu jasne definuje, kadiaľ by mala byť vedená absentujúca cyklistická infraštruktúra. Zdroj: DPMPB, https://www.dpmpb.sk/pb-biksharing/

Turistická cyklistika

Turistická cyklistika má v našom meste vysoký potenciál. Je nutné vybudovať infraštruktúru na jej využitie v rámci mesta a jeho okolia. Potrebné je značenie náučných cyklochodníkov pre turistov, ale aj riešenie prepojenia Považského Podhradia a Považskej Teplej cez rieku Váh pre peších, cykloturistov, ale v prvom rade pre každodenné potreby občanov.

Vedeli ste, že?

Skupina obyvateľov z nášho mesta vytvorila projekt Lávka cez Váh už v roku 2013, no do roku 2022 stále nebol realizovaný. Lávka by vytvorila veľmi zaujímavú turistickú trasu z Bosmán, Kostoleckej tiesňavy, Veľkého Manína, Manínskej tiesňavy cez Váh, so zastávkou na Považskom hrade, Podhradských lúkach až na Klapy. Okrem turistov by slúžila lávka aj domácim obyvateľom.[3] Cieľom projektu Lávka cez Váh je vybudovať trvalé premostenie spájajúce Považské Podhradie a Považskú Teplú. Lávka cez Váh je pomerne malé inžinierske dielo avšak značného regionálneho významu. Nespájala by len dve mestské časti, ale jej realizácia by mohla mať pozitívny dopad na širšie okolie, jeho obyvateľov aj jeho návštevníkov. Jednoduché prepojenie pre peších a cyklistov zvýši návštevnosť pamiatok a bezpochyby pridá atraktivite regiónu.[4] Iniciátorom projektu a autorom štúdie je architekt Pavol Knapo.

Vizualizácie lávky cez Váh. Zdroj: https://lavkacezvah.povazske-podhradie.sk/index.php/o-projekte

3 Lávka cez Váh. Umiestnenie. https://lavkacezvah.povazske-podhradie.sk/index.php/umiestnenie
4 Lávka cez Váh. Umiestnenie. https://lavkacezvah.povazske-podhradie.sk/index.php/o-projekte

III.5.Hromadná doprava

Mestská hromadná doprava

Tento typ dopravy zohráva pre fungujúcu mestskú mobilitu významnú úlohu. Ak funguje mestská hromadná doprava kvalitne, je to jeden z najdôležitejších faktorov, keď sú občania ochotní vymeniť automobil za inú formu dopravy. Našimi prioritami v oblasti hromadnej dopravy budú najmä:

Zjednotenie vizuálnej a komunikačnej identity pre autobusy, ale aj pre bicykle, zastávky aj stojiská

Pravidelná, dostupná, početná, rýchla a taktová doprava všade tam, kde to je možné

To všetko sú učebnicové prívlastky dobre fungujúcej hromadnej dopravy. Aby sme ako občania mali záujem jazdiť po meste autobusmi, musia chodiť pravidelne, autobusové zastávky musia byť v meste rovnomerne rozmiestnené, aby sme k nim nemuseli kráčať dlhú cestu či náročným terénom. Príkladom je zrušená zastávka MHD na Východnej ulici na Rozkvete. Pokiaľ obyvatelia týchto domov musia dochádzať až na za zastávku na Ulici ČSA, ich motivácia jazdiť MHD prirodzene, a nie ich vinou, pochopiteľne klesá. Naším cieľom tak bude prinavrátenie zastávky na zmienenú ulicu, zároveň preskúmame možnosti zriadení nových zastávok v tých častiach mesta, kde je dostupnosť občanov k MHD na nízkej úrovni.

Početnosť: ako už bolo zmienené v predošlých podkapitolách, môžeme mať hromadnú dopravu hoc aj pre všetkých zadarmo, nikdy ju ľudia nebudú využívať ako prvú voľbu dopravy, keď početnosť spojov bude na nízkej úrovni. Naším cieľom preto bude v spolupráci s ďalšími odborníkmi hľadať také optimalizačné modely, aby sme mohli spoje zhustiť pre všetky mestské časti či sídliská.
Rýchlosť je azda najväčšou slabinou považskobystrickej MHD, čo sa konkurencie schopnosti týka. Našou prioritou bude nastaviť fungovanie MHD tak, aby bola v rýchlosti presunu porovnateľným konkurentom k individuálnej automobilovej doprave. Tento aspekt chceme umocniť aj zavedením expresných spojov, najmä v čase dopravných špičiek.

Jeden z návrhov zjednotenia vizuálnej a komunikačnej identity. V spolupráci s dopravným podnikom by bolo najvhodnejšie pre tento účel usporiadať súťaž s verejným posudzovaním prihlásených návrhov. Zdroj: https://dopravapb.webnode.sk/l/stanu-sa-mestske-autobusy-mestotvornym-prvkom/

Zachádzanie vybraných spojov do priemyselných parkov

Ako sme už spomínali, v priemyselnom parku v bývalých strojárňach dnes pracuje zhruba 7 000 ľudí. Isteže chápeme, že nie všetci sú priamo z mesta, no podstatná časť obyvateľov mesta dochádza do práce práve sem. Naším cieľom preto bude hľadať také riešenie, aby vybrané spoje aspoň kľúčových nosných liniek zachádzali pred pracovnými zmenami a po nich do areálu strojární, bez nutnosti občanov prestupovať.

Prehľadnosť

Chápeme ústretovosť dopravného podniku zavádzať nové linky či pozmeňovať trasy existujúcich, aby ponúkli ešte lepšiu obslužnosť. Týmto krokom sa však stáva systém mnohokrát neprehľadný a občania sa s každou zmenou grafikonu musia učiť zmeny nanovo. Naším cieľom bude vyrovnať sa s takouto formou zlepšovania obslužnosti a hľadať riešenie, ktoré bude prehľadné a pre každého zreteľné.

Zabezpečiť možné prestupy na vlaky a autobusy

Tento problém je priamo naviazaný na problematiku početnosti spojov. Sme presvedčení, že keď sa nám podarí zhustiť počet spojov, občania pocítia omnoho väčší komfort pri prestupovaní na spoje prímestskej autobusovej dopravy či na vlaky.

Otvorenie témy integrovaného dopravného systému

Integrovaný dopravný systém spája poskytovateľov dopravy viacerých jednotiek do jedného systému, ktorý uľahčuje cestovanie občanom a zároveň sekundárne navyšuje početnosť spojov. Naším cieľom bude otázku integrovaného systému otvoriť, a to najmä s Trenčianskym samosprávnym krajom v prípade prímestskej autobusovej dopravy. Budeme sa usilovať aj o nadviazanie komunikácie s mestom Púchov o zriadení spoja mestskej hromadnej dopravy medzi Považskou Bystricou a Púchovom, ktorý by prechádzal cez Milochov. Práve obyvatelia Milochova dlhé roky trpeli rekonštrukciou železnice a dokonca prišli o vlakovú stanicu.

Zachovanie bezplatnej dopravy v MHD pre seniorov a deti či študentov, zavedenie dostupných a motivačných časových lístkov pre občanov v produktívnom veku, ale aj zatraktívnenie tarifnej a cenovej politiky hromadnej dopravy.

Posilnenie exponovaných spojov MHD

Ešte štyri roky dozadu Považská Bystrica disponovala šiestimi kusmi veľkokapacitných kĺbových autobusov, ktoré dokázali v lepšej miere zvládať ranný či poobedný nápor cestujúcich. Dnes nemá dopravný podnik ani jeden takýto autobus, čo značne poznať na kvalite cestovania. Naším cieľom bude nájsť také vhodné riešenie, aby cestovanie hromadnou dopravou nezachádzalo za hranice očakávateľnej pohodlnosti.

Funkčné, estetické autobusové zastávky podľa aktuálnych trendov

Ideálne je na spoj vôbec nečakať, no keď už k tomu dôjde, autobusová zastávka by nemala byť koncentráciou hrdze, špiny a v nepriaznivom počasí by mala poskytovať cestujúcej verejnosti základné zázemie. Budeme sa preto snažiť nastaviť štandardy autobusových zastávok tak, aby pre cestujúcich poskytovali požadované základné pohodlie, spĺňali kvalitné informatívne kritériá a boli zároveň estetickým mestotvorným prvkom.

Turistická linka

Považská Bystrica sa môže hrdiť krásnou prírodou vo svojom okolí. Naším cieľom preto bude najmä v letných mesiacoch vytvoriť linku, ktorá by umožnila obyvateľom mesta, ale aj turistom do atraktívnych miest vyraziť aj hromadnou dopravou.

Obrázok 18 Moderná autobusová zastávka s možnosťou dobíjania mobilných zariadení a pripojením na Internet v Manchesteri. Naším cieľom je vytvoriť základné štandardy pre autobusové zastávky, aby sa stali estetickým mestotvorným prvkom s funčnosťou pre obyvateľov mesta. Zdroj: https://www.designweek.co.uk/issues/26-september-2-october-2016/new-digital-bus-shelter-design-piloted-manchester/

III.6 Automobilová a statická doprava

Automobilová doprava so sebou v ostatných rokoch priniesla v nejednom meste mnoho výziev a inak to nie je ani v Považskej Bystrici. Poznáme to všetci: preplnené cesty a parkoviská v centre, dennodenné zápasy s parkovaním po návrate domov, najmä na sídliskách, k tomu na mnohých miestach hluk a prach.
Je nutné skonštatovať, že ani táto oblasť dopravy sa v našom meste nikdy koncepčne či systematicky neriešila a výsledok je taký, ako ho všetci poznáme z osobných skúseností. Navyše je problematika automobilovej dopravy veľmi citlivou záležitosťou: kým časť obyvateľov by uvítala budovanie omnoho viac parkovacích miest, iná časť obyvateľov ja naopak frustrovaná, keď im osobné autá parkujú „takmer v obývačke". Samosprávy sa tak neraz ocitajú doslova v hamletovskej dileme: Budovať či nebudovať? Regulovať či neregulovať?
Našou odpoveďou na túto problematiku nie sú instantné populistické kvázi riešenia. Ako sme už spomenuli na začiatku tejto kapitoly, len neúspešné mestá svojim obyvateľom niečo vnucujú či zakazujú. Naším cieľom v individuálnej či statickej doprave bude zmena paradigmy – prístupu k využívaniu automobilov. Cieľom bude, aby ľudia sami menej využívali automobil na presun po meste. Nie však násilnou formou, ale ponukou alternatívnych foriem dopravy.

Pasportizácia

V prípade parkovacej politiky, v prvom rade pre nás bude najdôležitejšie zmapovať, koľko automobilov na ktorom sídlisku parkuje či potrebuje zaparkovať, a koľko máme dostupných parkovacích miest. Na tento základný krok môže následne nadväzovať model optimalizácie parkovania či dopravných prúdov v jednotlivých častiach mesta. Naším cieľom bude eliminácia úžitkových vozidiel na exponovaných parkovacích miestach na sídliskách a ich presun na parkoviská menej vyťažené.

Zásobovanie na peších zónach

Je pre nás prioritou, aby samotné centrum mesta či iné vybrané oblasti patrili v maximálnej miere chodcom a cyklistom. Prirodzeným cieľom preto bude nastavenie hodín na zásobovanie v čase zníženého pohybu občanov.

Celodenné státie v centre mesta

Po predaji parkoviska pred hotelom Manín sa problém s parkovaním v centre mesta stal ešte vypuklejším ako po minulé roky. Keďže ďalšie takéto parkovisko nie je kde vybudovať, je nutné hľadať iné riešenia. Tým by bolo rozdelenie parkovísk na sektor, kde je povolené celodenné parkovanie a na sektor, kde je povolené parkovanie, len krátkodobé. Zároveň bude naším cieľom hľadať možnosti dynamického riadenia dopravy či smart prvkov, ktoré by vodičom pomáhali jednoduchšie zaparkovať. Viacero štúdií uvádza, že hľadanie voľného parkovacieho miesta v centrách miest dokáže tvoriť až 40 % celkovej dopravy.

Smart riešenia

Individuálna automobilová doprava predstavuje pre mesto jednu z najväčších výziev. Je pre nás dôležité túto problematiku riešiť aj za pomoci smart, dynamických či premenlivých dopravných prvkov a značení, aby bol umožnený čo najplynulejší prejazd cez mesto, či možnosť zaparkovať. To všetko sa však musí riešiť koncepčne a ruka v ruke s rozvojom možností pre alternatívnu mobilitu.

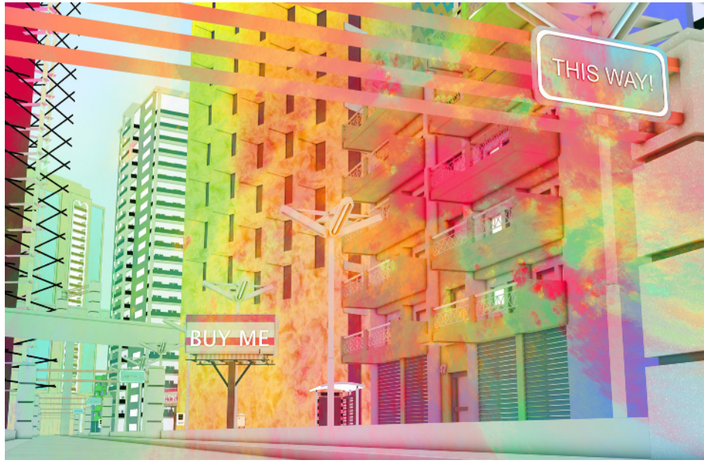

Ilustračné foto, zdroj: pixabay.com

Zhrnutie

Doprava v Považskej Bystrici potrebuje zastrešujúcu inštitúciu, ktorá bude zreteľne, jasne a hlavne v prospech života občanov určovať dopravné politiky na území mesta. Naším cieľom je prejsť zo systému „hasenia požiarov" na systematický manažment mobility v našom meste. Ak dodnes neexistuje na radnici plnohodnotné oddelenie venujúce sa doprave, najlogickejším riešením bude pre nás integrovať dopravnú problematiku pod Dopravný podnik mesta Považská Bystrica. Ten by v budúcnosti v súčinnosti s radnicou zabezpečoval všetky úlohy spojené s dopravou, počnúc chodcami cez cyklistov a kolobežkárov, hromadnú dopravu až po automobilovú a statickú dopravu.

IV. VZDELÁVANIE

Mesto, ktoré pomáha rásť

Mesto pre život, život pre mesto

Mesto, ktoré si váži vzdelávanie

IV.1 Vzdelávanie

Vzdelávanie a školstvo sú ďalším dôležitým pilierom mestskej politiky. Investícia do žiakov a učiteľov v Považskej Bystrici vytvára potenciál, že v budúcnosti budú komunitu obyvateľov a susedov tvoriť vzdelaní, rozhľadení a zruční ľudia, pripravení na život v 21. storočí, využívajúci digitálne technológie v prospech spoločnosti a prostredia, v ktorom žijú. Zároveň máme ambíciu zastaviť odliv šikovných mladých ľudí, ktorí v meste aktuálne nemajú uplatnenie. Chceme to docieliť podporou inovatívnych skupín a pomôcť im realizovať ich plány. Mesto má prostredníctvom vzdelávacích inštitúcií vytvárať vhodné podmienky na rast detí od útleho veku až po dospelosť. To si veľmi dobre uvedomujeme a snažíme sa to reflektovať v našom programe pre oblasť vzdelávania.
Základom vzdelávacej politiky mesta by mala byť orientácia na žiaka. Tento aspekt chceme podporiť v bežnom školskom živote, pri jeho problémoch so vzdelávaním, ale aj pri jeho talente. Chceme pre žiakov vytvoriť bezpečné a podnetné prostredie, aby mohli všetci čas vzdelávania využiť naplno. Podpora žiakov sa nezaobíde bez podpory učiteľov.

Naša vízia podpory učiteľskej komunity spočíva:

- **v rozsiahlej metodickej podpore**
- **v odbremeňovaní pedagógov**
- **v odstránení zbytočnej byrokracie**
- **v podpore pri práci so žiakmi a rodičmi**
- **v systéme benefitov, ktorých cieľom je udržať kvalitných pedagógov v našich školách**

Úlohou mesta ako zriaďovateľa vzdelávacích inštitúcií je najmä vytvárať podmienky na kvalitné vzdelávanie, čo vnímame ako prioritu v tejto oblasti.

IV.2 Žiaci na prvom mieste

Moderné školstvo v našom vnímaní dáva do centra záujmu žiaka – jeho vzdelávacie potreby a všestranný rozvoj osobnosti. Na žiaka nezabúdame aj v prípade, že je neúspešný a potrebuje podporu.

Máme ambíciu zaujímať sa najmä o nasledujúce témy:

Bezpečnosť detí. Bezpečnosť je na prvom mieste, a to od odchodu z domu až po popoludňajší návrat dieťaťa domov. To bude pre nás prioritou. V tejto súvislosti hovoríme o bezpečnej doprave do a zo školy, dohľade na dopravne exponovaných miestach, vytvorení bezpečných školských koridorov (priechody pre chodcov a ich osvetlenie či odstránenie rizikových prvkov). Podrobnejšie sa tejto téme venujeme v kapitole Mobilita.

Je pre nás prioritou naplniť vzdelávacie potreby každého dieťaťa. Máme v pláne vytvoriť mestské doučovacie (podporné) centrum pre deti, ktoré potrebujú intenzívnejší prístup, a tiež centrum na podporu talentov. Takýmto žiakom dodajú v centre podporu v tých oblastiach, v ktorých vynikajú. Umelecky a športovo nadaným deťom zjednodušíme prístup k rozvoju ich talentu, napríklad finančnou pomocou či pomocou s dopravou. Centrá by boli otvorené aj pre deti zo škôl, ktoré mesto nezriaďuje.

Práca s deťmi v centre. Pre deti, ktoré potrebujú dobehnúť učivo, napríklad pre chorobu alebo väčšiu náročnosť učiva, zriadime mestské podporné centrum. Zdroj: Epic English. https://epicenglish.sk/wp-content/uploads/2019/11/IMG_20200819_224443-2-1.jpg

Bezpečný priechod pre chodcov. Zdroj: Road Safety. https://road-safety-charter.ec.europa.eu/sites/default/files/styles/colorbox/public/children_crossing_0.jpg?itok=DFkuRF7f

Dostupná podpora a pomoc. Naším cieľom je vytvoriť tím odborníkov, napríklad v zložení špeciálny pedagóg, psychológ, sociálny pedagóg, ktorého služby budú dostupné pre ktoréhokoľvek žiaka i učiteľa v meste, a to bez ohľadu na zriaďovateľa. Je nutné budovať sieť podporných tímov, ktoré pomôžu žiakom, učiteľom a rodičom v prípade situácie, ktorá si vyžaduje odborný prístup.

Zdravé a dostupné stravovanie. V dnešnej dobe je potrebné nastaviť systém školských kuchýň a jedální tak, aby každé dieťa dostalo zdravé a chutné jedlo, a to i v prípade, ak má špeciálne stravovacie potreby. Teraz je v mnohých prípadoch výber obmedzený na jeden pokrm. Naším cieľom je nájsť spôsob, aby bolo stravovanie pre žiakov v školských jedálňach atraktívne a v prípade špeciálnych potrieb dostupné bez ohľadu na školu, ktorú navštevujú.

Školy ako príjemné a priateľské miesta. Našou víziou je, aby sa v interiéroch škôl, ale aj v školských areáloch vytvorilo ešte viac priestoru na oddych, bezpečnú hru a sebarozvoj. Našou snahou je vytvoriť takéto relaxačné a oddychové miestnosti, ktoré by sa mohli stať pohodlným zázemím či príjemným školským klubom aj pre starších žiakov.

Ukážka dobrej praxe: Multifunkčný priestor ZŠ a MŠ Jelšava. Zdroj: ZŠ Jelšava. https://zsjelsava.edulife.sk/sites/zsjelsava/files/inline-images/o%207.jpg

Bufetové stravovanie v školách. Školské jedálne na Slovensku sa neustále potýkajú s výzvou, ako variť lacno, chutne a pre všetkých. Naším cieľom je školským jedálňam pomôcť nájsť riešenie, aby túto výzvu zvládli. Zároveň je pre nás dôležité, aby deti s intoleranciami mali na každej škole dostupné vhodné stravovanie. Zdroj: The Hill. https://thehill.com/wp-content/uploads/sites/2/2016/08/kids_school_lunch_getty.jpg?w=645&h=363&crop=1

Ukážka dobrej praxe: ZŠ Brehy – knižnica vytvorená z kotolne. Pokiaľ sa deti do školy netešia, niekde robíme chybu. Práve prívetivé prostredie je jedným z faktorov, ktoré pomáhajú deťom cítiť sa v škole dobre. Zdroj: https://m.smedata.sk/api-media/media/image/sme/9/37/3731799/3731799_1200x.jpeg?rev=3

Materská škola pre každé dieťa. V rámci existujúcej siete škôl vidíme potrebu navýšenia kapacít pre predškolskú výchovu. Nové kapacity pre predškolské vzdelávanie chceme hľadať aj v nevyužitých priestoroch základných škôl. Najmä v predškolských ročníkoch môžu byť takto zriadené materské školy vhodným adaptačným priestorom pre deti.

Ukážka dobrej praxe: Materská škola budúcnosti, Dolní Březany. Škola by mala aj svojím vonkajším vzhľadom symbolizovať, že deti vedie k rozvoju a pokroku. Mala by zároveň vo svojom zázemí ponúkať aj vonkajšie relaxačné priestory. Zdroj: istavebnictvo.sk. https://www.istavebnictvo.sk/images/resized/si/2021/04/640×363-exact/bn-img2.jpg

Rozvoj zručností pre 21. storočie. Máme v pláne poskytnúť takú metodickú a odbornú pomoc školám, aby dokázali do svojich vzdelávacích programov zakomponovať v prvom rade praktické zručnosti a zážitkové učenie, ktoré je potrebné na úspešné fungovanie v dnešnom svete. Docielime to intenzívnou spoluprácu lokálnych zamestnávateľov s mestom i so školami. Školy by potom mohli flexibilnejšie reagovať na potreby trhu práce. Chceme podporiť školy v tvorbe školských vzdelávacích programov, ktoré reflektujú trendy 21. storočia.

„Určite by som bola rada, keby som mohla dať dcéru do kvalitnej škôlky v blízkosti nášho bydliska. Momentálne je to ale skôr lotéria, keďže systém prijímania detí je neprehľadný."

(pani Jana, 35 rokov)

Skupinová práca a komunitné kruhy. Zdroj: DAPHNE. http://www.daphne.sk/zivaucebnica/zumanual/img/trieda.jpg

Žiacky parlament na návšteve u starostu Petržalky. Zdroj: Petržalka.sk. https://www.petrzalka.sk/wp-content/uploads/2012/05/i_457044.jpg

Aktívna participácia žiakov na rozvoji škôl a mesta. Vytvoríme žiakom priestor na sebarealizáciu, aby mohli tvoriť lokálne mikroprojekty. Obsah projektu by si tak mohli vytvoriť podľa vlastných nápadov a predstáv. Mikroprojekty by sme metodicky a finančne podporili. Dôležitá je aj zainteresovanosť celých tried či skupín žiakov na veciach týkajúcich sa vzdelávania, prípadne aktivít spojených so vzdelávaním.

IV.3 Podpora a pomoc kvalitným učiteľom

Vieme, že na to, aby školský systém prinášal kvalitné výsledky, musí stáť na pevných základoch a kvalitných pedagógoch. Preto je našou prioritou vychovávať, vzdelávať, získavať, ale najmä udržať si kvalitných učiteľov tu v školách na území Považskej Bystrice.
Máme za to, že je potrebné venovať sa týmto oblastiam:

Pomoc odborníkov

Plánujeme vytvoriť centrálny podporný školský tím, ktorého členovia (špeciálni pedagógovia, psychológovia, sociálni pedagógovia, logopédi...) budú v prípade potreby priamo dostupní ktorémukoľvek učiteľovi. Pedagóg tak má možnosť konzultovať alebo získať dlhodobú podporu v oblasti vzdelávania. Budeme sa usilovať vytvoriť koordinačný multidisciplinárny tím, ktorý bude pomáhať deťom a ich rodinám komplexne, učiteľov zároveň odbremení od hľadaní riešení v zložitých situáciách.

Podpora debyrokratizácie

Je nám zrejmé, že je potrebné zefektívniť školskú administratívu takým spôsobom, aby bola čo najjednoduchšia, nebola duplicitná a zbytočne nezaťažovala učiteľov pri práci.

Aktívna participácia učiteľov na rozvoji škôl a mesta

Učitelia by mali mať možnosť vyjadriť sa a mať príležitosť realizovať svoje vlastné projekty. Aj ich vlastné nápady chceme podporiť v rámci vytvorenej grantovej schémy, v ktorej sa budú môcť uchádzať o metodickú i finančnú podporu.

Byrokratizácia zbytočne zaťažuje učiteľov. Vypĺňanie papierov a tabuliek okráda učiteľov o čas, ktorý by mohli tráviť s deťmi, napríklad vo voľnočasových krúžkoch. Zdroj: Školský portál.sk. https://www.skolskyportal.sk/sites/default/files/styles/mobile_landscape/public/field/image/aleksandra-sapozhnikova-unzanyii6me-unsplash.jpg?itok=iPVBZtJF

„Severské krajiny pochopili, že dobré školstvo znamená prosperujúcu krajinu. Nie je to len nejaký slogan ako u nás. Znamená to aj veľký príliv peňazí do školstva a koncecnosť do najnižších úrovní. V takýchto krajinách je veľká podpora učiteľov, metodická aj finančná."

Anna Jančová

Tvorba komunity učiteľov

Chceme vytvárať priestor pre pedagógov utvorený podelenie sa o príklady dobrej praxe v práci so žiakmi a pri využívaní metodiky a didaktiky vyučovania.

Aktivity učiteľov v Komenského inštitúte. Zdroj: TS ŽIVICA. Komenského inštitút? Megadávka inšpirácie, sila podpory a cesta zmeny. https://zvonline.sk/komenskeho-institut-megadavka-inspiracie-sila-podpory-a-cesta-zmeny/workshopy-su-prakticke-a-zazitkove/

Kvalitné vzdelávanie a podpora

Budeme sa uchádzať o možnosť vytvoriť regionálne centrum podpory učiteľov. Prostredníctvom neho by sme chceli poskytnúť všetkým učiteľom v meste šancu kvalitného a zmysluplného profesionálneho rozvoja. Pre pedagogické zbory zo všetkých škôl by tak vznikol priestor, kde by sa realizovali semináre, workshopy, mentoring či koučing. Centrum by slúžilo aj ako nástroj sieťovania učiteľov jednotlivých predmetov s možnosťou výmeny skúseností, nápadov či inovatívnych realizácií vo vzdelávacom procese.

Úľava preťaženým, zabezpečenie odbornosti

Pomocou proti nežiaducemu preťažovaniu učiteľov môže byť vytvorenie siete zastupujúcich učiteľov. Tá by mala fungovať naprieč školami tým spôsobom, aby aj počas zastupovaných hodín bola zabezpečená odbornosť a kvalifikovanosť pedagóga v danej oblasti. Odbremeníme tak učiteľov od zastupovania predmetov.

Komunikácia so žiakmi. Stredobodom našej pozornosti musia byť žiaci. Zdroj: Školský portál.sk. https://www.skolskyportal.sk/sites/default/files/styles/mobile_landscape/public/field/image/look-how-interesting-it-is.jpg?itok=PZ7EHpg0

Workshop učiteľov. Vďaka vzdelávaniu učiteľov sa deti dostávajú k inovatívnym formám získavania vedomostí, ktoré im uľahčujú vyučovací proces. Zdroj:TouchIt.sk.https://touchit.sk/wp-content/uploads/2018/10/MS-Na-workshopoch-si-u%C4%8Ditelia-vysk%C3%BA%C5%A1ali-technol%C3%B3gie-v-praxi_nowat.jpg

Ocenenie kvalitných výsledkov

Vážime si kvalitnú prácu učiteľov, a preto tých, ktorí dosiahnu mimoriadne výsledky v práci s deťmi v rámci súťaží, projektov, odbornej činnosti, budeme všestranne podporovať a odmeňovať, ale aj finančne motivovať.

Benefity pre všetkých učiteľov

Všetci učitelia mesta, bez ohľadu na zriaďovateľa, teda aj učitelia stredných škôl, budú mať zvýhodnený vstup na športové či kultúrne podujatia.

Učitelia Slovenska na súťaži v roku 2022. Naším cieľom je podobné oceňovanie pedagógov na úrovni mesta, ako aj finančné odmeňovanie. Zdroj: WOMANMAN. https://womanman.sk/wp-content/uploads/2022/05/5-WM-Ucitelia-Slovenska-1-768× 557.jpg

„Za to, kým v živote som, vďačím rodine, priateľom a do veľkej miery tiež svojim učiteľkám a učiteľom. Na Slovensku status pedagóga stále nepožíva takú úctu, akú by si zaslúžil, ako je to v mnohých iných vyspelých krajinách. Mojím osobným cieľom bude, aby pedagógovia v našom meste, a to nielen v školách v zriaďovateľskej pôsobnosti radnice, vždy cítili našu mimoriadne silnú podporu.“

Maroš Chudovský

IV.4 Podpora školského manažmentu

Mesto musí s vedením škôl úzko spolupracovať a diskutovať o ich potrebách, problémoch či výzvach. Naše návrhy zahŕňajú:

Zjednodušenie systému vedenia škôl tak, aby sa riaditelia škôl mohli zamerať viac na pedagogické riadenie škôl než na riešenie administratívno-prevádzkových záležitostí. Metodicky treba školám pomôcť pri zaisťovaní ekonomického chodu. Máme v pláne podporiť školy v maximálnom využití dotačných zdrojov. V gescii mesta vznikne tím odborníkov, ktorí budú školám nápomocní pri získavaní finančných či iných vecných prostriedkov z grantových schém, ktoré pre nich budú zhromažďovať a pripravovať k nim zreteľné podklady. Naším cieľom je odbremeniť pedagogických zamestnancov, ktorí mnohokrát vo svojom voľnom čase riešia rôzne projekty, aby rozvíjali svoju školu.

Mentorská podpora. Absolventi mentorských kurzov dokážu efektívnejšie využívať svoje jemné zručnosti. Zdroj: Teach for Slovakia. https://teachforslovakia.sk/wp-content/uploads/2019/07/DSC_0118.jpg

Vytvorenie centrálneho technicko-prevádzkového tímu, ktorý bude mať na starosti údržbu školských budov a ich vybavenia. Takýto tím by mal byť podporou pre školníkov, ktorí musia neraz riešiť problémy bez potrebného technického či finančného zázemia.

Podpora rozvoja riaditeľov a školského manažmentu v manažérskych a líderských zručnostiach. Je potrebné rozvíjať motivačný systém hodnotenia riaditeľov škôl.

Podpora spolupráce s rodičmi a verejnosťou. Našou víziou je poskytnúť riaditeľom metodickú i odbornú, napríklad právnu, psychologickú či inú pomoc pri komunikácii s rodičmi.

Mentoring pre riaditeľov. Vedenie škôl by malo mať k dispozícii dlhodobú odbornú mentorskú podporu. Kvalitní lídri totiž dokážu svojimi jemnými zručnosťami tím neustále motivovať k lepším výsledkom a posúvať tak vpred celý kolektív.

IV.5 Školy ako náš spoločný priestor

Škola je priestor, v ktorom trávia deti, ale aj zamestnanci podstatnú časť pracovného dňa. Či ide o proces vzdelávania, ale aj o voľnočasové športové, kultúrne či odborné krúžky. Máme za to, že škola je priestor, ktorý spája viaceré generácie, no nemusí však spájať len ľudí priamo so školou previazaných. Naším cieľom preto bude:

Otvorenie škôl verejnosti. V čo najväčšej miere sa pokúsime sprístupniť vo večerných hodinách a cez víkendy priestory škôl komunite. Ide napríklad o rôzne záujmové spolky a skupiny, seniorov či mamičky na materskej. Chceme podporiť organizáciu vzdelávacích, kultúrnych a športových aktivít v prostredí škôl. Práve školy a ich okolie majú byť živým mestotvorným priestorom, v ktorom sa združujú komunity a trávia aktívne svoj čas.

Zníženie energetickej náročnosti školských budov.

Podpora modernizácie tried a interiérov na také, ktoré budú spĺňať potreby škôl v 21. storočí. Chceme bezpečné školy a triedy, podporujúce tvorivosť, prácu v tímoch, s kvalitným technickým vybavením a s ohľadom na životné prostredie.

Oživenie školských dvorov/ihrísk. Naším cieľom je, aby sa školské dvory stali vo väčšej miere priestormi na šport a hry, ale aby v nich deti získavali i vzťah k pôde, prírode, zvieratám a životnému prostrediu ako celku. Medzi takéto by mohli patriť napríklad výsadba ovocných stromov, pestovanie ovocia a zeleniny alebo včelárstvo.

Podpora vzdelávania v prírode. Je nutné školám finančne, technicky a metodicky pomôcť s budovaním priestorov na výučbu vonku, napríklad altánkov, vonkajšieho sedenia, vzdelávacích prvkov umiestnených v prírode. Máme za to, že je dôležité realizovať aj vonkajšie školské aktivity, mimo areálu školy.

Založenie nového školského sadu v ZŠ v Lakšárskej Novej Vsi. Dnes majú deti prístup k praktickým zručnostiam sťaženejší, škola by preto mala ponúkať priestor aj na tento typ vzdelávania. Zdroj: Lakšárska Nová Ves. Oficiálna stránka obce. https://www.laksarskanovaves.sk/udalosti/rok-2019/zalozili-sme-novy-skolsky-sad-571sk.html

Vzdelávanie a aktivity vonku. Sedenie sedem vyučovacích hodín v školskej lavici si pamätá mnoho z nás, no určite si každý spomenie, že na posledných hodinách už mozgové závity príliš nespolupracovali. Zmena prostredia môže byť príjemným spestrením aj impulzom k „prebudeniu sa“. Zdroj: Eduworld.sk. https://eduworld.sk/cd/hanka-herinkova/4660/outdoorove-triedy-vyucovanie-vonku

Mesto do škôl, školy do mesta. Zintenzívnime spoluprácu škôl s organizáciami a zložkami, ktoré zriaďuje mesto, ale zároveň budeme nápomocní pri sieťovaní s organizáciami mimo mestských štruktúr. Budeme klásť väčší dôraz na kvalitné, odborné a zároveň neformálne aktivity, ktoré pre školy bude organizovať napríklad mestský úrad, dobrovoľné hasičské zbory či mestská polícia.

Sieťovanie škôl. Považujeme za dôležité vytvoriť systém, v ktorom si školy budú môcť vymieňať skúsenosti, takzvané know-how, ale aj konkrétne kvalitné aktivity či projekty. Bolo by viac než prospešné, aby skúsení, kvalitní a úspešní učitelia boli pri príprave na súťaže k dispozícii žiakom z rôznych škôl.

Učenie sa o včelárstve. Včelárske kurzy učia deti praktickým zručnostiam, no zároveň získavajú mnoho poznatkov o udržateľnosti či ekológii. Zdroj: Medula.sk. https://medula.sk/app/uploads/P1099127.jpg

Otvorenie školy svetu. Metodicky podporíme učiteľov pri tvorbe a realizácii projektov v rámci programov Erasmus, Erasmus+ či e-twinning, vďaka ktorým by škola nadviazala zahraničné spolupráce. Takéto programy žiakom otvárajú nové obzory, možnosti štúdia či kamarátstva, učiteľom naopak nové pracovné skúsenosti, partnerstvá či vzdelávacie zručnosti.

IV.6 Spolupráca aktérov pri vzdelávaní a výchove

Aj v tejto oblasti ponúkame niekoľko návrhov, ktoré by zlepšili aktuálnu situáciu:

Podporiť systematické zapojenie rodičov do vzdelávania.

Pomôcť pedagógom v oblasti spolupráce so zákonnými zástupcami na základe vzájomného rešpektu a spoločnej zodpovednosti za rozvoj detí a žiakov.

Podporiť kvalitné kariérne poradenstvo.

Vytvoriť platformu na jednoduchšie a efektívnejšie sieťovanie a spoluprácu všetkých, ktorých sa akýmkoľvek spôsobom týka proces vzdelávania a ktorí do neho vstupujú bez ohľadu na to, či ide o inštitúcie a organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta alebo či ide o súkromné, cirkevné a stredné školy, športové kluby, voľnočasové organizácie, neziskové organizácie, zamestnávateľov atď.

IV.7 Celoživotné vzdelávanie

Celoživotné vzdelávanie má byť súčasťou života každého. Máme za to, že aj mesto musí podporovať a vytvoriť prijateľné podmienky, aby sa občanom zlepšil prístup k tejto oblasti.

Poskytnúť pomoc a podporu organizáciám venujúcim sa aktivitám, ktoré majú za cieľ celoživotné vzdelávanie občanov.

V spolupráci so štátnymi organizáciami, ako sú napríklad Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny či Štátny inštitút odborného vzdelávania, budeme hľadať spôsoby na dodatočné vzdelávanie, resp. rekvalifikáciu občanov s nižším alebo neukončeným vzdelaním.

Z histórie

Dnes základná umelecká škola, prv 2. základná škola a ešte predtým tzv. meštianka. V roku 1924 vznikla v meste stála obecná učňovská škola a v roku 1928 sa otvorila hospodárska škola ľudová. Učilo sa v nej iba v zimných mesiacoch, preto si vyslúžila prívlastok „zimná“. Obe školy nemali vlastné budovy, preto sídlili v meštianskej škole a ľudovej škole. V pozadí dom pána Albrechta Adama, na mieste ktorého teraz stojí budova bývalej Agrosany.[5]

II. ZŠ na Ulici Štefánikovej. Zdroj: Historická Považská Bystrica. https://historickapb.sk/2019/05/09/ii-zs/

[5] Zdroj: Historická Považská Bystrica. https://historickapb.sk/2019/05/09/ii-zs/

Zdroj: vlastné spracovanie 2022

Zhrnutie:

Vzdelávanie je základ, na ktorom stojí naša budúcnosť. Kvalitné vzdelávanie na území Považskej Bystrice je pre nás absolútnou prioritou. Naším cieľom bude čo najskôr formovať tímy odborníkov, ktorí by boli k dispozícii žiakom či pedagógom; žiakom pri rozvoji ich talentu či zvládnutí náročnejších etáp štúdia, pedagógom naopak na odbremenenie a plynulejší výkon ich vlastnej profesie.

V. ŠPORT

Mesto, v ktorom vyrastajú talenty

Mesto pre život, život pre mesto

V dnešnej dobe, keď stres, zvyšujúce sa nároky či nedostatok času čoraz intenzívnejšie nahlodávajú našu fyzickú či psychickú pohodu, je nezastupiteľné miesto športu v našej spoločnosti azda zreteľnejšie než kedykoľvek v minulosti. To, pochopiteľne, významne zvyšuje aj nároky na dostupnosť či kvalitu podmienok na aktívny životný štýl. Pohyb, hoci len nevedomý ako súčasť bežných činností, je deň čo deň prítomný v našich životoch. Pre veľkú časť mestského obyvateľstva je ale práve aktívny pohyb tou prvou možnosťou, ako z kolobehu bežných starostí na chvíľu uniknúť, utriasť vlastné myšlienky, napumpovať do žíl endorfíny, či len stráviť príjemný čas pri športe s priateľmi. Rozvoj športu a podporu aktívneho životného štýlu ako takého preto považujeme za jednu z kľúčových politík zdravého a aktívneho mesta a silný nástroj podpory budovania a spolunažívania komunít.

Vedeli ste, že?

Pohyb má preukázateľne pozitívny vplyv na život každého z nás. Pravidelná fyzická aktivita nielen zvyšuje našu kondíciu, ale predovšetkým posilňuje naše zdravie a celkovú odolnosť. Pohyb nám pomáha bojovať proti problémom spojeným s obezitou, znižuje riziko mŕtvice, cukrovky, srdcových ochorení a vysokého krvného tlaku a taktiež niektorých druhov rakoviny. Ľudia s pravidelným pohybom znižujú riziko úmrtia o 20 - 30% a rovnako tak výrazne znižujú riziko depresie. Napriek tomu sa odhaduje, že až 80 % mladistvých nemá vo svojom živote dostatok pohybu. (WHO, štúdia Harvardskej univerzity)

História spojená so športom v našom meste

- Mesto má dlhodobú tradíciu v motošporte (motocykloch), v Považskej Bystrici a okolí sa konala Medzinárodná motocyklová šesťdňová (ISDE), a to doposiaľ štyrikrát (v rokoch 1977, 1982, 1991, 2005).
- Viac ako sto rokov sa v našom meste hrá futbal, klub prešiel rôznymi názvami od ŠK Považská Bystrica až po súčasný MŠK Považská Bystrica, ktorý pôsobí v druhej najvyššej futbalovej súťaži.
- V roku 1939 sa hráči AC Sparta Považská Bystrica stali neoficiálnymi majstrami Slovenska, keď získali Slovenský pohár.
- Počas zlatej éry Považských strojární sa po úspešnej sezóne 1988/1989 družstvo TJ ZVL Považská Bystrica prebojovalo do 1. československej ligy.
- Jedným z najúspešnejších športov v meste je hádzaná, pričom hráči MŠK Považská Bystrica sa pravidelne umiestňujú na popredných priečkach slovenskej extraligy.
- MŠK Považská Bystrica má na svojom konte zatiaľ tri tituly majstra republiky (v rokoch 2002, 2003, 2006).

Oslavy zisku majstrovského titulu v sezóne 2005/2006. Zdroj: MŠK PB. https://www.msk.sk/

Oslava postupu do 1. československej ligy po poslednom zápase sezóny 1988/1989. Prítomných bolo 22 000 divákov. Zdroj: archív Milan Belás – 100 rokov futbalu Považská Bystrica

Otvárací ceremoniál Medzinárodnej motocyklovej šesťdňovej, fotené dňa 4.9.1977, futbalový štadión Považská Bystrica. Zdroj: archív Zdeno Metzker st. www.povazska.dnes24.sk

Obrovskú pridanú hodnotu aktívneho života pre občanov a mesto vnímame predovšetkým cez tieto aspekty:

Osobnostný rozvoj – učíme sa zručnosti, schopnosti, vytvárame si zmysel pre spoluprácu (napríklad viesť, ale aj nasledovať), rozvíjame si sebadisciplínu a začíname si uvedomovať, že ak chceme byť v niečom úspešní, vedie do cieľa dlhá a náročná cesta.

Zmysluplné trávenie voľného času – v Považskej Bystrici by bolo vhodné motivovať mladých k športovým aktivitám, pretože keď sa nejakej činnosti venujem naplno, nemám čas riešiť iné veci a potĺkať sa.

Pozitívny vplyv na zdravie a náladu obyvateľov – je preukázateľné, že pravidelná, hoci aj krátka fyzická aktivita má výrazný vplyv na zlepšenie zdravotného stavu, imunitu, a teda aj prevenciu proti chorobám či zraneniam. Okrem toho odbúrava stres a ľudia sa cítia šťastnejší, a preto môžeme znižovať potrebu a náklady na zdravotnú starostlivosť. Každý chceme žiť v zdravšom a šťastnejšom meste.

Budovanie a utužovanie kolektívu/komunity – šport ľudí združuje či už počas jeho výkonu alebo po ňom. Mnohí vďaka športu nadviazali celoživotné priateľstvá, sú súčasťou komunity, s ktorou pravidelne a radi trávia svoj, nielen športový, ale aj voľný čas. Všetci chceme žiť v priateľskejšom meste.

Nástroj posilnenia mestskej identity/stotožnenia sa obyvateľov s vlastným mestom – keď sa darí našim športovom, celá krajina sa vie zomknúť. Všetci si pamätáme na zimomriavky a euróriu, keď sa naši hokejisti stali majstrami sveta v roku 2002 či emócie pri mnohých olympijských medailových úspechov. To isté platí aj na úrovni mesta. Úspešný šport v meste znamená hrdých Považskobystričanov.

Šport pomáha mládeži a deťom budovať jeden tím a komunitu, aby dosiahli rovnaký cieľ. Zdroj: Freepik.com. https://www.freepik.com/free-photo/children-encouraging-each-other-before-football-match_9513423.htm

V.1 Princípy, na ktorých sa dá stavať

Šport má byť pre všetkých. Iba dostupný šport je šport, ktorý môže ľuďom robiť radosť. Cieľom je dať príležitosť športovať každému – bez rozdielu sociálneho statusu, veku či pohlavia. Bez ohľadu na úroveň výkonnosti, ponúknuť rekreačný, voľnočasový, amatérsky, ale aj profesionálny šport.

Máme za to, že treba venovať pozornosť princípom, na ktoré je potrebné dohliadnuť pri kreovaní podmienok na šport v našom meste.

Zvyšovanie pohybovej gramotnosti - Počas rozhovorov s Považskobystričanmi sme často počúvali, že vzťah mladej generácie k športu v porovnaní s minulosťou výrazne zaostáva.

> „V dnešnej dobe majú tí mladí problém spraviť kotrmelec. Sú radi, keď sa nepotknú o vlastné nohy pozerajúc do mobilu. My sme sa všetci stretli hneď po škole na ihrisku. V nedeľu na futbale žila športom celá dedina."
>
> (Jozef, Dôchodca, Považská Teplá)

Áno, doba ponúka oveľa viac lákadiel, ako v minulosti. Ale je to predovšetkým o vytvorení dostatočných príležitostí, a najmä motivácii, aby deti šport zaujal a aby uprednostnili pohyb na čerstvom vzduchu pred tabletom. Z toho dôvodu vidíme potrebu intenzívne využiť vhodnými a pútavými formami možnosti rozvoja vzťahu k športu cez vzdelávacie inštitúcie a zaistiť deťom už v predškolskom a ranom školskom veku potrebné pohybové základy. Chceli by sme to zabezpečiť prostredníctvom priamej spolupráce s národnými športovými organizáciami a ďalšími partnermi.

Modernizácia existujúcej športovej infraštruktúry a udržateľná realizácia nových projektov - Kvalitné podmienky a zázemie na výkon športu sú kľúčovým predpokladom na jeho rozvoj a rast popularity u mladej generácie. Mesto má ambíciu aktívne hľadať zdroje na dôležité rekonštrukcie existujúcich športovísk v súlade s kvalitatívnymi a ekologickými štandardmi. Na základe vypracovaného plánu rozvoja, resp. príslušného akčného plánu bude ako prioritou usilovať o dokončenie potrebnej chýbajúcej infraštruktúry.

Efektívne využitie prostredia / dostupných lokalít a prírodných podmienok – Miesto pre športovanie to nie je len ihrisko, hala či štadión. Keď človek miluje pohyb, ihrisko môže byť (nielen) v jeho očiach skutočne všade. Naše mesto leží v nádhernom prostredí. Sú tu dostupné lesy, oddychové zóny, vodné plochy a mnoho ďalšieho. Úlohou mesta je popri náročnejších projektoch čo najefektívnejšie využiť priestor okolo nás. Ponúkaný terén a lokalita. Mesto chce motivovať obyvateľov športovať, budeme sa aktívnejšie usilovať o zvyšovanie dostupnosti pohybu aj prostredníctvom malých a finančne nenáročných projektov, a predovšetkým stavať projekty na existujúcich prírodných podmienkach.

Efektívnejšia spolupráca so súkromným sektorom – Šport je fenomén, ktorý na seba púta obrovskú pozornosť. Využiť ju v prospech jeho samotného rozvoja je dôležitým predpokladom úspechu. Je zrejmé, že profesionálny šport nemôže bez výrazných stimulov napredovať. Vysoké ambície, ktoré sú prirodzené, je nevyhnutné vyvážiť oveľa aktívnejším prístupom a obojstranne prospešnou ponukou spolupráce so súkromnými sektorom a potenciálnymi sponzormi.

Z histórie športu v našom meste:

Počiatky boxu v Považskej Bystrici siahajú do roku 1937, keď pri TJ Sparta Považská Bystrica založili oddiel ťažkej atletiky, ktorý združoval gréckorímske zápasenie, vzpieranie a box. V auguste toho istého roku sa začalo s pravidelnými tréningmi. Prvými aktívnymi boxermi boli Šuga, Buchta, Bosý, Kraml, Kovačík a Pauer. Prvé boxerské stretnutie prebehlo v Spoločenskom dome a považskobystrickí boxeri si rovno pripísali aj prvé víťazstvo v pomere 6 : 2 proti skúseným oponentom z Jánošíka Trnava. Považská Bystrica sa stala centrom boxu a v našom meste bola v roku 1939 založená Považská pästiarska župa, ktorá riadila činnosť oddielov na Považí.
Na majstrovstvách Slovenska vo februári 1940 získali majstrovské tituly Pauer, Bezděk a Hřebíček. Považská Bystrica získala prvýkrát aj titul klubového majstra Slovenska. V roku 1941 sa majstrami Slovenska stali Pauer, Siládi a Hřebíček. Tí reprezentovali Slovensko aj v stretnutí proti Taliansku a Maďarsku a v máji zdolali boxerov zo Záhrebu. Naši boxeri vybojovali titul majstra Slovenska aj v roku 1942 a 1944.[6]

Džudo

Tradícia džuda v Považskej Bystrici siaha do roku 1973. Prvým iniciátorom a propagátorom džuda v našom meste bol Ing. Jozef Zeman, ktorý ako aktívny pretekár patril medzi najlepších v Stredoslovenskom kraji. Prvú ukážku džuda predviedol v Považskej Bystrici oddiel Slávie Žilina VŠD, vďaka ktorého trénerom mohol náš klub naberať prvé skúsenosti. Prvý zápas absolvovali naši pretekári v septembri 1973 v Žiline. Priateľské stretnutie proti Slávii Žilina prehrali 0 : 5. Za 35 rokov vychoval džudistický klub viacero úspešných pretekárov a trénerov.[7]

Ukážka bojových športov v KC Cooltajner.
Zdroj: KC Cooltajner

[6] Historická Považská Bystrica. Bojové športy v Považskej Bystrici. https://historickapb.sk/2021/03/26/bojove-sporty-v-povazskej-bystrici/

[7] Historická Považská Bystrica. Bojové športy v Považskej Bystrici. https://historickapb.sk/2021/03/26/bojove-sporty-v-povazskej-bystrici/

Futbal

Keďže starý štadión v Kolónii prestal vyhovovať najmä kapacitou, začal sa v roku 1959 stavať nový futbalový štadión v športovom areáli. Slávnostne bol pokrstený 3. júna 1963 zápasom s účastníkom I. anglickej ligy Ipswich Town. Naplno sa začal využívať v roku 1964, tribúna bola dokončená v roku 1968. V roku 1975 bola dokončená inštalácia sedadiel a dostavali sa aj sociálne zariadenia. Štadión mal celkovú kapacitu 20 000 návštevníkov, z toho 14 000 miest na sedenie a 6 000 na státie. V ročníku 1989/1990 pôsobila Považská Bystrica opäť v 1. československej lige, do ktorej postúpila z 1. slovenskej ligy z prvého miesta pred Žilinou. V najvyššej súťaži hrala s takými mužstvami ako Dukla Banská Bystrica, Sparta Praha, Baník Ostrava, Zbrojovka Brno a iné. Najväčší úspech posledných rokov dosiahol klub v roku 1989, keď hral finále slovenského pohára (v Hlohovci prehral so Slovanom Bratislava 1 : 2). Na začiatku 90. rokov však strojárne skrachovali a od tej doby nastala kríza, keď futbalový klub zostúpil až do najnižšej triedy.[8]

"Hrávali sme aj s kamoškami futbal, ale mali sme pocit, že nás odvšadiaľ vyháňali. V takej atmosfére nás už potom ani nebavilo trénovať."

(Petra, 16rokov, SNP)

[8]Historická Považská Bystrica. 100 rokov futbalu v meste. https://historickapb.sk/2020/06/07/100-rokov-futbalu-v-meste/

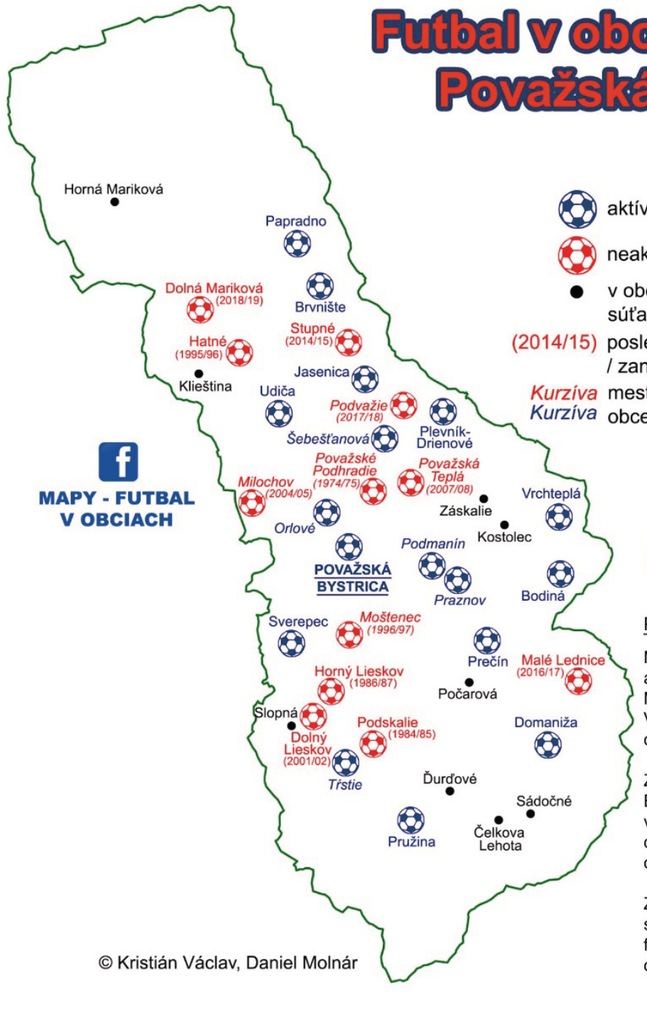

Futbal v obciach okresu Považská Bystrica

1960/61 - 2021/22

aktívny futbalový klub

neaktívny / zaniknutý futbalový klub

● v obci sa futbal kategórie dospelých súťažne nehral

(2014/15) posledná prihlásená sezóna neaktívneho / zaniknutého klubu

Kurzíva mestská časť alebo miestna časť

Kurzíva obce

Stav: kategória dospelých, 16. jún 2022

46% 32%

Poznámky:

Mestské časti Považskej Bystrice Dolný Moštenec a Horný Moštenec pôsobili v spoločnom mužstve Moštenec.
V obci Dolný Lieskov je aktívny futbal kategórie dospelých prostredníctvom miestnej časti Trstie.

Z celkového počtu 28 obcí okresu Považská Bystrica má aktívne mužstvo dospelých 13 obcí vrátane miest (46%). Zo zvyšných 15 obcí mužstvo dospelých postupne zaniklo v 6 obciach a v 9 obciach sa futbal kategórie dospelých súťažne nehral.

Z celkového počtu 19 obcí, v ktorých sa medzi sezónami 1960/61 až 2021/22 aspoň 1 sezónu hral futbal kategórie dospelých, postupne zanikol organizovaný futbal dospelých v 32% týchto obcí.

© Kristián Václav, Daniel Molnár

V.2 Kroky smerom k lepšiemu športovému zázemiu

Hoci kosenie trávnika či ďalšie aktivity spojené s údržbou a správou mesta jednoznačne sú fyzicky náročné činnosti, nemožno ich považovať za šport v pravom slova zmysle. Manažment športu a jeho rozvoj je vec, ktorá si zasluhuje stopercentnú pozornosť. Zastrešujúca organizácia Mestské športové kluby, s . r. o., sa má venovať výhradne veciam, ktoré má v samotnom názve. Znepokojujúce je aj to, že šport nemá svoje osobitné miesto v rámci štruktúry Mestského úradu v Považskej Bystrici. V rámci organizačných zmien by mal byť rozvoj športu riešený v úzkej spolupráci s problematikou školstva, keďže obe oblasti spolu z dlhodobého hľadiska úzko súvisia.

Bez dlhodobej koncepcie je mimoriadne náročné vedieť, kam chcete dokráčať, a aké kroky sú na to potrebné. Preto je nevyhnutným predpokladom akýchkoľvek zásadnejších rozhodnutí príprava dlhodobej stratégie rozvoja mesta. Tá by mala byť postavená na zmapovaní formálnych aj neformálnych športových aktérov v meste, ich potrieb, členskej základne a záujmu o jednotlivé športy, ale rovnako aj počty, druh a stav všetkej existujúcej infraštruktúry. Na tomto základe je možné určiť dodatočné potreby, existujúce príležitosti či nové vhodné lokality. Preto na stratégiu budú nadväzovať realistické no ambiciózne akčné plány obsahujúce kroky a časový plán ich re - alizácie
v jednotlivých oblastiach. Okrem akčného plánu rozvoja športu pre mládež vypracujeme taktiež plán dostupnejšieho športu pre seniorov, ktorý bude súčasťou širšie koncipovanej koncepcie aktívneho starnutia.

Aj seniori môžu byť aktívnou súčasťou športových aktivít v meste a je potrebné myslieť aj na ich potreby a záujmy.Zdroj: Freepik.com. https://www.freepik.com/free-photo/medium-shot-smiley-man-holding-ball_21744975.htm

Máme ambíciu prepracovať koncepciu rozvoja športu na základných školách a pre deti v predškolskom veku tak, aby pohyb dostal viac priestoru, ale predovšetkým nabral na atraktívnosti. Klasický koncept telesnej výchovy sa stáva pre deti bohužiaľ čoraz menej zaujímavý, neraz deti naopak od pohybu odrádza. Cieľom je, aby si počas prvých pár rokov čo najviac vycibrili pohybovú motoriku (tu sú u detí kľúčovými najmä atletika a gymnastika) a mali možnosť osvojiť, resp. vyskúšať čo najväčší počet športov. Tak môžu zistiť, čo je pre ne ideálny šport. Dobrým príkladom sú plavecké výcviky či školský korčuliarsky program, niektoré škôlky pravidelne navštevovali tenisové prípravky. Veľkú pridanú hodnotu má taktiež program tréneri na školách. Ambíciou je tieto aktivity ďalej rozvíjať, rozšíriť ich aj na ďalšie športy v spolupráci s miestnymi klubmi.

„Karta Považskobystričana"

bude pre nás nástrojom, ako motivovať rodiny k pohybu a zvýšiť členskú základňu športových klubov v meste. Okrem benefitov v podobe vstupov na športoviská, športové podujatia či ďalších výhod, ktoré bude občan za platbu daní v rámci tejto karty mať automaticky máme v pláne pripraviť zároveň udržateľný program ďalších výhod a zliav pre každé dieťa, ktoré bude aktívne športovať. To sa týka mladej športovkyne či športovca, ako aj rodičov, ktorí na ich aktívny životný štýl vynakladajú nemalé množstvo času a prostriedkov.

„Je absolútne kľúčové vytvárať čo najbližší vzťah občanov k pohybu už v útlom veku."

A najmä aktívne vytvárať podmienky, napríklad realizáciou pravidelnej prepravy aj na športoviská vo väčšej vzdialenosti od zázemia materských či základných škôl, prípadne mimo mesta.
Pokúsime sa v spolupráci s TSK, strednými školami v meste a príslušnými zväzmi iniciovať založenie stredoškolských športových líg po vzore viacerých európskych krajín či Spojených štátov amerických. Pravidelné zápolenie vo farbách školy či mesta významne zvyšuje komunitnú identitu, pocit spolupatričnosti a tým v konečnom dôsledku aj športový výkon. Ako vhodné na pilotné projekty v dievčenskej aj chlapčenskej časti sa javia najpopulárnejšie kolektívne športy. Mesto na túto iniciatívu vytvorí dostatočný priestor a podporu, aby mohli mladé športovkyne a športovci využiť adekvátne zázemie. Tým sa aj zo stredoškolských súťaží môžu stať udalosti, ktoré stmeľujú mladých aj skôr narodených Považskobystričanov prostredníctvom športu.

V našom meste pôsobí množstvo športových klubov, spolkov či komuníť, nadšencov zoskupených okolo lásky k niektorému z druhov športov. Tí všetci sa musia vedieť oprieť nielen o deklarovanú podporu, ale aj konkrétnu pomoc mesta. Musia a mali by cítiť, že ich energiu, čas a v drvivej väčšine prípadov aj finančné prostriedky, ktoré do rozvoja toho-ktorého športu investujú, si mesto váži a je im nápomocné. Ak ich úsilie nenachádza adekvátnu odozvu zo strany vedenia alebo je potláčané na úkor iných športových skupín, namiesto radosti a endorfínov prichádza na rad frustrácia, demotivácia a v mnohých prípadoch aj úplná rezignácia na športové aktivity.

Chceme byť spoľahlivým partnerom všetkým existujúcim profesionálnym aj neformálnym športovým zoskupeniam či jednotlivcom pôsobiacim v meste. Kandidát na primátora, ako dlhoročný športovec, sa bude osobne angažovať v tom, aby pomohol zaistiť adekvátne podmienky na výkon a rozvoj každého športu a pre každého bez rozdielu veku, pohlavia či sociálneho statusu.

Budeme podporovať všetky športové iniciatívy a podujatia, osobitne tie pre mládežnícke vekové kategórie, organizované v našom meste bez ohľadu na to, či ide o profesionálny, amatérsky alebo rekreačný druh zápolenia. Ak to situácia dovolí, mesto bude hľadať zdroje a možnosti, ako prispieť aj finančne. Bude však plne súčinné v prípade potreby poskytnúť potrebné technické či personálne zabezpečenie. Náš tím chce byť plne súčinný pri snahách jednotlivých aktérov využiť mestské priestory či v komunikácii s tretími aktérmi, ktorí môžu zjednodušiť činnosť a aktivity tej-ktorej športovej komunity.

Šport je pevnou súčasťou života v meste. Zdroj: Pixabay.com. https://pixabay.com/sk/illustrations/mesiac-mesa%c4%8dn%c3%a9-svetlo-noc-spln-4919501/

V.3 Infraštruktúra pre šport

Kľúčová je pre nás aj podpora vzniku, resp. úsilie o formalizáciu nových druhov športov, ktoré postupne nachádzajú v radoch obyvateľov čoraz viac fanúšikov. Viaceré z nich sú už v rámci komunít etablovanými „zoskupeniami", avšak doposiaľ im neboli vytvorené adekvátne podmienky na rast. Aj z nadšencov sa niekedy môžu stať olympijskí medailisti, ale vždy sa z nich stanú vďaka športu vyspelejšie osobnosti.

Zlepšiť podmienky na výkon športu plánujeme aj prostredníctvom nastavenia udržateľného modelu príspevkov pre mládež na potrebné materiálne vybavenie, a to aj s aktívnym zapojením súkromnej sféry.

Keď hovoríme o športe pre všetkých, jedným z kľúčových prvkov je dostupná športová infraštruktúra. V dostatočnom počte, kvalite, dostatočne blízko, verejne prístupná a vhodná pre všetky vekové skupiny. Nejde pritom len o ihriská, haly či štadióny. Dôležité je vyťažiť maximum tiež z prírodných podmienok, daností terénu a verejných priestorov.

Rozvoj existujúcej športovej infraštruktúry a realizácia nových projektov

- Napriek niektorým investíciám do mestských športovísk s aktuálnym stavom stále nemôžeme byť spokojní. Navyše, viaceré realizované opravy a renovácie už pár rokov po ich dokončení nespĺňajú potrebné štandardy kvality, udržateľnosti, pohodlia pre fanúšika alebo sa pri nich jednoducho nemyslelo na detaily.
- Finalizácia rekonštrukcie futbalového štadióna je už prakticky v dvojročnom omeškaní, do dnešného dňa nie je skolaudovaná hlavná tribúna a fanúšikovia sa tak pri využívaní vedľajšej tribúny musia zaobísť bez sociálnych zariadení, na ktoré sa akosi pozabudlo.
- Príklad vysokej sumy vybudovania „kamikadze" toboganu na letnom kúpalisku je taktiež pokusom o neúspešnú rekonštrukciu.
- Úplne čerstvým prípadom je, keď sa pri plánovaní novej palubovky a náteroch čiar v mestskej športovej hale nemyslelo na to, že by mohla slúžiť aj priaznivcom ďalších športov.

Útroby Považskobystrického štadióna - nezrekonštruované zázemie, v ktorom desaťročia funguje považskobystrická atletika. Zdroj: Maroš Chudovský.

Toto všetko je dôkazom toho, že dôležité je nielen Čl, ale predovšetkým AKO sa prostriedky investujú. Má to zásadný vplyv na kvalitu stráveného času, ale napríklad aj na mieru rizika vzniku zranení.

Aj preto projekty, ktoré budeme predkladať, budú postavené na jednej strane na reálnych potrebách, ale tiež budú koncipované tak, aby mali potenciál zlepšiť podmienky čo najväčšiemu počtu športujúcich.

Kritériá infraštruktúry pre šport

Základným kritériom je multigeneračný charakter infraštruktúry. Moderné koncepcie budovania verejných priestranstiev už dnes automaticky počítajú s tým, že akýkoľvek priestor, vrátane ihriska, má byť miestom stretávania sa a spolužitia rôznych komunít. Takto realizované projekty pomáhajú budovať (medzigeneračný) rešpekt a súdržnosť medzi komunitami. Toto sú ciele, ktoré si pred seba kladieme aj my. Súdržná Považská Bystrica je to, čo chceme dosiahnuť aj vďaka športu. Je pre nás dôležité, aby na každom sídlisku či v mestskej časti mohli mamičky ponúknuť športové aktivity svojim deťom, aby mládež mala príležitosť aktívne sa hýbať, aby si profesionálny športovec „dal do tela“ vedľa amatérskeho nadšenca a o kúsok ďalej si dôchodcovia zahrali napr. partičku petangu či bezpečne zacvičili na dostupných strojoch na cvičenie.

Ihrisko ako umelecké dielo. Prednedávnom vyvolal veľmi pozitívny ohlas nový farebný vizuál ihriska na Rovniankovej ulici v Bratislave. Jeho hlavným autorom je manažér Majka Spirita a jeden z organizátorov festivalu Hip hop žije Mário Biháry.

Porovnanie ako vyzerá aktuálny stav športovísk v Považskej Bystrici. Fotografia zo sídliska Rozkvet. Zdroj: Maroš Chudovský

Jedným z kľúčových kritérií pri modernizácii či výstavbe nových športovísk bude udržateľnosť a znižovanie energetickej náročnosti. O týchto aspektoch hovoríme nielen z pohľadu úspory ďalších prostriedkov mesta pri prevádzke, ktoré môžu smerovať do rozvoja športu. Takýto princíp ide totiž ruka v ruke s použitím moderných technológií, ktoré majú následne dosah aj na zlepšenie kvality prostredia, v ktorom športujeme. Použité materiály, technológie či štandardy samotného projektu môžu mať napr. zásadný vplyv na teplotu vzduchu či povrchu, na ktorom športujeme. V neposlednom rade, pri projektoch, ktoré kladú dôraz na rešpekt k životnému prostrediu či prispievajú k znižovaniu energetickej záťaže, sa otvára oveľa viac možností ich financovania z externých zdrojov.

Ako zdôrazňujeme, prioritou je vytvárať vzťah k aktívnemu spôsobu života už od útleho veku. Aj preto považujeme za základný pilier pokiaľ hovoríme o modernizácii infraštruktúry areály materských a základných škôl, ktorých brány chceme otvoriť rodinám aj po vyučovacích hodinách (pozri časť Vzdelávanie). Rovnako tak bude vedenie mesta, osobitne primátor, aktívne lobovať, aby sme v spolupráci s TSK dokázali kontinuálne zlepšovať podmienky pohybu pre žiakov stredných škôl v našom meste.

Po tom, čo sme aj s tímom získavali informácie v uliciach a všetkých častiach mesta, sme mali možnosť vidieť obrovský počet miest, ktoré na šport doslova vyzývajú. V mnohých prípadoch sú naň už aj v tejto chvíli určené. Tu často nejde o žiadne veľké investície. Len to, či niekto s daným stavom má záujem pohnúť. Problémom je často chýbajúce zázemie či vybavenie. Cieľom je, aby obyvatelia aj vďaka drobným krokom na týchto miestach mohli stráviť čas podstatne kvalitnejšie. Po zmapovaní stavu budeme schopní realizovať početné stavebné úpravy alebo zásahy na zlepšenie aktuálneho stavu. Napríklad osadenie nových (chýbajúcich) stĺpikov na siete, smetných košov, brán. Pribudnúť môžu prístrešky, lavičky, výsadba stromov, ktorá športovcom dopraje po výkone adekvátny priestor na oddych.

Moderná infraštruktúra je pre nás výzvou a zároveň potrebou doby. Je to práve modernizácia, resp. výstavba športovej infraštruktúry s potenciálom využívať energiu navzájom prepojenú v rámci jednotlivých športovísk, ktorá môže zaujať mladú generáciu. Vieme si podľa vzorov z iných krajín predstaviť, že by to mohlo fungovať aj v Považskej Bystrici.

Výzvou a zároveň potrebou doby je modernizácia, resp. výstavba športovej infraštruktúry s potenciálom využívať energiu navzájom prepojenú v rámci jednotlivých športovísk. Športový komplex vo švajčiarskom meste Zuchwil, ktorý funguje na princípe využívania energie vo vzájomnej symbióze akvaparku, zimného štadióna a futbalového ihriska. Zdroj: Sportzentrum Zuchwill. https://www.szzag.ch/

Našou ambíciou je po rokoch sľubov a odďaľovania dotiahnuť realizáciu výstavby streetparku do konca. Tzv. „urban sport“ má v našom meste silné korene a základňu. Považujeme za prirodzené, aby mesto prispelo k jeho vzniku. Ako sme však uviedli vyššie, investície v oblasti (nielen) športu vnímame ako príležitosť komunity prepájať, nie ich izolovať. Je to príležitosť pretvárať miesta na živé organizmy, nie ich uzatvárať. Projekt streetparku má obrovský potenciál byť významným mestotvorným a najmä otvoreným prvkom. Z nášho pohľadu však areál 1. ZŠ Nemocničná tieto parametre nie úplne reflektuje. Areál bol ako miesto vzniku streetparku označený až po tom, čo bolo na základe rôznych, viac či menej relevantných argumentov odmietnutých niekoľko iných potenciálnych priestorov v našom meste. Máme za to, že nielen lokalizácia tak významnej, a otvorene dodávame z pohľadu vnímania obyvateľov mesta aj citlivej, investície by mala spĺňať prísnejšie kritériá. Príkladov zo sveta či susednej Českej republiky, kde využili streetparky na pretvorenie celých mestských zón na multigeneračné živé miesta, je množstvo. Aj preto vstúpime do diskusie s iniciátormi projektu v snahe nájsť vhodnejšie miesto na tento projekt.

„Ak tomu môjmu puberťákovi kompletne nenaplánujem celý voľný čas, aby som stále pozerala z okna, kde a s kým behá. Myslím si, že mnohí rodičia to majú podobne, deti jednoducho nemajú podmienky využiť čas po škole zmysluplne.”

(Iveta, 42 rokov, Rozkvet)

Skatepark v Amsterdame. Zdroj: oogopamsterdam.wordpress.com. https://oogopamsterdam.wordpress.com/2020/06/19/skatepark-zeeburgereiland/

Príklad streetparku v Havířove. Zdroj: Skatehavirov.cz. https://www.skatehavirov.cz/skatepark/

V.4 Príroda ako ideálne miesto na šport

Považská Bystrica je obklopená nádhernou prírodou. Na mnohých miestach stačí vyjsť pred dom, spraviť pár krokov a ocitnete sa v lese či na lúke. Ďalšou, obrovskou devízou je tepna mesta – potok Domanižanka či rieka Váh. Potenciál ich brehov ako oddychových zón, ktoré zároveň ponúkajú adekvátny komfort na pohyb, však zatiaľ naše mesto zďaleka nedokázalo využiť. Športy ako turistika, beh, či najpopulárnejší slovenský šport cyklistika (a mnohé ďalšie) sú všeobecne dostupné a zahŕňajú široké masy. Na vytvorenie kultivovaných podmienok práve vďaka danostiam prostredia pritom v porovnaní s halami či štadiónmi potrebujete len zanedbateľné investície.

Kde by sa to dalo zvládnuť lepšie?

- Nedotiahnutá investícia je nedokončenie asfaltovej cesty medzi Slavojkou a rybníkmi. Mnohokrát hovoríme možno iba o čase a ochote komunít, ktoré osádzajú turistické značky, čistia turistické a bežecké chodníky či budujú v mestských častiach mini komunitné pumptrackové dráhy (pozn. nerovný povrch vhodný pre korčuliarov, cyklistov či kolobežkárov). Zo strany mesta budú v prípade nášho úspechu cítiť nielen podporu, ale aj konkrétne iniciatívy. Po zmapovaní možných rozvojových príležitostí všade okolo nás, v spolupráci s nimi, budeme postupne aplikovať tieto zmeny do praxe. Cieľom je vo všeobecnosti dostať šport čo najviac do ulíc. Skvelým príkladom sú kolektívne lekcie jogy, bojových umení či crossfitu a silových tréningov na čerstvom vzduchu. Považujeme za samozrejmé vychádzať v ústrety jednotlivcom či kolektívom pri ich pravidelných aktivitách v mestských priestoroch.

Príroda je ideálnym miestom na športovanie. Mesto však musí byť nápomocné, aby vytváralo podmienky pre komfort obyvateľov priamo v prírode. Zdroj: Freepik.com. https://www.freepik.com/free-photo/kids-children-running-green-meadow_9971010.htm

- Mnohé priestory v našom meste pôvodne neboli určené na športovú činnosť, no dnes už neslúžia ani svojmu pôvodnému účelu. Trendom je snaha premieňať nevyužívané „brownfieldy“[9] na miesta, ktoré lepšie slúžia komunitám. Zámerom je identifikovať vhodné lokality, ktoré by vďaka minimálnym zásahom mohli prispieť k rozšíreniu ponuky a dostupnosti pohybu. Aj takýmto spôsobom chceme pomôcť vytvoriť podmienky na vznik či etablovanie ďalších nových a začínajúcich športov v meste. Inšpiráciou môže byť napríklad pomerne populárny krok niektorých menších samospráv na Morave budovať na opustených či nevyužívaných plochách baseballové ihriská, ktoré v zásade nevyžadujú vysoké vstupné ani prevádzkové investície, hoci ide o olympijský šport.

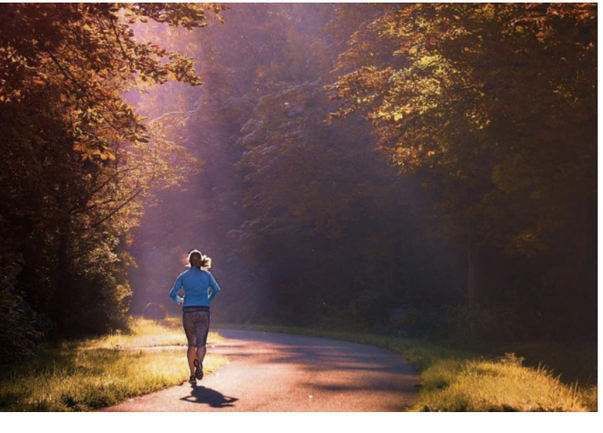

Pobyt v prírode a možnosti asfaltového povrchu využívajú mnohé skupiny športovcov, a to napríklad bežci, cyklisti, kolobežkári, korčuliari, ale aj mamičky s kočiarmi. Zdroj: Pixabay.com. https://pixabay.com/sk/photos/be%c5%bea%c5%a5-%c5%beena-r%c3%a1no-

[9]Pozn. brownfield – nevyužívaná plocha, resp. pozemok.

Šport pre všetkých znamená prirodzene šport pre všetky mestské časti. Ako sme uviedli už v úvode tejto kapitoly, aby sme boli schopní naplniť reálne potreby ich obyvateľov a zároveň využili finančné prostriedky efektívne. Prvým krkom je overenie skutočného stavu nielen športových, ale tiež detských ihrísk, technických parametrov či chýbajúcich prvkov. V súlade s týmto plánom následne pristúpime k renovácii a budovaniu nových. Aj tu bude platiť, že ihriská majú byť multigeneračné. Tak, aby ponúkli priestor nielen najmenším, ale typologicky tiež mládeži či seniorom. Samostatnou kapitolou sú futbalové ihriská. Tie sú tradične centrom stretávania sa a spolužitia, osobitne počas zápasov. Faktom je, že niektoré z mestských častí o takéto centrum prišli vzhľadom na to, že pozemky pod ihriskami neboli v ich vlastníctve. Takémuto osudu klubov v ďalších častiach nášho mesta chceme zabrániť aktívnou komunikáciou so súkromnými vlastníkmi. Zároveň tým chceme dať voľný priebeh investíciám do potrebných úprav, keďže možnosti financovania do veľkej miery priamo súvisia s majetkoprávnym vyrovnaním. Viesť konštruktívny dialóg so súkromnými vlastníkmi vnímame ako povinnosť mesta aj všade tam, kde sa otvárajú potenciálne možnosti využitia a otvorenia pozemkov v súkromnom vlastníctve v prospech občanov mesta.

V.5 Čo treba spraviť?

Mestám sa čoraz častejšie núka príležitosť využiť rôzne participatívne iniciatívy súkromného sektora. Často ide o komunitné projekty napr. obchodných reťazcov či rôznych nadácií. Považskej Bystrici sa zatiaľ nepodarilo zvíťaziť v ani jednej podobnej súťaži. Napr. v poslednom hlasovaní o výstavbu detského ihriska, ktorú zastrešoval reťazec Lidl, sa umiestnilo naše mesto až na 53. priečke. Aktuálne prebieha súťaž aj v obchodnom reťazci Kaufland. Ide o športové ihrisko na mieste, ktoré sme spolu s tímom počas tohto leta oživili susedskou grilovačkou, ale ako mesto bohužiaľ opäť ťaháme za kratší koniec. Minulý rok sa mesto do tejto výzvy ani nezapojilo. Ide o príležitosti, ako môžeme chýbajúce kapitálové prostriedky efektívne suplovať z tretích zdrojov a v zásade zadarmo, len investovaním energie. Aj preto budeme v tejto oblasti aktívne spolupracovať s občanmi, propagovať podobné výzvy a motivovať obyvateľov Považskej Bystrice, aby sme si podobné príležitosti modernizovať nenechali ujsť pomedzi prsty.

Profesionálny šport je vrcholom pyramídy športových aktivít v meste

Základom jeho udržateľnosti je kvalitná práca s mládežou, koncepčný rozvoj vzťahu obyvateľov k pohybovým aktivitám a intenzívna spolupráca so sponzormi, podporovateľmi, ale aj ďalšími aktérmi, ktorí môžu priniesť dodatočné zdroje a zaistiť si manažment. Práve koncepčnejším prístupom k týmto oblastiam chceme zaistiť zlepšenie podmienok tak, aby sme úroveň profesionálneho športu v Považskej Bystrici mohli nielen udržať, ale ešte posúvať ďalej. V meste momentálne pôsobia v najvyššej národnej súťaži dva profesionálne športové kluby, oba mužské (v hádzanej a hokejbale). Prostredníctvom realizovania systémových krokov vnímame priestor na to, aby sme mohli ambície v tomto ohľade zvyšovať. V horizonte piatich rokov je preto na mieste hovoriť o pláne pomôcť dostať sa do najvyššej súťaže, a to prioritne jeden ženský kolektívny šport v meste a jeden ďalší mužský kolektív. Samozrejmosťou musí byť aktívna angažovanosť mesta pri komunikácii s tretími partnermi pri zaisťovaní podpory pre úspešné Považskobystričanky a Považskobystričanov v individuálnych športoch.

Zdrojov v športe nikdy nie je dosť

Mesto samo osebe objektívne nikdy nebude disponovať adekvátnym množstvom prostriedkov na to, aby zastrešilo všetky nutné výdavky a servis potrebný pre športovcov. Aj preto je nevyhnutné pracovať na rozvoji popularity športu, aby sa využilo nadšenie obyvateľov a ich ochota spoločne športu pomáhať. Zároveň je nutné k takejto pomoci motivovať. Mesto má v pláne vypracovať konkrétny program/ponuku výhod a úľav pre občanov či firmy, ktoré sa rozhodnú finančne podporiť rozvoj športu v meste. Príležitosťou na rozvoj športovej infraštruktúry z externých zdrojov je aj nová developerská činnosť. Mesto bude v rámci rokovaní s potenciálnymi investormi aktívne presadzovať to, aby výstavby alebo súčasť vyvolaných investícií, bolo taktiež vybudovanie nových či rekonštrukcia existujúcich športovísk.
Každá kvalitná investícia do športu je niekoľkonásobne návratná vďaka pozitívnemu efektu, ktorí z neho obyvatelia majú. Skúsený manažment športu môže tiež priniesť aj nesporné hospodárske benefity. Vedenie mesta bude preto aktívne a osobne angažované v týchto snahách.

Chceme byť silným partnerom miestnych klubov pri lobingu a diskusiách o usporiadaní vrcholových športových podujatí v podmienkach Slovenskej republiky v Považskej Bystrici. Ak to bude zázemie dovoľovať, v spolupráci so zväzmi a hnutiami sme odhodlaní zabezpečiť podmienky, aby naše mesto mohlo hostiť aj niektoré z významných medzinárodných podujatí. Zároveň bude naším cieľom, aby bola Považská Bystrica každoročne miestom reprezentačných zrazov a kempov, ale aj prípravných zápasov slovenských reprezentačných celkov v mládežníckej i seniorskej kategórii.

To, že Považská Bystrica je mestom športu, by mal vidieť aj svet

Najskôr je však nevyhnutné uviesť do praxe pozitívne zmeny. Veríme, že sme na správnej ceste a chceme to ukázať aj na medzinárodnej scéne. Považská Bystrica sa bude uchádzať o titul Európske mesto športu pre rok 2026. Symbolicky, v snahe nadviazať na slávne časy považskobystrického športu, by mala byť vlajkovým podujatím tohto „roku športu 2026“ Medzinárodná šesťdňová motocyklová súťaž (ISDE), o ktorej organizáciu sa bude naše mesto uchádzať.

Propagácia športu v meste a fanúšikovia

Šport robí radosť a zvyšuje tep nielen keď sa mu venujete aktívne. Šport má neskutočný potenciál spájať, motivovať, inšpirovať k zdolávaniu nemožného aj k prekonávaniu samého seba. Tento potenciál musíme ako mesto spoločne využiť oveľa efektívnejšie v prospech nás všetkých.
Keď hovoríme o „športe pre každého“, znamená to, že musíme myslieť aj na fanúšikovskú základňu, ktorá ženie dopredu naše považskobystrické „želiezka v ohni“.

Rozvoj športu v našom mesta je téma pre nás všetkých. Považujeme preto za česť každého fanúšika mať možnosť pomôcť rozvoju svojho obľúbeného klubu symbolickým vstupným. Voľný vstup na obľúbený zápas môže byť síce lákavou predvolebnou populistickou udičkou, no z pohľadu rozvoja športu absolútne nesystémovou. Na druhej strane, mesto má rôzne iné možnosti ako ukázať, že si svojich fanúšikov váži. Úlohou mesta ako organizátora je predovšetkým vytvoriť fanúšikovi adekvátne podmienky na športovom podujatí. Čistotu, dostupné sociálne zariadenia a možnosť vidieť zápolenie zo svojej sedačky namiesto čakania v nekonečnom rade na nápoje. Toto vnímame ako úplný základ dôstojnosti a toho, čo by si mesto malo splniť. Ďalšou možnosťou je uľahčiť obyvateľom spôsoby, ako sa na samotné podujatie dostať, a to napríklad distribúciou voucherov ku každému zakúpenému lístku na hromadnú dopravu či zdieľané bicykle.
Aj preto budeme iniciovať stretnutia s fanúšikovskou základňou, aby sme na základe konkrétnych návrhov prispeli k zlepšeniu týchto a mnohých ďalších aspektov.

Keď hrajú naši športovci dôležitý zápas, musí to byť cítiť nielen na štadióne. Povedomie o športových aktivitách a tým aj súdržnosť Považskobystričanov chceme pomôcť budovať aj prostredníctvom aktívnejšej komunikácie alebo ak chcete, „fandenia“ a to aj zo strany mesta. Išlo by to napríklad prostredníctvom sociálnych sietí, rôznych reklamných kampaní alebo vďaka poskytnutiu plôch vo verejnom priestranstve, napr. v mestskej hromadnej doprave v súvislosti s blížiacim sa športovým podujatím.

Budeme iniciovať spustenie programu športových ambasádorov Považskej Bystrice. Malo by ísť o projekt užšej spolupráce s úspešnými športovcami v meste. Hlavným cieľom je propagácia zdravého životného štýlu. Aktivity by ale mali zahŕňať oveľa širšie portfólio. Osvedčeným modelom sú dobročinné aktivity, ako napr. návštevy detských oddelení v nemocnici. To má obrovský motivačný efekt pre detičky bojujúce s nepriazňou osudu či rôzne crowdfundingové[10] iniciatívy na podporu zmysluplných projektov.

Každoročne budeme organizovať v spolupráci so športovými klubmi a entitami športový „veľtrh“, resp. mestské športové dni v snahe zviditeľniť ich činnosť a pomôcť zvyšovať členskú základňu.

Zdroj: streetparkpb.sk

[10] Pozn. crowdfunding je spôsob získavania kapitálu na nové projekty pomocou vyžiadaných mikroprispevkov od veľkého množstva zúčastnených.

Ukážka pumptrackového povrchu na pumptrackovom ihrisku v Kálnici.Príklad dobrej praxe, ako sa dá vyťažiť maximum z prostredia a prírodných podmienok a znížiť tak náklady." Zdroj: Tyger.sk. https://tyger.sk/po-stopach-running-trailu-povazsky-inovec-1/bikepark/

Zhrnutie:

Šport má neoceniteľné miesto v našich budúcich cieľoch v Považskej Bystrici. Máme za to, že môže spájať ľudí všetkých vekových kategórií a motivovať k lepšiemu a zdravšiemu životnému štýlu. Chceme Považskobystričanov vidieť, ako aktívne využívajú celý potenciál mesta v rámci jednotlivých športovísk, ale aj okolitej prírody, a plánujeme k tomu urobiť nevyhnutné kroky. Máme ambíciu uchádzať sa o projekty, ktoré zlepšia podmienky na šport, propagovať rôzne aktivity spojené so športom, zaujať mladú generáciu a vychovávať ju tak, aby prirodzene vyhľadávala pohyb a pobyt na čerstvom vzduchu. Šport je pre zdravé mesto a jeho obyvateľov prioritou.

VI. SOCIÁLNA OBLASŤ

Mesto, ktoré drží spolu

Mesto pre život, život pre mesto

Náš život sa skladá z každodenných povinností, radostí a starostí, s ktorými si zväčša vieme poradiť. No prináša aj situácie, keď už sami nestačíme na riešenie. Vtedy je nutné, aby nastúpila pomoc zvonku. Kto iný ako mesto, v ktorom žijeme, by nám mal podať pomocnú ruku?

Život v meste prináša riziká, ktoré priamo vplývajú na jeho obyvateľov. **Považská Bystrica má byť pre nás mestom, ktoré tieto riziká pozná a dokáže ich zmierniť alebo eliminovať.**
Riešenie sociálnych problémov má vplyv na kvalitu života pre všetkých obyvateľov Považskej Bystrice. Spokojnejší seniori, ktorí majú zabezpečenú domácu opatrovateľskú službu v rodinnom prostredí, rodiny s deťmi, ktoré sa o dieťa dokážu postarať, ľudia bez domova, ktorí sú najedení, čistí, v lepšom zdravotnom stave a s možnosťou návratu do bežnej spoločnosti, ľudia užívajúci drogy, ktorí nepredstavujú zdravotné riziko pre seba alebo okolie, alebo deti a mladí ulice, ktorí trávia svoj voľný čas v podnetnom a bezpečnom prostredí. Každé takéto riešenie pozitívne ovplyvňuje aj bežného obyvateľa Považskej Bystrice a zmierňuje dosah na spoločnosť.

Investície v sociálnej oblasti priamo neprinášajú zisk. No fungujúce sociálne služby majú obrovský vplyv na celú spoločnosť. Z výskumov, ale aj zo skúseností iných krajín vyplýva, že investície do prevencie a riešenie problémov v rámci nej sú z dlhodobého hľadiska efektívnejšie a lacnejšie ako riešenie vzniknutých problémov alebo ich následné hasenie v rámci akútnej krízy. Je nevyhnutné, aby mesto podporovalo pomoc, ktorá je odborne a vedecky podložená. Len tak dosiahneme skutočné zlepšenie problémov, ktoré Považskú Bystricu trápia, a všetky zdroje tak budú vynaložené na účinné opatrenia.

Východiská

Východiská k sociálnej problematike môžeme pre jednoduchosť rozdeliť na globálne a lokálne. S globálnymi musíme počítať a pripraviť sa na ne, lokálne máme možnosť priamo ovplyvňovať.

- **Demografický vývoj** – klesajúci počet obyvateľov. Tu by sme radi upozornili na dva hlavné dôvody klesajúceho počtu obyvateľov:
  a) Odchod za kvalitnejšími životnými podmienkami do lepšie fungujúceho mesta alebo do zahraničia.
  b) Odchod kvôli bývaniu – nedostatok bytov a pozemkov vhodných na výstavbu núti obyvateľov z mesta odísť. Najbližšie okolité obce zaznamenávajú nárast počtu obyvateľov.
- **Zvyšujúci sa podiel obyvateľov odkázaných na pomoc mesta a iných inštitúcií poskytujúcich sociálne služby.**
- **Zdražovanie prináša ekonomicky náročnejší život, z čoho vyplýva, že môžeme očakávať nárast počtu obyvateľov v núdzi.**
- **Väčšina Považskobystričanov, na základe zozbieraných podnetov, si myslí, že mesto o svojich sociálnych aktivitách informuje obyvateľov neprehľadne a v nedostatočnej miere.**

Aké mesto potrebujeme

- Mesto, ktoré vie zabezpečiť, rozvíja a podporuje pomoc každému, kto ju potrebuje.
- Mesto, ktoré je vzorom pre svojich obyvateľov v oblasti dodržiavania ľudských práv a tolerancie.
- Mesto, ktoré sa snaží zabezpečiť prístup k bývaniu reflektujúc finančné a sociálne možnosti všetkých sociálnych vrstiev svojich obyvateľov.
- Mesto, ktoré je dostupné pre svojich obyvateľov pri riešení ich naliehavých životných situácií.
- Mesto, ktoré priamo vyzýva a podporuje spoločenskú zodpovednosť podnikov.

Prioritou pre nás je, aby naše mesto bolo pre každého občana dôstojným domovom. (Zdroj: maroschudovsky.sk)

Základné princípy a ciele poskytovania sociálnej starostlivosti

Bez ohľadu na prijímateľa sociálnej služby sme presvedčení, že pri poskytovaní sociálnej starostlivosti platia základné princípy, na ktorých je potrebné v Považskej Bystrici zapracovať:

a) **Informovanosť o službe.** Považujeme za esenciálne, aby mesto zabezpečilo prehľadné, štruktúrované a ľahko dohľadateľné informácie o poskytovanej službe sociálnej starostlivosti. Na základe podnetov od obyvateľov mesta Považská Bystrica nedostatočne alebo neprehľadne informuje o službách, ktoré poskytuje.
Preto jedným z najvýznamnejších našich cieľov je vydanie elektronických brožúr, ktoré budú prehľadne informovať, aké možnosti riešení má občan v rôznych životných situáciách. Brožúry budú pripravené pre každú z dotknutých skupín obyvateľov a budú zverejnené na webe mesta s interaktívnymi prvkami v rámci jednotlivých životných scenárov, zároveň budú dostupné pre obyvateľov v tlačenej verzii. Za dôležité považujeme aj jasne definovať, kde sa môžu prihlásiť dobrovoľníci ochotní pomôcť, prípadne kam darovať šatstvo alebo prebytky zo špajzy.

b) **Dostupnosť služby.** Na informovanosť priamo nadväzuje dostupnosť služieb. Zabezpečíme komunikovanie jasne stanovených pravidiel využívania služby a zabezpečíme kontaktnú osobu, ktorá bude schopná promptne odpovedať na podnety.

c) **Štandardy kvality.** Považujeme za dôležité definovať pri každej službe (nielen v sociálnej oblasti) štandardy kvality, inými slovami – aké môže mať občan očakávania od poskytnutej služby. Štandardy kvality sú nápomocné aj pre poskytovateľa, keďže presne zadefinované štandardy sú smernicou pre dobre odvedenú prácu.

e) **Výrazná podpora spolupráce s tretími stranami**. Prax v iných mestách ukazuje, že výraznejšie zapojenie tretích strán do poskytovaných sociálnych služieb prináša výhody pre všetkých zúčastnených. Podporíme občianske iniciatívy a neziskové organizácie so zameraním na skvalitnenie života svojich obyvateľov v sociálnej oblasti. To znamená, že budeme iniciovať systémovú spoluprácu s danými subjektmi prostredníctvom pravidelných stretnutí a expertných skupín. Zvýšime mieru spolupráce a zlepšíme dialóg s angažovanými obyvateľmi a združeniami mesta.

f) **Intenzívne zapojenie komunít a mestský program dobrovoľníctva.** Náročnosť riešení ťažkých životných situácií v meste často vyplýva aj z uzavretého spôsobu života. Často sa susedia navzájom nepoznajú a ani nevedia, čím prechádzajú. Naším cieľom je podporiť komunitný život, vzájomnú pomoc a solidaritu medzi obyvateľmi. Organizovať zbierky šatstva, založiť potravinovú banku či rámcovo zastrešiť vzájomné výmeny (swapy). Motivovať dobrovoľníkov k práci v oblastiach, ktoré zlepšujú kvalitu života v meste. Mesto môže najaktívnejších dobrovoľníkov zapojených do programu aj odmeňovať. Možnosťou sú rôzne benefity v rámci kultúrnych či športových aktivít alebo služieb, ktoré mesto poskytuje.

Dobrovoľníctvo a komunitný rozvoj pomáhajú rozvíjať každú obec či mesto (Zdroj: maroschudovsky.sk)

g) **Prijatie podmienok na spoluprácu a podporu s podnikmi, ktoré zavádzajú do praxe spoločenskú zodpovednosť podnikov (SZP).** SPZ ponúka súbor hodnôt, na ktorých je možné budovať súdržnejšiu spoločnosť a označuje dobrovoľné úsilie firiem, ktoré presahuje bežný rámec dodržiavania právnych predpisov. V sociálnej oblasti sa SZP prejavuje sledovaním a minimalizovaním negatívnych dôsledkov aktivít podnikov na prostredie, v ktorom pôsobia. Sú to napríklad zdravie a bezpečnosť zamestnancov, dodržiavanie politiky rovnosti príležitostí, vyváženosť pracovného a osobného života zamestnancov, firemná filantropia, pravidlá lobingu, boj proti korupcii, rast kvality života atď.

h) **Rozšírime grantový program mesta na podporu sociálnej oblasti**, ktorého cieľom bude finančná podpora inovatívnych riešení v jednotlivých podkategóriách cieľových skupín: sociálne vylúčení, seniori, ľudia so zdravotným postihnutím, ohrozené deti, mládež a rodiny.

i) **Pravidelné vzdelávanie pracovníkov v sociálnej oblasti** s dôrazom na vymieňanie overených skúseností z praxe z iných slovenských miest a zo zahraničia.

j) **Dostatočné finančné ohodnotenie pracovníkov v sociálnej oblasti.** Sme presvedčení, že fungujúca sociálna starostlivosť o občana a prevencia šetrí množstvo prostriedkov mestu. Veľmi si vážime silnú osobnú angažovanosť ľudí pracujúcich v sociálnej oblasti. Ich prínos pre mesto a jeho občanov by mal byť preto adekvátne ocenený.

k) **Plnenie zákonných povinností.** Splníme si povinnosť poskytovať finančný príspevok pre neziskové organizácie podľa § 75 ods. 1 a 2 zákona č. 448/2008 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. 1. 2022.

Oblasti sociálnych služieb

Cieľom a aj náročným poslaním mesta je zabezpečenie sociálnej starostlivosti pre rôznorodé skupiny obyvateľov a ich špecifické potreby:

- **rodina, deti a mládež,**
- **seniori a občania so zdravotným znevýhodnením,**
- **občania v ťažkej životnej situácii,**
- **ľudia bez domova.**

„Ako slobodnej matke s dvoma deťmi je pre mňa extrémne ťažké finančne sa postarať o všetko, čo potrebujeme. Veľmi by ženám v podobnej situácii, ako sa nachádzam ja pomohlo, dostupné sociálne bývanie v mestských bytoch."

(Romana, 36 rokov, SNP)

Rodina a mládež

– Zabezpečíme komplexnú ponuku sociálnej starostlivosti o rodinu, deti a mládež – podpora rodiny, príspevky pri narodení, konzultačné služby v prípade krízových situácií, komunitné a materské centrá, detské jasle.

– V prípade, že sa rodina ocitne v ťažkej životnej situácii, mesto bude aktívne spolupracovať s dotknutými orgánmi, aby rodina získala adekvátnu pomoc.

– Zvážime založenie škôlky pre deti so špeciálnymi potrebami – aktuálne jediná možnosť práce s deťmi so špeciálnymi potrebami je na špeciálnej spojenej škole. Avšak kapacitne nepostačuje a rodičia sú nútení zostať doma a starať sa o svoje dieťa sami.

– Cieľom je opätovne zabezpečiť tzv. rozbehový byt pre deti pochádzajúce z detských domovov, v ktorom sa naučia samostatne hospodáriť.

Jedným z našich cieľov je rozšírenie možností detských jasiel, ktoré uľahčujú rodičom plánovať svoj pracovný čas. (Zdroj: maroschudovsky.sk)

Seniori a občania so zdravotným znevýhodnením

– Zabezpečíme komplexnú ponuku sociálnej starostlivosti o seniorov a pre občanov so zdravotným znevýhodnením na základe potrieb obyvateľov – domáca opatrovateľská služba, domov sociálnych služieb, denný stacionár, agentúra domáceho ošetrovania, voľnočasové aktivity, komunitné centrum, stravovacie služby – donášková služba odkázaným alebo tým, ktorí to potrebujú či nevedia inak zabezpečiť, dopravné služby.

– Aby mesto a mestské časti domácu opatrovateľskú službu poskytovali v dostatočnej kvalite a s potrebnými zdrojmi, musí začať dôkladnou analýzou dopytu po nej. Myslíme si, že táto služba patrí medzi priority v rámci sociálnych služieb v Považskej Bystrici. Preto zmapujeme potreby a požiadavky obyvateľov, ktorým sa už poskytuje domáca opatrovateľská služba, a súčasne aj dopyt po nej u ostatných obyvateľov v jednotlivých mestských častiach.

– Zavedieme štandardy kvality pre opatrovateľky – sme presvedčení, že definovania jasných podmienok, požiadaviek ale aj očakávaní z oboch strán pomôže sprehľadniť a zefektívniť celý systém.

– Zavedieme „odľahčovaciu službu“ slúžiacu pre rodinného príslušníka, ktorý opatruje člena rodiny a potrebuje oddych.

– Zavedieme elektronickú službu monitoringu a signalizácie potreby pomoci.

Občania s pohybovým či iným hendikepom si zaslúžia pozornosť mesta. (Zdroj: maroschudovsky.sk).

Občania v ťažkej životnej situácii

Občania, ktorí sa z rôznych dôvodov ocitnú v situácii, keď si nevedia alebo nemôžu zabezpečiť základné životné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, hľadajú pomoc vo svojom meste.

– Našou prioritou je zabezpečiť komplexnú ponuku sociálnej starostlivosti o občanov v ťažkej životnej situácii (komunitná pomoc, zbierky šatstva, stravovacie služby, potravinové banky, nájomné bývanie, azyl).

– Za základ však považujeme prevenciu. Z toho dôvodu budeme aktívne pracovať so zberom dát, aby mesto dokázalo efektívnejšie a skôr identifikovať potenciálne rizikové situácie obyvateľov a včas zasiahnuť.

– Vypracujeme komplexný materiál, ktorý by jasne definoval stratégiu a jednotlivé kroky na zabezpečenie rozvoja nájomného bývania. Založíme mestský fond nájomného bývania. Zadefinujeme taktiež nové kategórie pridelenia mestského nájomného bývania a vypracujeme nové podmienky na prenájom mestských bytov s dôrazom na sociálne hľadisko, resp. dostupnosť pre rôzne skupiny (okrem sociálne slabých/odkázaných aj pre ohrozené skupiny alebo potrebné povolania). Kľúčovým faktorom a predpokladom je aktívnejšia politika mesta v oblasti nadobúdania nájomných bytov (pozri kapitolu Rozvoj a investície).

Ľudia bez domova

Aj v Považskej Bystrici je mnoho ľudí bez domova. Našou úlohou bude zanalyzovať situáciu s ľuďmi bez domova a identifikovať ich potreby a možnosti opätovnej integrácie do bežného života.
Na základe analýzy majetku definovať voľný mestský majetok a zvážiť jeho využitie ako centrum sociálnej pomoci, ktoré by poskytovalo potrebné služby pre ľudí bez domova, prípadne pre ľudí vťažkej životnej situácii: nocľaháreň, zabezpečenie hygieny, prístup k základným potrebám, sociálny šatník, potravinová banka.

Zhrnutie:

Každý tím je len taký dobrý, ako jeho najslabší článok. Každé mesto je také dobré, ako dobre sa vie postarať o svojich obyvateľov v ich náročných chvíľach. Naše mesto má na to, aby bolo oporou pre svojich obyvateľov nielen v dobrých časoch, ale aj keď si prechádzajú zložitými životnými situáciami. Základom pomoci je informovanosť o jej možnostiach, dostupnosť a komplexnosť informácie a jednoznačne nastavené pravidlá. Solidarita a vzájomné prepájanie komunít je ďalším výrazným prvkom, ktorý posúva kvalitu života v meste.

VII. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Mesto, v ktorom sa dobre dýcha a žije

Mesto pre život, život pre mesto

Zdravé mesto

VII.1 Rozvoj a ochrana prostredia pre život

Každý z nás je povinný chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo, o tom hovorí aj najvyšší zákon našej krajiny, Ústava Slovenskej republiky. Ochrana životného prostredia nie je samoúčelná. Životné prostredie bezprostredne súvisí so zdravím a kvalitou života ľudí. Zdravé životné prostredie je základným predpokladom dlhého a kvalitného života obyvateľov mesta. Malo by zaujímať bez rozdielu všetkých a všade.

Cieľom je, aby bola Považská Bystrica mestom so zdravým životným prostredím, ktoré sa dokáže na zmenu klímy úspešne adaptovať

Naopak, vystavenie škodlivým látkam z prostredia môže spustiť vznik chorôb, ktoré zbytočne oberajú ľudí o roky prežité v zdraví a pohode. „Na celom svete zomrie takmer štvrtina ľudí kvôli faktorom v životnom prostredí, ktorým sa mohlo úplne predísť alebo ich odstrániť." [11] Aj v tomto aspekte vidíme dôležitosť a význam ochrany pre nás i budúce generácie, ktoré prídu po nás. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie na celom svete zomrie takmer štvrtina ľudí kvôli faktorom v životnom prostredí, ktorým sa mohlo úplne predísť alebo ich odstrániť. [12] Celosvetovo je 80 až 90 % rakovinových ochorení dôsledkom stavu životného prostredia. [13] Či chceme alebo nie, príroda a stav životného prostredia nás priamo ovplyvňujú.

[11] Správa o zdravotnom stave obyvateľstva Slovenskej republiky za roky 2015-2020. https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26807/1

[12] World Health Organization. Preventing disease through healthy environments. Geneva, Switzerland : WHO, 2006.

[13] LINDSEY, H.: Enviromental Factors & Cancer. Oncology Times, Vol. 27, No. 4, 2005. https://journals.lww.com/oncology-times/fulltext/2005/02250/environmental_factors___cancer__research_roundup.4.aspx

Aj z toho dôvodu sa musíme naplno zamerať na riešenie hlavných príčin zlého stavu životného prostredia, ktoré majú vplyv na zdravotný stav jednotlivcov a celej populácie. Sú nimi:

- znečistenie ovzdušia
- znečistenie vôd
- nedostatočné zásobovanie pitnou vodou
- nebezpečné chemické látky
- hluk
- odpady
- kontaminované lokality
- zmena klímy[14]

Mesto, ktorému záleží na svojich obyvateľoch, musí poznať tieto výzvy a musí na ne včas a účelne reagovať. **Je v záujme nás všetkých, aby bola Považská Bystrica mestom, ktoré dokáže poskytnúť zdravé životné prostredie pre svojich občanov a adaptuje sa na prichádzajúce klimatické zmeny.** Sme presvedčení, že moderné mestá vedia zabezpečiť kvalitný životný priestor ľuďom, domácim zvieratám, množstvu rastlín, stromov, hmyzu, ale aj vodným živočíchom, vtákom a v okrajových častiach aj rôznym druhom zvierat. Základom je pri rozvoji a ochrane životného prostredia vychádzať z kvalitných dát. Preto je potrebné, aby sme v našom meste monitorovali jednotlivé typy znečistenia, najmä ovzdušia, vody, pôdy a taktiež hlukový smog.

[14] Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky V. (NEHAP V.) https://www.uvzsr.sk/docs/info/zp/nehap/NEHAP_V.pdf

Vedeli ste, že?

Najbližšie monitorovacie stanice kvality vzduchu sa nachádzajú na území miest Trenčín a Púchov. Je to tak napriek tomu, že sa na území nášho okresu a v jeho bezprostrednom okolí nachádzajú viacerí významní znečisťovatelia vzduchu.

Na území okresu Považská Bystrica sa monitoruje kvalita podzemnej vody iba na území Považskej Teplej. Kvalitu podzemnej vody ovplyvňuje ľudská činnosť. Zdrojom jej znečistenia môžu byť poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a sídla bez verejnej kanalizácie.[15] Kvalita povrchovej vody sa na území okresu meria iba v Považskom Podhradí na Hričovskom kanáli.[16] Na území mesta sa nachádzajú iba stanice, ktoré monitorujú množstvo vôd, nie však mieru ich znečistenia.[17]

[15] Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami na vodnom toku Domanižanka v rkm 5,14 v meste Považská Bystrica. Zámer podľa zákona č. 24/2006 Z. z. zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

[16] Zoznam monitorovaných miest v roku 2020. https://www.shmu.sk/File/Hydrologia/Monitoring_PV_PzV/Monitoring_kvality_PV/KvPV_2020/KvPV_2020_MO-n.pdf

[17] Zoznam vodomerných staníc štátnej pozorovacej siete SR v roku 2021. http://www.vuvh.sk/RSV2/download/02_Dokumenty/27_Implem_nar_ur_2_obd_monit/2021/PRILOHA_4_1_1_1_KVANTITA_POVRCH_Monitorovacia_siet_2021.pdf

To, že len niekoľko kilometrov za našimi hranicami na Južnej Morave budeme svedkami vyčíňania tornáda, sa nám zdalo kedysi nepredstaviteľné. Obdobia sucha striedajú prívalové dažde, ktoré naše spriemyselnené lesy a polia nedokážu udržať. Mestská infraštruktúra nie je vybudovaná na záchyt dažďovej vody, ale jej rýchle odkanalizovanie do riek. Toto všetko sú problémy, ktoré musia vo verejnom záujme dostať prioritu. **Dôsledky nepriaznivého stavu životného prostredia najhoršie znášajú zraniteľné skupiny, ako sú dôchodcovia, ľudia trpiaci ochoreniami a malé deti.** Máme za to, že je kľúčové a nesmierne dôležité monitorovanie a zlepšovanie kvality životného prostredia. Chceme sa tejto problematike začať bezodkladne venovať.

VII.2 Ako budeme chrániť a rozvíjať prostredie pre život?

Rozvoj a ochrana životného prostredia prináša úžitok z hľadiska ekologického, ale aj zdravotného, spoločenského a, v neposlednom rade, ekonomického. **Dobrým príkladom je, že zateplením obvodového plášťa Základnej školy Nemocničná znížime emisie uhlíka o 85 ton ročne. Okrem toho však ušetríme aj 41 % finančných prostriedkov na účte za teplo.**[18] Investície do zvyšovania úspornosti a odolnosti si vyžadujú často vyššie vstupné investície. Tie však môžeme financovať zo zdrojov Európskej únie a rôznych grantových schém, zatiaľ čo účty za teplo platí mesto z vlastného rozpočtu. Ušetrené finančné prostriedky môže mesto potom použiť na to, aby sa ďalej skvalitňoval život jeho občanov .

Mesto má navrhovať a implementovať také riešenia, ktoré sú založené na spoľahlivých dátach. Preto by sme mali vykonávať pravidelné merania a analýzy, ktoré nám umožnia popísať aktuálny stav, vytýčiť priority a vypracovať udržateľné riešenia. Predchádzanie vzniku problémov by malo byť samozrejmosťou, pretože je vždy lacnejšie ako ich následné riešenie.

[18] Nízkouhlíková stratégia mesta Považská Bystrica. https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/nizkouhlikova-strategia-mesta-povazska-bystrica

Mesto má vypracované dokumenty, ktoré sa, viac alebo menej, dotýkajú problematiky životného prostredia:

- Program rozvoja Mesta Považská Bystrica na roky 2016 – 2022
- Územný plán mesta
- Generel dopravy mesta
- Generel zelene mesta
- Program odpadového hospodárstva,
- Koncepcia rozvoja tepelného hospodárstva
- Nízkouhlíková stratégia mesta

Strategické dokumenty majú odrážať poznanie a spôsob riešenia problémov, ktorým mesto čelí. Problémy, akými sú odolnosť mesta voči klimatickej zmene, absencia infraštruktúry pre cyklistickú dopravu či nízka miera separácie odpadu, musíme riešiť koncepčne a na základe kvalitných informácií.

Čo je nevyhnutné spraviť?
Naše mesto potrebuje vypracovanie stratégie a akčného plánu adaptácie na nepriaznivé dôsledky klímy, vypracovanie generelu cyklistickej dopravy, aktualizáciu zastaralého generelu zelene a vypracovanie takého programu odpadového hospodárstva, ktorý nasmeruje mesto k zníženiu tvorby odpadu a dosiahnutiu jeho separácie na úrovni aspoň 60 %.

Požiadavky na zmierňovanie dosahov klimatickej zmeny je potrebné začleniť do procesu plánovania, schvaľovania, povoľovania a hodnotenia všetkých stratégií, plánov, programov a projektov mesta. Mesto má reálne schopnosti prijímať opatrenia na zvyšovanie odolnosti prostredníctvom územno-plánovacej činnosti a rozhodovacích a schvaľovacích konaní miestnych politík a regulatívov.

VII.3 Ochrana a využívanie vody

Voda je lacná. Mesto musí ísť príkladom svojim občanom v tom, ako si jej hodnotu vážiť a správať sa k nej zodpovedne. Či už ide o dažďovú vodu, vodu zo studne, vodu z vodovodu, potok alebo rieku. Mesto musí byť občanom príkladom a nebrať kvalitnú vodu ako samozrejmosť.

Voda v prostredí mesta má obrovskú hodnotu v každej forme. Či už sú to zdroje pitnej vody, studne, verejné vodovody, ale aj dažďová voda, vodné plochy a vodné toky. Jej nedostatok alebo zlá kvalita priamo ohrozujú život a zdravie obyvateľstva a sme presvedčení, že v budúcnosti jej význam bude len narastať. Moderné mesto musí preto s vodou rozumne hospodáriť, udržať ju v maximálnej možnej miere na svojom území.

Dostatok vlahy zlepšuje mikroklímu mesta, ochladzuje prostredie, umožňuje prežiť rastlinám a zvieratám v prostredí mesta.

Monitorovanie kvality povrchových a podzemných vôd

Základným východiskom pri tvorbe rozhodnutí a realizácii opatrení by mali byť vždy kvalitné informácie. Preto je potrebné, aby sa na území mesta začala monitorovať kvalita povrchových a podzemných vôd v čo najväčšej miere. Z pozície samosprávy mesta sa budeme snažiť o to, aby sme mali najlepší možný obraz o stave kvality podzemných a povrchových vôd. Dá sa to realizovať viacerými spôsobmi.

Ochrana vodných tokov

Vodné toky na území mesta budú v budúcnosti zohrávať veľmi dôležitú úlohu, pretože na seba viažu množstvo vegetácie, ochladzujú prostredie, tvoria biokoridory pre rôzne druhy zvierat. V neposlednom rade môžu tvoriť základ oddychových zón pre obyvateľov Považskej Bystrice. Budeme sa usilovať o ochranu prírodného charakteru rieky Domanižanka a ďalších menších vodných tokov na území mesta. Korytá vodných tokov by nemali byť len koridorom na odtok vody z územia mesta. Práve naopak, takto upravené toky je nutné revitalizovať a starať sa o ne.

Je nevyhnutné, aby mesto rešpektovalo a pomáhalo rešpektovať všetky právne normy Slovenskej republiky vrátane vodného zákona a zákona o ochrane pred povodňami. Mesto musí dbať na dodržiavanie ochranných pásiem a chrániť dreviny a kroviny stabilizujúce brehy vodných tokov a brániace prieniku inváznych druhov rastlín, ktoré bývajú pre ľudí silnými alergénmi. Taktiež je potrebné sa zaoberať eutrofizáciou (pozn. zvyšovanie produkcie rias v rybníkoch a vodných nádržiach prísunom živín, najmä dusíka a fosforu) povrchových vôd a následnými zmenami v ekosystéme, ktoré sú spôsobené znečistením splaškovými vodami a chýbajúcimi brehovými porastmi v zastavanej časti mesta. Je potrebné spomaliť odtok vody z krajiny, dopĺňať sprievodnú vegetáciu výsadbou drevín a krovín a vytvoriť podmienky na realizáciu biokoridorov pozdĺž tokov.

Kanalizácia a čistenie odpadových vôd

Z pohľadu mesta musí byť prioritou eliminácia škôd na životnom prostredí, ktoré spôsobujú domáce žumpy a septiky alebo priame vypúšťanie splaškov. Tento spôsob narábania s odpadovou vodou je nevyhovujúci z pohľadu zdravotne hygienických potrieb života a narúša ekostabilizačnú hodnotu regiónu. Je potrebné, aby mesto ľuďom podalo pomocnú ruku a zabezpečilo napojenie všetkých domácností na verejnú kanalizáciu vo všetkých mestských častiach.

Vodozádržné opatrenia

Hoci mestské prostredie pokrýva relatívne malú časť územia krajiny, je nevyhnutné, aby dokázalo zrážky udržať. Stratégia betónovania nepriepustných povrchov a odkanalizovania dažďovej vody preč z územia sa v dobe častého výskytu extrémnych prejavov počasia ukázala ako nesprávna. Prispieva totiž nielen k vysušovaniu mestského prostredia a zníženej schopnosti dopĺňať podzemnú vodu, ale aj k zvýšeniu rizika povodní či preťaženiu čistiarní odpadových vôd počas prívalových dažďov.

Vedeli ste, že?

Rieka Domanižanka je vodohospodársky významným tokom a dôležitým regionálnym biokoridorom. V otázke protipovodňovej ochrany budeme trvať na vypracovaní komplexného, prírode blízkeho projektu, ktorý bude v najvyššej možnej miere šetrný voči životnému prostrediu a bude chrániť majetok mesta a jeho obyvateľov.

Cenná voda, ktorá spadne vo forme zrážok, nemá spôsobovať škody, ale prinášať úžitok v čase, keď je jej nedostatok. To môžeme dosiahnuť jedine jej zadržaním a uskladnením na neskoršie použitie alebo postupným „zasakovaním“.

Mesto má ísť príkladom a musí začať rozumne hospodáriť s vodou na pozemkoch a v budovách, ktoré vlastní. Vďaka prostriedkom z fondov Európskej únie si investície na zadržiavanie dažďovej a využívanie sivej vody vyžiadajú relatívne nízke vstupné investície. Zároveň bude prístup mesta slúžiť ako osveta a inšpirácia pre obyvateľov mesta. Rovnako by mal stavebný úrad pri všetkých nových projektoch posudzovať aj vodozádržné opatrenia. Tento prístup bude reflektovaný v odborne pripravenom manuáli, ako chce mesto pristupovať k úpravám verejných priestranstiev (pozri kapitolu Rozvoj a inovácie).

Tmavé nepriepustné asfalty by mali byť používané iba v nevyhnutných prípadoch. Dôvodom je, že takéto povrchy zvyšujú odtok zrážkových vôd do kanalizácie a pomáhajú vysušovať mestské prostredie. Navyše akumuláciou tepla ohrievajú mestské prostredie do neskorých večerných hodín. Vždy, keď je to možné, je potrebné používať dlažbu v pieskovom lôžku, zatrávňovacie dlaždice, vegetačné tvárnice či priepustný asfalt. Tým zlepšíme zasakovanie dažďovej vody v mieste jej dopadu, podporíme výpar a tým zlepšíme mikroklimatické podmienky.

Mesto by malo rovnaké princípy udržiavania vody v mieste jej dopadu uplatňovať aj na území mestských lesov. Tiež by malo využiť dostupné legislatívne možnosti, aby sa vodozádržné opatrenia uplatňovali v čo najväčšej miere na všetkých lesných a poľnohospodárskych pozemkoch na území mesta.

VII.4 Ochrana ovzdušia

Znečistenie ovzdušia je jedným z najväčších environmentálnych rizík pre ľudské zdravie. Vďaka nižšej miere znečistenia môžeme znížiť výskyt cievnej mozgovej príhody, ochorení srdca, rakoviny pľúc a chronických aj akútnych ochorení dýchacích ciest vrátane astmy.[10]

„V dôsledku znečistenia ovzdušia prachovými časticami na Slovensku ročne predčasne zomiera viac ako 5 600 ľudí, čo je dokopy 63 100 stratených rokov života. Keby to štátni analytici prepočítali na peniaze, celkové náklady takto stratených rokov života predstavujú 1,95 miliardy eur ročne.“[19]

Hlavnými faktormi s negatívnym vplyvom na kvalitu ovzdušia v Považskej Bystrici sú vykurovanie domácností tuhým palivom, veľké a stredné zdroje znečistenia a automobilová doprava v meste, po diaľnici D1 a ceste 2. triedy č. 517.[20] V blízkosti Považskej Bystrice, v Ladcoch, sa nachádza významný znečisťovateľ vzduchu Považská cementáreň, a. s. Je to piaty najväčší znečisťovateľ ovzdušia tuhými znečisťujúcimi látkami na Slovensku, šiesty v emisiách oxidov dusíka a desiaty v emisiách oxidu uhoľnatého. Zároveň máme priamo v Považskej Bystrici 41. najväčšieho znečisťovateľa oxidom uhoľnatým – TEPLÁREŇ Považská Bystrica, s. r. o.[21]

Monitorovanie a informovanie o kvalite

Máme teda veľmi veľa dôvodov na to, aby sme na území mesta Považská Bystrica začali monitorovať kvalitu ovzdušia. Najbližšie meracie stanice sa nachádzajú na území miest Trenčín a Púchov. Tieto údaje sú pre občanov Považskej Bystrice nepoužiteľné, keďže neodzrkadľujú kvalitu vzduchu, ktorý dýchame na našom území. Je to z toho dôvodu, že meranie v Trenčíne alebo Púchove nezachytí lokálne zdroje znečistenia. Navyše znečistenie vzduchu sa môže hromadiť v určitých menších lokalitách.[22]

Je preukázané, že množstvo pacientov s ochoreniami srdca a dýchacieho systému sa zvyšuje v dobe, keď je zvýšené znečistenie vzduchu. Preto by sa malo mesto snažiť o to, aby mali občania mesta prístup ku kvalitným informáciám o aktuálnej kvalite vzduchu. Potreba poskytovania objektívnych a aktuálnych údajov z monitoringu kvality ovzdušia na účely znižovania negatívnych účinkov znečisteného vzduchu na zdravie je aj jedným z cieľov Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky.[23]

Mesto by malo nielen v súčinnosti so Slovenským hydrometeorologickým ústavom zabezpečiť monitorovanie kvality vzduchu, ale i využívať svoje informačné prostriedky na to, aby na nepriaznivý stav kvality vzduchu včasne upozorňovalo. Môže tak pomôcť predísť zhoršeniu stavu respiračných a srdcových ochorení občanov.

Okrem monitorovania a informovania o kvalite vzduchu máme ambíciu kvalitu vzduchu zlepšovať. Existuje viacero opatrení, ktoré má mesto v kompetencii a môže ich vykonať s priaznivým dosahom na kvalitu vzduchu v meste.

Je potrebné zabezpečiť:
- **monitorovanie kvality ovzdušia,**
- **intenzívnu spoluprácu so Slovenským hydrometeorologickým ústavom**
- **upozorňovať včas na nepriaznivý stav ovzdušia prostredníctvom informačných prostriedkov samosprávy**
- **zlepšovanie kvality vzduchu prostredníctvom ďalších opatrení**

Vykurovanie tuhým palivom

Aktuálny negatívny vývoj na energetických trhoch často ľuďom nenecháva inú možnosť, ako je návrat k tuhému palivu. Plne tomu rozumieme, faktom však ostáva, že tento spôsob vykurovania veľmi negatívne ovplyvňuje kvalitu ovzdušia. Úlohou mesta je preto v týchto ťažkých časoch predovšetkým minimalizovať negatívne dosahy. Preto by malo mesto s ohľadom na vykurovanie tuhým palivom proaktívne komunikovať princípy správneho spaľovania. Správnym spaľovaním tuhého paliva je možné výrazne znížiť znečistenie vzduchu.

Podľa Národného programu znižovania emisií (2020) najväčší podiel na znečisťovaní ovzdušia jemnými prachovými časticami na Slovensku v roku 2017 malo vykurovanie domácností (77 %), a to najmä tuhým palivom.[24]

Samospráva by mala využiť všetky dostupné prostriedky, aby chránila obyvateľov pred nadmerným znečistením prostredia dymom a popolčekom. Cieľom mesta by malo byť informovať a vzdelávať občanov, na tieto účely využiť dostupné informačné prostriedky mesta.

Taktiež mesto využije svoje možnosti a výhľadovo pomôže v rámci svojich kompetencií domácnostiam znižovať svoje energetické výdaje a zbaviť sa závislosti od spaľovania tuhého paliva, hneď ako to umožní situácia na energetických trhoch. Dlhodobým cieľom je, aby bolo čo najviac domácností vykurovaných pomocou obnoviteľných zdrojov energie a spôsobmi, ktoré sú čo najviac šetrné k životnému prostrediu a predovšetkým kvalite ovzdušia.

---

[19] FOLENTOVÁ, V.: Tretina obyvateľov nie je pripojená ku kanalizácii, ročne pre zlé ovzdušie predčasne zomrie 5600 ľudí. https://dennikn.sk/813340/tretina-obyvatelov-nie-je-pripojena-ku-kanalizacii-rocne-pre-zle-ovzdusie-predcasne-zomrie-5600-ludi/

[20] Správa o kvalite ovzdušia v SR 2021, príloha – Hodnotenie kvality ovzdušia v zóne Trenčiansky kraj. https://www.shmu.sk/File/oko/rocenky/2021_Priloha_TN.pdf

[21] Najväčšie zdroje znečistenia ovzdušia SR. http://www.air.sk/emissions.php?zl=TOC&rok=em_2020&pcz=0050010

[22] Prečo monitorovať kvalitu vzduchu. https://terra.nasa.gov/citizen-science/air-quality

[23] Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky V. (NEHAP V.). https://www.uvzsr.sk/docs/info/zp/nehap/NEHAP_V.pdf

[24] Správa o zdravotnom stave obyvateľstva Slovenskej republiky za roky 2015 – 2020. https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26807/1

Doprava

Doprava je významnou súčasťou života všetkých obyvateľov vo väčších či menších mestách. Treba však zdôrazniť aj to, že sa významným spôsobom podieľa na znečistení ovzdušia. Verejný priestor ustupuje automobilom a čoraz menej životného priestoru v mestských častiach zostáva pre chodcov, cyklistov a na rekreačné využitie. Aj v tejto oblasti máme pripravené ucelené koncepcie, ktoré by mali byť súčasťou debaty o životnom prostredí. Preto sa doprave venujeme v samostatnej kapitole III. Mobilita.

Čistenie komunikácií

Ďalším opatrením na zníženie znečistenia vzduchu je kvalitnejšie a rýchlejšie čistenie komunikácií po zimnej údržbe. Väčšina cestnej soli je odstránená pomocou kanalizácie. Určitá časť posypu však zostáva spolu s posypovými kamienkami na cestách, kde vyschne a dostáva sa do ovzdušia vo forme jemných prachových častíc. Štúdie dokázali, že emisie z posypovej soli sú počas zimnej údržby také vysoké ako emisie výfukových plynov.[2] Keďže vyschnutá soľ a kamienky na cestách neplnia žiadny účel, je nutné, aby mesto v záujme verejného zdravia zabezpečilo ich bezodkladné odstránenie. Najmä ak je preukázané, že významným spôsobom zhoršuje kvalitu vzduchu.

[25] Emisie z posypovej soli: Porovnanie meraní a modelovania pomocou modelu NORTRIP. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1352231016305465

Spaľovanie odpadu

Ďalší spôsob, ako môže mesto skvalitniť vzduch občanov, je dôsledné dodržiavanie zákazu spaľovania odpadu. Hoci spaľovanie odpadu je zo zákona zakázané, často sa stáva, že jediný zdroj spaľovania záhradného odpadu nepriaznivo ovplyvní kvalitu ovzdušia v celej mestskej časti.
Mesto by malo tomuto konaniu predchádzať alebo zamedziť dôslednou komunikáciou a edukáciou. Taktiež môže pomôcť vo vyššej miere zabezpečiť veľkokapacitné kontajnery pre potrebné lokality v čase jarných a jesenných záhradkárskych prác. Sme názoru, že v tejto téme nie je cieľom ľudí sankcionovať, ale dosiahnuť spoločenský cieľ osobným nasadením, informovaním a vzdelávaním.

Vedeli ste, že?

Pri spaľovaní odpadu na záhrade dochádza k horeniu za nízkych teplôt a nedostatočného okysličenia. Preto sa často uvoľňujú škodlivé látky vo vyšších koncentráciách, ako je to v priemyselných závodoch. Patria medzi ne oxid uhoľnatý, dráždivý čpavok, uhľovodíky, dechtové látky a mnohé ďalšie zdraviu škodlivé látky.

Znečistenie ovzdušia spôsobené spaľovaním Zdroj: Matúš Bandúr

Zo všetkého uvedeného vyplýva, že téma čistého ovzdušia nás nielen ovplyvňuje, ale je pre náš život naozaj dôležitá. Máme za to, že informovanosť o tejto téme je nízka, a preto o nej začneme s občanmi dôsledne komunikovať. Naše ambície:

- Pomôcť získať vedomosti o tom, ako záhradný odpad zlikvidovať v súlade s princípmi dobrých susedských vzťahov, právom občanov na dobrú kvalitu životného prostredia a zodpovedným odpadovým hospodárstvom.
- Budeme sa snažiť o to, aby bol záhradný odpad namiesto spálenia využitý zmysluplne v procese kompostovania. Zatiaľ čo pri spálení záhradný odpad produkuje nebezpečné látky, v kompostárni sa premení na životodarný humus, ktorý môže byť efektívne využitý v záhradách či na poliach.[26] Kompost na záhradách a na poliach okrem výživy rastlín zlepšuje aj štruktúru a vodozádržné schopnosti pôdy.

VII. 5 Odpadové hospodárstvo

> „Žijeme na tejto planéte tak, akoby sme sa mohli presunúť na ďalšiu."

Terri Swearingen, laureátka environmentálnej ceny Goldman Environmental Prize 1997

Problematika odpadov je jednou z najväčších výziev, ktoré musí zodpovedná samospráva vedieť riešiť. Skládkovanie odpadu nie je udržateľný spôsob, akým môže naša spoločnosť fungovať. Prevádzkovanie skládok negatívne ovplyvňuje životné prostredie viacerými spôsobmi. Problémom je najmä uvoľňovanie metánu, ktorý je 84-krát účinnejším skleníkovým plynom ako oxid uhličitý. Moderné skládky odpadu majú izoláciu, ktorá má zabraňovať pretekaniu toxických výluhov do prostredia. Napriek tomu sa často stáva, že škodlivé látky sa do prostredia dostanú. Medzi takéto látky patrí napríklad amoniak, ktorý v prostredí vytvára tzv. mŕtve zóny, ortuť a ďalšie nebezpečné látky.[27]
Okrem toho, že skládkovanie odpadu je zlé pre naše prostredie, je aj drahé. Pre samosprávu a jej obyvateľov je najvýhodnejšie čo najviac odpadu vytriediť. Je to tak preto, že separovaný zber odpadu je financovaný prostredníctvom rozšírenej zodpovednosti výrobcov. Mesto platí iba za zber a likvidáciu zmesového komunálneho odpadu. Preto je cieľom rozumnej samosprávy zvyšovať podiel separovaného odpadu a znižovať tvorbu odpadu zmesového.

[26] Kompostu sa venuje roky: Slovenské kompostárne o komposte takmer nič nevedia. https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/interview/kompostu-sa-venuje-roky-slovenske-kompostarne-o-komposte-takmer-nic-nevedia/

[27] The Hidden Damage of Landfills. https://www.colorado.edu/ecenter/2021/04/15/hidden-damage-landfills

Problém nízkej úrovne separácie odpadov nie je len o ľuďoch. Podiel separácie je možné zvýšiť nastavením účinných politík na úrovni mesta. **Separovanie odpadov musí byť pohodlné, jednoduché a zrozumiteľné. Nemožno očakávať bezchybné triedenie odpadov od občanov, pokiaľ im mesto nevytvára vhodné podmienky.**

Vedeli ste, že?

Talianske mesto Oristano je v separácii odpadu žiarivým príkladom. V roku 2008 vytvoril občan tohto mesta v priemere 495 kg odpadu a miera separácie dosahovala 10,81 %. V roku 2009 mesto Oristano zaviedlo systém zberu odpadu od dverí k dverám. Ľudia už nechodili s triedeným odpadom na verejné stojiská. Mesto tento odpad začalo ľuďom odoberať v dohodnuté dni spred dverí. V roku 2016 občania vytvorili v priemere už iba 117 kg odpadu a separácia bola na úrovni 75,61 %. V meste nevymenili ľudí, ale vytvorili fungujúci systém. Ten dopĺňa 6 mobilných zberných miest, ktoré pomáhajú zabrániť vzniku nelegálnych skládok.[28]

Pre príklady dobrej praxe netreba chodiť ani do zahraničia. Zatiaľ čo v Považskej Bystrici sme v roku 2021 vytriedili 40,97 % odpadu, mesto Trenčín dosiahlo za rok 2021 úroveň vytriedenia 52,37 %. To znamená, že mesto Trenčín zaplatí za každú tonu odpadu uloženého na skládku 15 eur a Považská Bystrica 18 eur. Poplatky za skládkovanie sú podľa zákona vyššie pre tých, ktorí s odpadom pracujú neefektívne. Pri objeme 11 000 ton sú to pre mesto značné potenciálne úspory.

[28] Prípadová štúdia – Príbeh Sardínie. https://www.oneplanetnetwork.org/sites/default/files/cs10-sardinia-en.pdf

Lepšie separovanie odpadu je správne nielen z pohľadu zachovania kvality životného prostredia. Je to rozumné aj z ekonomického hľadiska. Preto máme v pláne zaviesť politiky, ktoré budú finančne motivovať občanov, aby tvorili menej odpadu, a zároveň im vytvoria potrebný komfort na zbavovanie sa triedeného odpadu. Okrem toho máme ambíciu v čo najväčšej miere ľuďom zjednodušiť a sprístupniť možnosť ukladania odpadu na zberné dvory. Predovšetkým prostredníctvom asistencie imobilným a starším občanom a nastavenia vyhovujúcej otváracej doby. Tiež sa budeme venovať zlepšeniu fungovania odvozu nadrozmerného odpadu či odberu použitého kuchynského oleja. Ďalším cieľom samosprávy by malo byť podporovanie kompostovania nielen na úrovni individuálnych občanov, ale aj na komunitnej a mestskej úrovni. Nie každý občan má možnosť kompostovať. Preto by malo mesto využiť obrovské množstvo biologicky rozložiteľného odpadu od občanov, z mestskej zelene či zo záhradkárskych oblastí na profesionálnu tvorbu mestského kompostu. Následné využitie vytvoreného kompostu na záhradách a poliach pomáha zlepšovať štruktúru pôdy. Navyše je dokázané, že jednopercentné zvýšenie humusovej zložky pôdy znamená zadržanie až 40 milimetrov zrážok. To zodpovedá 400 kubickým metrom vody zadržaných na 1 hektár.[29]

Najvyššou prioritou v odpadovom hospodárstve je vznikaniu odpadu predchádzať, následne triediť, zhodnocovať a až poslednou možnosťou je odpad skládkovať.

Máme za to, že nie je správne problém s odpadmi vyriešiť ich zhodnocovaním alebo spaľovaním. Aby spaľovne odpadov fungovali efektívne, potrebujú konštantný prísun veľkého množstva odpadov. Prirodzene tak pôsobia proti snahám o rozvoj prevencie a recyklácie odpadov. Okrem toho, po spálení odpadov vzniká škvara a toxický popolček. Ten síce tvorí len menšiu časť pôvodnej hmotnosti odpadov, ale musí sa aj tak skládkovať. Prípadne sa s ním nakladá inak, čo môže predstavovať ďalšie riziko, pretože obsahuje perzistentné organické znečisťujúce látky a ťažké kovy.[30]

Vedeli ste, že?

88 miliónov ton potravín ročne sa stane v EÚ odpadom. To predstavuje náklady vo výške 143 miliárd eur. Až 20 percent vyprodukovaného jedla sa v EÚ podľa odhadu z roku 2016 nezje, ale vyhodí. Zatiaľčo 33 miliónov ľudí v EÚ si nemôže dovoliť kvalitné jedlo každý druhý deň.[31]
Predchádzanie vzniku potravinového odpadu je našim morálnym záväzkom. V boji proti nemu musí samospráva stáť bok po boku s výrobcami a spracovateľmi potravín, obchodníkmi, distribútormi, zariadeniami spoločného stravovania aj domácnosťami. Okrem priameho vplyvu v zariadeniach, ktoré mesto spravuje, by malo mesto využiť aj svoje informačné prostriedky na šírenie osvety proti vzniku odpadu z potravín. Taktiež by malo propagovať iniciatívy, ako sú napríklad zóny neštandardných potravín a snažiť sa spolupracovať so všetkými dotknutými stranami.

[29] Kompostu sa venuje roky: Slovenské kompostárne o komposte takmer nič nevedia. https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/interview/kompostu-sa-venuje-roky-slovenske-kompostarne-o-komposte-takmer-nic-nevedia/

[30] HIMIČ, D.: Malé Švajčiarsko. https://www.koseca.sk/files/attachments/tema-5-21-brtan.pdf

[31] https://www.minzp.sk/files/sekcia-enviromentalneho-hodnotenia-riadenia/odpady-a-obaly/registre-a-zoznamy/ppvo-sr-19-25.pdf, https://food.ec.europa.eu/system/files/2020-05/f2f_action-plan_2020_strategy-info_en.pdf

VII.6 Ochrana a zveľaďovanie mestskej zelene

Zeleň predstavuje v meste dôležitý prvok života, či už ide o stromy, kríky, trávniky alebo lúčne porasty. Prepája urbanizované prostredie s prírodným. Medzi jej hlavné úlohy patrí:

– spríjemňovanie pobytu obyvateľom mesta,
- v lete pôsobí ako účinná klimatizácia vyparovaním vody do svojho okolia, chráni pred hlukom a prachom,
- pre hmyz a vtáky predstavuje životný priestor.

Generel zelene mesta Považská Bystrica pochádza z roku 2020.[32] Ide o dokument, ktorý bilancuje stav zelene v Považskej Bystrici, mieru poškodenia jej plôch a určuje potenciál rozvoja v zastavanom území mesta. V Považskej Bystrici sa nachádza množstvo zelene, ale často v nevyhovujúcom stave. V okrajových častiach sú to rôzne náletové dreviny, invázne rastliny (napr. pohánkovec, zlatobyľ a pod.). V mestských častiach nedochádza k cielenému doplňaniu zelene. V centrálnej mestskej zóne existuje viacero tepelných ostrovov, kde úplne absentuje zeleň (napr. hlavná križovatka, parkovisko ABŠO).

VII.7 Stromy

Každý strom v mestskom prostredí má pozitívny vplyv na na mikroklímu okolo seba. V lete dokážu stromy znižovať teplotu v meste až o 5,5 °C. Jeden strom odparí počas dňa 100 litrov vody a ochladí svoje okolie ekvivalentom 70kWh. Jeho výkon je porovnateľný s najvýkonnejšími klimatizačnými jednotkami pre trojizbové byty. Stromy, predovšetkým listnaté, fungujú aj ako efektívne tienenie. Cez zimu prepúšťajú slnko a pomáhajú presvetliť a zohriať byty. Cez leto vďaka listom vytvárajú veľmi potrebný tieň na ulici alebo v bytoch.

Ochrana stromov spočíva v kontinuálnej inventarizácii, aby malo mesto prehľad o počte a zdravotnom stave svojich drevín. Životnosť stromov v mestskom prostredí je nižšia ako v prírodných porastoch, podľa štúdií je to 19 – 28 rokov.[33] Najohrozenejšia časť mestskej zelene sú staré stromy a priestor, z ktorého rastú. Mestské stromy je preto potrebné ochraňovať, nie je možné mladou výsadbou nahradiť päťdesiatročný strom.

[32] Generel zelene mesta. https://www.povazska-bystrica.sk/generel-zelene-mesta.phtml?id3=47162

[33] ROMAN, L. A., SCATENA, F. N.: Street tree survival rates: Meta-analysis of previous studies and application to a field survey in Philadelphia. PA, USA: Urban Forestry & Urban Greening 10, 2011, No. 4.

Faktormi, ktoré ohrozujú stromy, sú:

- zle založená výsadba a úhyn drevín do 5 rokov
- exponované stanovište
- malý priestor na rast a vývin
- škodcovia, choroby, vandalizmus, poškodenie koreňovej zóny správcami sietí
- vek

Naopak, faktormi, ktoré stromom pomáhajú, sú:

- cielená tvorba priestoru pre korene stromov
- budovanie zelených pásov namiesto výsadbovýchotvorov v komunikáciách
- sadenie druhov rastlín odolných voči výkyvom teplôt, mrazom, horúčavám alebo nedostatku vlahy
- tvorba dendrologických a fytopalogických posudkov
- vytvorenie stratégie na ochranu zelene, vytvorenie štandardov ošetrovania.

Teplota parkoviska pred VÚB krátko pred poludním počas júlového dňa (Zdroj: Peter Truchlý)

VII. 8 Trávnaté a lúčne porasty

Starostlivosť o trávnik štandardne spočíva v pravidelnom kosení. Na niektorých exponovaných miestach je potrebné aj zavlažovanie. V Považskej Bystrici sa kosí štyrikrát ročne a kosenie realizujú spoločnosť Mestské športové kluby Považská Bystrica, s. r. o., a súkromné firmy úspešné vo verejnej súťaži. Veríme, že aj v našom meste je možné časť trávnatých porastov kosiť menej extenzívnym spôsobom. Napríklad kosba len dvakrát za sezónu alebo mozaikové kosenie. Je to veľmi prospešné pre všetky druhy hmyzu. Ďalším spôsobom je založenie lúčnych porastov s pestrou paletou kvetov.

Starostlivosť o trávnik štandardne spočíva v pravidelnom kosení, na niektorých exponovaných miestach je potrebné aj zavlažovanie. V Považskej Bystrici sa kosí štyrikrát ročne a kosenie realizujú Mestské športové kluby patriace pod mesto a súkromné firmy úspešné vo verejnej súťaži. Veríme, že aj v našom meste je možné pristupovať k zeleným plochám efektívnejšie, s prihliadnutím na životné prostredie aj potreby obyvateľov. Nie všetky plochy plnia rovnaký účel a preto je možné v spolupráci s výbormi mestských častí vytipovať časť trávnatých porastov, na ktorej môžeme uplatniť princípy, ktoré sú priateľské k životnému prostrediu, predovšetkým k opeľovaciemu hmyzu, aj k mestskej pokladnici. Tieto plochy môžeme kosiť menej intenzívnym spôsobom. V mnohých samosprávach sa osvedčilo takzvané mozaikové kosenie vo forme mestských lúk, ktoré sa kosia 1 až 2 razy ročne podľa druhového zloženia. Týmto spôsobom udržiavania lúčnych spoločenstiev naviac postupne začnú ubúdať druhy alergénnych trav, ktoré nahradia bylinné, kvitnúce druhy rastlín.

Komunitné záhrady majú produkčný, ekologický, ale aj sociálny význam. Okrem vypestovania zdravej zeleniny sa vďaka nim pestujú aj dobré susedské vzťahy a obyvatelia mesta v nich môžu nájsť sebarealizáciu. Skvalitňovanie digitálnou dobou rozrušených medziľudských vzťahov je ich nezanedbateľným prínosom. Môžu dokonca prispieť k prepájaniu generácií, keď skúsenejší záhradkári odovzdávajú cenné rady začiatočníkom. Sú tiež vhodným miestom na organizovanie menších osláv či kultúrnych podujatí. Z týchto dôvodov by mala samospráva komunitné záhrady vytvárať na pozemkoch mesta a taktiež podporovať ich vznik pri bytových domoch.

VII. 9 Ochrana mestskej krajiny a obnova budov či verejného osvetlenia

V Považskej Bystrici máme mnoho prírodných pokladov. Za všetky stačí uviesť Manínsku tiesňavu, oba brehy Váhu, vrátane Slavojky či prostredie Kalvárie. Ochrana prírody v spolupráci so všetkými relevantnými partnermi je preto pre nás dôležitou prioritou.
Považujeme za dôležité, aby sa rozvoj mesta a jeho zón odohrával ruka v ruka s rešpektom k životnému prostrediu. Svojím dielom, respektíve politikou, ktorú vedie, vie k tomu prispieť aj radnica.

V Považskej Bystrici máme mnoho prírodných pokladov. Za všetky stačí uviesť Manínsku tiesňavu, oba brehy Váhu, vrátane Slavojky či prostredie Kalvárie. Ochrana prírody v spolupráci so všetkými relevantnými partnermi je preto pre nás dôležitou prioritou.
Považujeme za dôležité, aby sa rozvoj mesta a jeho zón odohrával ruka v ruka s rešpektom k životnému prostrediu. Svojím dielom, respektíve politikou, ktorú vedie, vie k tomu prispieť aj radnica.

Niektoré z opatrení sú uvedené už vyššie v texte, iné predstavujeme v ďalších kapitolách. Za kľúčové však považujeme predovšetkým:

- Znižovať energetickú náročnosť hnuteľného či nehnuteľného majetku mesta. Na to je nevyhnutné aktívnejšie využívať príležitosti, ktoré sa ponúkajú z externých zdrojov, osobitne zo zdrojov EÚ (viac v kapitole Rozvoj a investície).

- Investície do obnovy mestských budov a verejného osvetlenia sa do rozpočtu mesta vrátia vo forme nižších prevádzkových nákladov, na ktoré sa logicky zdroje čerpať nedajú.

- Usilovať o čo najväčšiu diverzifikáciu zdrojov energie, využívať obnoviteľné zdroje energie (napríklad fotovoltaické panely, solárne panely, tepelné čerpadlá...)

- Mesto musí udržateľnejšie uvažovať aj nad pripravovanými rekonštrukciami či realizáciou nových projektov. Ide jednak napr. o už spomínané štandardy narábania s vodou, použité technológie a materiály, ale pri ambicióznejších projektoch napr. aj budovanie zelených striech či vertikálnych záhrad.

Zhrnutie

Naším cieľom bude aktívny a ucelený rozvoj udržateľných zelených politík s ohľadom adaptácie Považskej Bystrice na klimatickú krízu. Našou víziou je z mesta urobiť zdravý priestor, v ktorom sú pre nás automatickými šetrný prístup k prírode, moderné postupy pri výstavbe či rekonštrukciách nielen mestských budov a priestorov, uvedomenie si dôležitosti záchytu zrážkovej vody či ochrany zelene na znižovanie teploty mesta v letných mesiacoch.

VIII. KULTÚRA A CESTOVNÝ RUCH

Mesto, v ktorom to žije

Mesto pre život, život pre mesto

Aby sme o ktoromkoľvek meste mohli hovoriť, že to v ňom žije, musí mať rozvinutý kultúrny priemysel, miestne komunity musia pociťovať silné zázemie a oporu pri svojich činnostiach a v neposlednom rade, o akejkoľvek produkcii musí vedieť mesto informovať jednak svojich obyvateľov, ako aj potenciálnych návštevníkov bývajúcich mimo mesta.

V Považskej Bystrici možno za posledné roky sledovať kontinuálny nárast kultúrnych a spoločenských aktivít, najmä počas letných mesiacov. Až do roku 2015 v našom meste, hoci je 13. najväčším na Slovensku, neexistoval formát kultúrneho leta. Prvým realizátorom takéhoto formátu bolo občianske združenie Cooltajner, ktoré po svojej vlastnej línii pripravilo počas leta 2015 viac ako 60 rôznych podujatí. Od nasledujúceho roka sa s organizáciou kultúrneho leta pridala aj radnica.

V súčasnosti nájdeme v Považskej Bystrici mnoho organizácií, ktoré produkujú kultúrne, spoločenské či komunitné akcie, no treba podotknúť, že neexistuje vyššia platforma, ktorá by organizácie zastrešovala a vykonávala medzi nimi koordináciu, a najmä, časové plánovanie či efektívny marketingový manažment.
Neraz sa preto stáva, že viacero rozličných podujatí je na rôznych miestach organizovaných v jeden deň. Taktiež nie je v našom meste ničím nezvyčajným, že obyvatelia o konaní niektorých podujatí nemajú vôbec žiadne informácie, alebo sa o nich dozvedia až po ich samotnej realizácii.

Naším cieľom je vniesť do súčasného stavu systém, koordináciu, vzájomnú pomoc a podporu, pretože si myslíme, že práve tieto kroky môžu priniesť výrazný synergický efekt, širšie možnosti kultúrneho či komunitného vyžitia pre obyvateľov nášho mesta a výhľadovo tak podporiť rozvoj cestovného ruchu v našom meste.

„Inštaloval som si appku mesta. Niekedy mi príde aj 10 notifikácií za deň, ale neraz sa o zaujímavej akcii dozviem až od známych a ako sa hovorí – s krížikom po funuse."
(Rado, 28 rokov, SNP)

Ďalším nedostatkom, ktorý v našom meste intenzívne vnímame, je absencia jasnej identity mesta, ku ktorej by sa obyvatelia mohli prihlásiť. Istým spôsobom to v obyvateľoch Považskej Bystrice prehlbuje pocit vykorenenia a naratívu „nemať byť v našom meste na čo hrdý".
Našou víziou je preto kultúrno-spoločensky dynamické mesto so svojou zreteľnou identitou, ktorého občania poznajú svoju históriu, tradície, pestujú v sebe zdravý lokálpatriotizmus, a zároveň je pre nich dostupný kvalitný objem kultúrnych, umeleckých, spoločenských a komunitných aktivít, o ktorých sú včas a dostatočne informovaní. A to nielen v centre mesta, ale vo všetkých mestských častiach.

VIII.1 PX centrum ako strešná organizácia kultúry a cestovného ruchu

Aj v súčasnosti PX centrum pôsobí ako hlavná organizácia mesta pre oblasť kultúry a cestovného ruchu. Jeho kompetencie však nepovažujeme za dostatočné. To následne významne limituje jeho činnosť a má negatívny vplyv na viaceré procesy v oblasti kultúry a cestovného ruchu. Navyše je paralelne zriadené na mestskom úrade oddelenie kultúry, ktoré sa venuje v podstate rovnakej agende a vnáša tak do celej mestskej kultúrnej politiky neprehľadnosť. Naším cieľom preto bude:

- Reorganizácia a zjednotenie všetkých kultúrnych politík pod gesciu PX centra.
- Vytvoriť z PX centra strešnú organizáciu, koordinujúcu všetky zložky kultúry v meste – od subjektov v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta, cez Trenčiansky samosprávny kraj až po tretí sektor, ako sú občianske združenia či neziskové organizácie.
- PX centrum bude v prípade záujmu napomáhať všetkým organizáciám pri tvorení ich kultúrnej, spoločenskej či umeleckej produkcie, a to aj po technickej stránke, podľa jasne nastavených kritérií a pravidiel.
- PX centrum bude manažovať celomestský kalendár kultúrnych podujatí, z ktorého bude môcť čerpať komunikačné oddelenie mesta. To zabezpečí, aby boli občania včas a primerane informovaní o všetkých podujatiach, ktoré sa v našom meste konajú.
- PX centrum bude správcom všetkých mestských kultúrnych budov a techniky pre kultúrno-spoločenské podujatia, ktoré budú dostupné aj pre iné organizácie podľa transparentných pravidiel. Tomu bude zodpovedať aj patričné navýšenie finančných prostriedkov a personálnych kapacít.
- PX centrum sa stane organizáciou nastavujúcou kultúrne stratégie mesta a cestovného ruchu nielen z krátkodobého, ale aj dlhodobého hľadiska. K vytváraniu takýchto stratégií bude, samozrejme, na pravidelnej báze prizývať všetky dotknuté organizácie a odborníkov.
- PX centrum bude transparentne a otvorene komunikovať so všetkými dotknutými partnermi o tom, KTO bude KEDY a KTORÉ podujatia zastrešovať, aby sa zamedzilo plytvaniu zdrojov, „prebíjaniu" akcií a organizovaniu takmer totožných aktivít rôznymi organizáciami.

Nemá byť cieľom, aby všetky kultúrne a spoločenské podujatia v Považskej Bystrici organizovala radnica. Nieto ešte, aby s inými organizáciami v našom meste súťažila. Radnica má byť prostredníctvom PX centra koordinátorom kultúrneho a spoločenského života v meste. Mnohé spolky či združenia vedia vybrané akcie zabezpečiť lacnejšie, efektívnejšie a osobnejšie smerom k jednotlivým komunitám. Zároveň sa tak prostredníctvom združení zvyšuje participácia obyvateľov na kultúrno-spoločenskom živote.

VIII.2 Zriadenie ART HUBov ako kultúrno-spoločenských centier

V našom meste pôsobí mnoho kultúrnych, umeleckých či spoločenských organizácií, ktoré sa líšia svojou zriaďovateľskou príslušnosťou či rozsahom svojej produkcie.

Medzi organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta patria napríklad:
- Mestské folklórne štúdio, Základná umelecká škola – hudobný odbor, Základná umelecká škola Imra Weinera Kráľa či Centrum voľného času.

Medzi organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK patria:
- Považská knižnica v Považskej Bystrici, Považské osvetové stredisko či Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici.

Medzi ostatné organizácie a komunity patria napríklad:
- MG Art galéria, Veterán klub Manín, združenie Horomil, združenie Lokálpatriotov, Združenie hradu Bystrica, združenie Historická Považská Bystrica, kultúrne centrum Cooltajner, združenie Za street park, združenie Cibuliar, spolok Domovina, Súkromná ZUŠ Stella, seniorské spolky, cirkvi a cirkevné spoločenstvá, rodičovské kluby, folklórne súbory mestských častí, umelecké spolky či skupiny, a ďalšie organizácie a jednotlivci.

Každá z týchto organizácií či komunít vo väčšej či menšej miere rieši opakujúce sa výzvy: nedostupnosť priestorov na realizáciu svojich aktivít, materiálno-technické zabezpečenie a v neposlednom rade financie. Máme zato, že v čase zdieľanej ekonomiky je zriaďovanie Art Hubov síce ambiciózna, no zároveň ekonomicky najschodnejšia cesta pre všetky zainteresované organizácie, skupiny, spolky či jednotlivcov. Zdieľanie priestorov, techniky, ale aj know-how môže priniesť pozitívne synergické efekty, uspokojenie potrieb zmienených subjektov, ale aj úsporu finančných nákladov.

Je samozrejme dôležité dodať, že vytvorenie takýchto centier nie je možné zo dňa na deň. Predchádzať tomu musí dôkladná analýza umeleckého a kultúrneho prostredia, zmapovanie všetkých relevantných subjektov, zadefinovanie patričného rámca finančného krytia s možnosťami využitia dotácií z ministerstva kultúry, európskych či iných fondov, a taktiež široká diskusia s dotknutými subjektmi.

Mesto pre život, život pre mesto

Dom kultúry sa minulý rok stal majetkom mesta po tom, čo ho radnica po dlhých rokoch odkúpila od odborového zväzu. V súčasnosti prebiehajú vybrané rekonštrukčné práce, ako výmena okien či oprava fasády, ktoré sú financované z úveru. Viaceré samosprávy na Slovensku sa však podobné projekty rozhodli financovať prostredníctvom čerpania európskych fondov. Ešte väčšou prioritou však bude vdýchnuť tejto budove život, aby neostala len sporadicky využívanou drahou stavbou. Vytvorením Art Hubu v dome kultúry sa z tohto priestoru stane živé miesto, ktoré bude obohacovať kultúru, komunitu či sieťovanie talentovaných ľudí v našom meste.

Art Huby ako kultúrne, umelecké, komunitné a spoločenské centrá by fungovali v troch úrovniach:

- centrálne Art Huby v dome kultúry a v kine Mier,
- lokálne spoty Mesta pre život pri základných školách,
- v mestských častiach v domoch kultúry.

Všetky úrovne takýchto Art Hubov by mali fungovať ako širokospektrálna platforma pre všetky záujmové skupiny, komunity a vekové generácie, samozrejme, podľa vopred stanovených pravidiel.
Slúžili by najmä ako:

- cvičné a koncertné priestory pre hudobnú umeleckú školu,
- výstavné priestory pre výtvarnú základnú umeleckú školu,
- cvičné či performačné priestory pre folklórne súbory,
- cvičné priestory pre hudobné skupiny či jednotlivcov,
- performačné priestory pre profesionálne divadlo i menšie javiskové formy,
- pravidelné tančiarne pre seniorov,
- miesta pre komunitné stretnutia a aktivity, či už seniorov, mamičiek s deťmi alebo mládežnícke komunity,
- miesto pre voľnočasové kurzy,
- konferenčné či kongresové priestory,
- priestory pre súkromné podujatia, ako firemné večierky, plesy, stužkové slávnosti či svadby.

Naším cieľom bude priniesť viac interaktívnych podujatí pre všetky vekové kategórie.

Prioritným cieľom je takýto centrálny Art Hub vytvoriť v dome kultúry, v druhom rade v centre mesta v kine Mier. Výhľadovo však máme ambíciu otvoriť diskusiu s Trenčianskym samosprávnym krajom o bližšej integrácii knižnice, vlastivedného múzea a osvetového strediska s mestskými kultúrnymi aktivitami, čo otvára otázku hľadania vhodnejšieho a reprezentatívnejšieho priestoru, kde by tieto organizácie spoločne s ďalšími subjektmi dokázali synergicky fungovať „pod jednou strechou“.
Lokálne spoty Mesta pre život bližšie predstavujeme v kapitole Rozvoj a inovácie, keďže takéto priestory by mali presahovať oblasť kultúry.

Vedeli ste, že?

Dom kultúry (ROH neskôr OZ KOVO) v Považskej Bystrici bol svojho času jeden z najmodernejších kultúrnych stánkov v Československu, ktorý vznikol pri príležitosti 40. výročia vzniku vtedajších Považských strojární. V ľahko zapamätateľný dátum 6. septembra 1969 (6.9.69) ho otvoril za prítomnosti okresných funkcionárov Gustáv Husák. Tento kultúrny stánok v skutočnosti pozostáva z dvoch dohromady spojených budov: estrádnej a divadelnej. Ich spoj môžeme pozorovať vďaka proti sebe spádovaným strechám do spoločného žľabu, ktorý bol v posledných rokoch zároveň aj hlavným zdrojom zatekania do budovy. Spoj budov možno dnes voľným okom pozorovať aj od Brojo centra, odkiaľ vidno zreteľnú puklinu naprieč celou fasádou.
V estrádnej budove sa na prízemí nachádza bufet, foyer a na poschodí estrádna sála, v ktorej sa konávali koncerty, svadby, plesy, stužkové slávnosti, ale aj iné zábavy či diskotéky. Predstavili sa tu mnohé osobnosti československej hudobnej scény. V divadelnej budove zaberá najväčší priestor divadelná sála, často nazývaná aj kinosála, čo je však vzhľadom na jej technicko-materiálne vybavenie trocha urážlivým názvom. Po celom Slovensku nie je totiž mnoho sál, ktoré by v rámci javiska disponovali vlastným orchestriskom, točňou, majestátnym portálom so zlatými niťami pretkávanou oponou, scénickým osvetlením napojeným a variovateľným na 50 ovládacích šabliach, akustickým stropom, honosným prípravným zázemím a kapacitou 400 miest na sedenie bez prístavkov (z toho 340 na prízemí a 60 na balkóne).
Pod hľadiskom divadelnej sály zároveň nájdeme prechodovú chodbu k foyer malej komornej sály, ľudovo nazývanej bábková sála. Tento priestor s taktiež elevovaným sedením poskytoval zázemie pre vyše 100 sediacich divákov a produkciu najmä pre malé javiskové formy a bábkoherecká produkciu. Neskôr bola zo sály vytvorená skúšobná tanečná sála pre súkromnú umeleckú školu, keď boli sedačky zo sály odstránené a úroveň podlahy zarovnaná. V posledných rokoch (od 2019) do marca tohto roka tu pôsobilo kultúrne centrum Cooltajner.
K budove domu kultúry pôvodne patril aj spojovací koridor, kde sa nachádzali ďalšie miestnosti, ako napríklad skúšobňa dychovej hudby, výstavná miestnosť, neskôr tu pôsobil folklórny súbor Považan či fungovala pobočka knižnice. Cez koridor sa dalo prejsť až do spoločenského domu (dnes Brojo centrum), kde sa najmä počas plesov chodievalo na večeru. V časoch najväčšej slávy tejto budovy a Považských strojární dokázali priestory domu kultúry pohltiť v rámci jedného plesu aj 800 návštevníkov.

VIII.3 Mesto festivalov

O Považskej Bystrici môžeme pokojne hovoriť aj ako o meste festivalov. Hoci ide o menšie formáty, len v roku 2022 sa ich uskutočnilo či ešte len uskutoční v našom meste dohromady osem. Žánrovo pestré formáty zasahujú širokú škálu komunít či generácií, a preto si myslíme, že s myšlienkou festivalového mesta sa dá pracovať aj do budúcna. Takýmto nastavením zároveň dokážeme efektívnejšie vynakladať finančné prostriedky určené na umenie či kultúru.
V rámci kultúrneho leta nášho mesta chceme v programe nájsť stabilné miesto pre nasledujúce festivaly:

Otvára sa letu brána. Pred rokmi tradičná prehliadka folklóru nielen domácich súborov, ale aj účinkujúcich z partnerských miest. Silný folklorizmus etablovaný v našom meste či už vďaka folklórnym súborom Považan, Mladosť, Bystričan, ale aj folkloristom v mestských častiach si zaslúži samostatný víkendový festival, s účasťou partnerských miest či súborov zo Slovenska a zahraničia. Tento festival by zároveň spojili do väčšieho celku s podujatím Kult Minor, kde sa predstavujú súbory národnostných menšín.

Lokál fest. Tohtoročnou novinkou vo festivalovej ponuke v našom meste bol Lokál fest v Manínskej tiesňave, s potenciálom stať sa stabilnou súčasťou kultúrneho leta v Považskej Bystrici, s pridanou hodnotou rozvoja cestovného ruchu v Manínskej tiesňave.

Štuchafest. Je festivalom považskobystrických študentov s charitatívnym rozmerom. Osobná participácia mladej generácie na organizovaní kultúrnych, umeleckých či charitatívnych podujatí je výborným predpokladom budovania silnej generácie osobností so záujmom o spoločenský a kultúrny život. Máme za to, že tento festival by mal byť podujatím organizovaným na konci školského roka, spojeným s oceňovaním najlepších žiakov či študentov a ďalšími aktivitami pre mladých.

Food fest: momentálne obľúbený piknik, ktorý sa koná na fontáne v centre mesta. Aktuálny koncept z nášho pohľadu výrazne zaostáva za svojím potenciálom, keď vezmeme do úvahy pomerne vysoké náklady, ktoré je ochotné radnica na jednodňový formát minúť (v roku 2022 to bolo len na základe zverejnených faktúr viac ako 13-tisíc eur). Toto podujatie má pri daných nákladoch potenciál stať sa regulárnym festivalom kulinárskeho umenia, nielen v oblasti street foodu. Naším cieľom je podujatie ešte viac zatraktívniť. Za kľúčový faktor pri jeho organizácii považujeme predovšetkým čo najväčšie zapojenie lokálnych producentov a prevádzkovateľov.

Zo študentského festivalu Štuchafest.

Odpoviem ti piesňou. Koncertnú prehliadku regionálnych hudobníkov a hudobníčok už niekoľko rokov po sebe organizuje kultúrne centrum Cooltajner. Tento formát priniesol vďaka sieťovaniu talentovaných ľudí z mesta či regiónu viacero zaujímavých spoluprác.

Seniorfest. Tento jednodňový festival organizovaný počas letných mesiacov v centre mesta má opäť potenciál stať sa väčším formátom, a to aj vďaka aktívnemu zapojeniu považskobystrických seniorov. Ponúkaná kultúrna produkcia by mala byť len jednou zložkou aktivít, ktoré sa môžu v rámci festivalu realizovať.

V novom svetle. Tento multimediálny festival organizuje v Považskej Bystrici kultúrne centrum Cooltajner. Podujatie v tomto prebiehalo počas júna celý týždeň a do viacerých kútov mesta prinieslo viacero nových či tradičných foriem umenia. V ideálnych vyhliadkach by sa tento festival mohol konať v závere letných prázdnin a mohol by byť obohatený o formáty svetelných vizuálnych inštalácií po celom meste, ktoré poznáme z podujatia Biela noc, konaných v Bratislave a Košiciach.

Street pArt. Festival street kultúry, ktorý organizuje združenie Za street park. Pouličná subkultúra je pre naše mesto typická a má dlhoročnú tradíciu. Organizátori prostredníctvom tohto festivalu poukazujú, že toto umenie a životný štýl vo svojich základoch pochádzajú z ulice, patria tak do verejného priestoru a sú súčasťou mestského života, preto by nemali byť vyčlenené na okraji mesta.

Z festivalu V novom svetle: Videomapping na budovu domu kultúry k výročiu narodenia I. W. Kráľa.

Festival sakrálnej hudby Magnifica Musica. Novinkou medzi považskobystrickými festivalmi je od tohtoročnej jesene podujatie Magnifica Musica, ktoré organizujú organisti z Farnosti Rozkvet. Sakrálny festival ponúka sériu koncertov, v ktorej sa predstavujú interpreti nielen z Považskej Bystrice, ale aj z iných miest Slovenska. Naším cieľom bude kontinuálna podpora a rozšírenie možností pre sakrálne umenie v našom meste.

Horomil. Neodmysliteľnou stálicou medzi festivalmi v Považskej Bystrici je Horomil fest. Tento rok už s poradovým číslom 14. Naším cieľom bude v spolupráci s organizátormi pri príležitosti konania tohto festivalu zároveň rozvíjať ďalšie sprievodné aktivity na podporu a rozšírenie cestovného ruchu a turistiky v našom regióne.

Noc divadiel. Toto podujatie, ktoré organizuje kultúrne centrum Cooltajner, nepatrí medzi letné akcie. Organizuje sa vždy v tretiu novembrovú sobotu. V rámci festivalovej ponuky by však mohol festival ponúknuť prezentáciu domácich divadelných súborov, ktoré by boli doplnené o predstavenia cezpoľných divadiel, samozrejme, ideálne už v zrekonštruovanej divadelnej sále domu kultúry.

"Považujem za povinnosť mesta podporiť iniciatívu každého obyvateľa, ktorý je ochotný venovať čas, energiu a častokrát aj vlastné prostriedky v prospech občanov mesta. Či ide o záhradkára, turistu, folkloristu alebo zberateľa známok, svojou činnosťou pomáha stmeľovať komunity. Mesto nemôže a ani nemá chcieť súperiť s tvorivým potenciálom 38 000 Považskobystričanov, ale vytvárať podmienky na jeho realizáciu."

Maroš Chudovský

Autorská hra snázvom STO kjubilejnému výročiu vzniku republiky. Vdivadelnej sále domu kultúry sa predstavi lo takmer 50 považskobystrických hercov

VIII.4 Slovenské hlavné mesto kultúry

Mesto kultúry je projekt finančnej dotácie Fondu na podporu umenia. Podpora je určená výlučne pre mestá v rámci Slovenskej republiky, ktoré sa uchádzajú o finančnú podporu celoročných aktivít pre svoje mesto a tým aj udelenie titulu Mesto kultúry. Odborná porota vždy hodnotí najmä nasledujúce kritériá:

- Celková koncepcia a dramaturgia programu a jeho prepojenie na smerovanie dlhodobého rozvoja kultúry v meste.
- Posun, ktorý mesto dosiahne vo všetkých oblastiach kultúry s dôrazom na získavanie a prácu s novým publikom pre jednotlivé oblasti umenia a kultúry.
- Počet inštitúcií a subjektov v oblasti umenia a kultúry pôsobiacich v danom meste (zriaďované inštitúcie samosprávou a štátom, nezávislý sektor), ktoré budú do projektu zapojené. Komisia tiež bude hodnotiť intenzitu spolupráce a jej udržateľnosť.
- Počet nových, doposiaľ nerealizovaných aktivít mesta v oblasti kultúry a ich dlhodobá udržateľnosť
- Žánrová a druhová pestrosť, šírka realizovaných aktivít, s dôrazom na umelecké a kultúrne oblasti a aktivity, ktoré v kultúrnom živote mesta doposiaľ absentovali.

Našou ambíciou je zapojenie Považskej Bystrice do tohto projektu, čím by mohlo naše mesto získať jednorazovú dotáciu vo výške až 300 tisíc eur pre vypracovaný projekt. Máme za to, že potenciál považskobystrických kultúrno-spoločenských organizácií v rámci prepracovaného projektu zastrešeného radnicou, má vysoký potenciál stať sa hlavným mestom slovenskej kultúry už v roku 2025.

VIII.5 Identita mesta a cestovný

Považskú Bystricu identifikujú dva hlavné rozmery:
- krásna príroda v okolí,
- história mesta je naviazaná na Považské strojárne.

Je faktom, že naše mesto nemôže súperiť s Banskou Štiavnicou či Bardejovom, pokiaľ ide o historické centrum. Môžeme to vnímať ako hendikep. Alebo to zobrať ako jedinečnú príležitosť a sústrediť sa na rozvoj tých aspektov, kde s Považskou Bystricou nemôžu súperiť iné mestá.

Veľmi obratne sa s podobnou výzvou dokázala vyrovnať napríklad moravsko-sliezska metropola Ostrava. Myslíme si preto, že identita Považskej Bystrice by mala byť postavená práve na krásnej prírode v našom okolí a histórii mesta v spojitosti s Považskými strojárňami. Práve vďaka nim sa z malej obce stalo okresné mesto, miestom výroby najrôznejších produktov, ale aj experimentálnym laboratóriom betónovej socialistickej výstavby.

Táto kombinácia zdanlivo protichodných faktorov je kvalitným mixom, na ktorom môžeme ďalej posilniť nielen identitu nášho mesta, ale taktiež postaviť turisticky konkurencieschopnú marketingovú stratégiu.V tejto súvislosti bude naším cieľom podporovať popularizačné formy vzdelávania o histórii nášho mesta, o čo sa už teraz záslužnou činnosťou usilujú členovia združenia Historická Považská Bystrica, lokálpatrioti či Veterán klub Manín. Zároveň sa budeme usilovať o zriadenie stálej expozície venovanej Považským strojárňam.

V rámci rozvoja turistického ruchu v našom meste a okolí by mali jeho piliere tvoriť najmä:

- Manínska tiesňava
- Považský hrad
- Kaštiele v Považskom Podhradí a Orlovom
- Kalvária
- Kaplnka svätej Heleny
- Farský kostol Návštevy Panny Márie
- Vrchy Veľkého a Malého Manína
- Kostolecká tiesňava
- Bosmany
- Turistické trasy v okolí mesta
- Priehrada mládeže s kúpeľmi v Nimnici
- Areál bývalých Považských strojární

Tieto pamätihodnosti či prírodné úkazy tvoria základnú mapu turizmu v našom meste a jeho bezprostrednom okolí, z ktorých vytvoríme ucelený, zreteľný a pútavý príbeh pre potenciálnych návštevníkov. Navyše budú doplnené o hodnotné umelecké diela a technické pamiatky na území mesta, ktoré spracujeme do digitálnej smart mapy, dostupnej nielen pre návštevníkov mesta, ale aj pre samotných obyvateľov Považskej Bystrice. Nevyhnutnosťou bude ich dostupnosť, čomu sa venujeme v kapitole Mobilita.

Z podujatia pri príležitosti 90. výročia vzniku Považských strojární v KC Cooltajner.

Krásna príroda je silnou devízou Považskej Bystrice (Zdroj: Jakub Bořuta)

Zhrnutie:

V Považskej Bystrici sa nachádza mnoho talentovaných umelcov či etablovaných inštitúcií a združení, ktoré sa podieľajú na kultúrnom a spoločenskom rozvoji mesta. Naším cieľom bude zastrešenie všetkých kultúrnych aktivít pod koordináciu PX centra, ktoré bude všetkým subjektom nápomocné pri realizácii projektov. Taktiež odštartujeme proces výraznejšej inklúzie subjektov do Art Hubov, v ktorých nájdu priestor všetky vekové generácie či žánrové oblasti. Ambíciou je, aby Považská Bystrica získala titul Mesto kultúry.

IX. ROZVOJ A INOVÁCIE

Mesto, ktoré myslí na budúcnosť

Mesto pre život, život pre mesto

IX.1 Územné plánovanie

Územný plán patrí k najzákladnejším dokumentom každého mesta. Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa jeho zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologická stabilitu, kultúrno–historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorba krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie utvára predpoklady pre trvalého súladu všetkých činností v území s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie, dosiahnutie ekologickej rovnováhy a zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja, na šetrné využívanie prírodných zdrojov a zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt.[34]
Už tieto riadky ukazujú, akým dôležitým nástrojom celkového rozvoja a fungovania mesta územný plán je. Ten považskobystrický je z roku 2008 a ročne sa aktualizuje predkladaním desiatok až stoviek doplnkov do územného plánu. Takýto proces, ktorý je doplnený prebujnenou administratívou, má za následok predlžovanie lehôt stavebných povolení do neprimeraných časových horizontov. Aj Považská Bystrica prispieva do mozaiky toho, že Slovensko sa podľa Indexu Doing Business, ktorý zostavuje Svetová banka, umiestnilo na 146. priečke zo 186 pozorovaných krajín v dĺžke čakania na vydanie stavebného povolenia.[35]

Neaktuálne vypracovaný územný plán má za následok spomaľovanie investícií, zníženú ponuku nehnuteľností na trhu a s tým spojenú ich zvyšujúcu sa cenu. Nemožno sa preto čudovať, že počet obyvateľov Považskej Bystrice kontinuálne klesá.

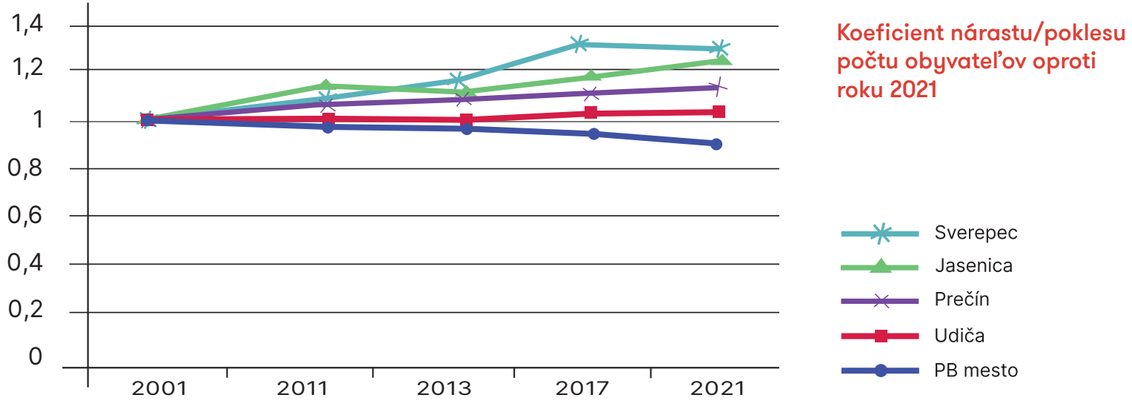

[34] Zdroj: https://www.uzemneplany.sk/co-je-to-uzemny-plan-paticka
[35] Zdroj: https://archive.doingbusiness.org/en/rankings

Tento dokument teda ovplyvňuje celkovú kvalitu života v meste, ale predovšetkým určuje, akým spôsobom a kde sa bude riešiť najzákladnejší problém obyvateľov, a to – kde budú bývať. Problematika bytovej otázky v Považskej Bystrici je dlhodobo diskutovanou témou. Bytov je nedostatok, či už mestských alebo v súkromnom vlastníctve, a tvorba podmienok na individuálnu výstavbu ostáva dlhodobo na okraji pozornosti mesta. Ak chceme uľahčiť obyvateľom mesta riešenie bývania, musíme vhodné oblasti na výstavbu nielen zadefinovať, ale aktívnymi krokmi vytvárať potrebnú mestskú infraštruktúru.

Štandardným postupom moderných samospráv je, že výstavbu v meste nechávajú plynúť nadivoko. Naopak, dobrou praxou je, že mesto výstavbu usmerňuje budovaním dopravnej infraštruktúry, zavádzaním sietí azohľadňovaním budúcich potrieb daného priestoru a jeho obyvateľov. Eliminuje tak budúce problémy, napríklad s verejným osvetlením, zimnou údržbou, opravou ciest, ale aj s dopravnou obslužnosťou, ktoré v súčasnosti častoostávajú na bedrách občanov.

Územný plán sa nedá aktualizovať stovkami doplnkov donekonečna. V momente, keď prestáva reflektovať reálie a výzvy, ktorým mesto čelí, je nevyhnutné vypracovať nový dokument reflektujúci na potreby občanov. Naším cieľom bude iniciovať začiatok odbornej diskusie, ktorá bude viesť k vypracovaniu nového územného plánu pre modernú Považskú Bystricu. To umožní stanoviť si aj ambiciózne, no realistické rozvojové ciele. V neposlednom rade výrazne odbremení občanov a zamestnancov radnice od premrštenej byrokracie.

Čo chceme týmito krokmi priniesť občanovi?

- Sprehľadnenie a väčšiu predvídateľnosť.
- Skrátenie dĺžky stavebného konania.
- Vyššiu kvalitu služieb zo strany mesta smerom k obyvateľom.

Keďže mesto trpí výraznou rozdrobenosťou pozemkov, tam, kde to bude vo verejnom záujme, bude facilitovať proces majetkovoprávneho vyrovnania pozemkov tak, aby mohol byť využitý na rozvoj mesta a života občanov.

IX. 2 Bytová otázka

Považská Bystrica, podobne ako viaceré mestá na Slovensku, svoju rolu aktívneho hráča v oblasti bývania obmedzila na vydávanie územných rozhodnutí a stavebných povolení. Bytová otázka je pritom vždy silnou témou v každej samospráve. Mestá dokážu dostupnosť bývania na svojom území do určitej miery riadiť a ovplyvňovať rôznymi nástrojmi, ako napríklad: aktívne a flexibilné územné plánovanie, vytváranie vlastných stavebných predpisov, dlhodobý prenájom mestských pozemkov na bytovú výstavbu, až po obstarávanie vlastných bytov pre sociálne skupiny mestského obyvateľstva.[36] Bývanie a jeho dostupnosť je jedným z bazálnych parametrov kvality života a spokojnosti obyvateľov v mestách, preto sa ním treba kontinuálne zaoberať.
V nadväznosti na štátny program výstavby nájomných bytov vypracujeme plán rozvoja bývania v Považskej Bystrici, ktorý bude rešpektovať a zohľadňovať potreby rôznych sociálnych vrstiev obyvateľov. Na dosiahnutie tohto cieľa možno uplatniť tieto prístupy:

1. Mesto môže realizovať vlastnú výstavbu, ktorú bude kryť nenávratnými dotáciami, ako napríklad z Fondu pre rozvoj bývania. Vzhľadom na časovú a finančnú náročnosť je tento prístup pomerne málo efektívny vzhľadom na celkový dopyt.

2. Bytovú výstavbu na území mesta môže realizovať súkromný sektor, ktorý má neporovnateľne väčšie možnosti na finančné krytie projektov. Preto je potrebné súkromný sektor vnímať ako partnera, ktorý môže za jasne stanovených podmienok pomôcť naplniť ciele dostupnejšieho bývania.

Preto bude naším cieľom:
- Stanoviť jasné podmienky a štandardy, týkajúce sa novej výstavby a vyvolaných investícií (pozri kapitolu Šport). Budeme konštruktívne pristupovať ku každému návrhu, ktorý bude mať z pohľadu týchto kritérií pridanú hodnotu pre občanov. A to aj pokiaľ ide o potrebné majetkovoprávne vyrovnanie vzťahov.

Developerský projekt Zelené Vlčince v susednej Žiline. Súčasťou projektu sú zelené strechy či výsadba viacročných platanov proti prehrievaniu parkovísk. Našou prioritou je, aby sa aj v Považskej Bystrici stavalo v súlade s potrebami 21. storočia (Zdroj: zelenevlcince.sk)

[36] Zdroj: Plán Bratislava

IX. 3 Dlhodobá koncepcia rozvoja

Vytvorenie štandardov pre verejné priestranstvá. Mesto má mať jasný a odborne pripravený manuál, ako pristupovať k rekonštrukciám verejných priestranstiev, aké materiály a mobiliár používať, aké štandardy uplatňovať, ako budeme naše mesto vizuálne zjednocovať. Tie plánujeme uplatňovať v rámci každého verejného obstarávania.

Aktívna politika voči poklesu počtu obyvateľov mesta. Zastavenie úbytku obyvateľov je kľúčovým cieľom nielen z pohľadu potvrdenia deklarovanej kvality života v meste, ale taktiež financií plynúcich do mestskej kasy. Proti kontinuálnemu úbytku budeme bojovať jednak nástrojmi, ktoré súvisia s ľahším a dostupnejším bývaním, či už zrýchlením administratívnych úkonov spojených so stavebným konaním, vybavením nevyhnutných úradných záležitostí, ale taktiež vytvorením ucelenej politiky, ako chce mesto pôsobiť voči potenciálnym novým Považskobystričanom. Samozrejmosťou je okamžité zapojenie týchto občanov do siete benefitov, dostupných pre každého obyvateľa s trvalým bydliskom na území mesta. Považujeme celkovo za nevyhnutné oveľa aktívnejšie pracovať nielen s nádejnými novými obyvateľmi nášho mesta, ale tiež s Považskobystričanmi, ktorí z nášho mesta odišli za lepšími podmienkami (bez ohľadu na to, či v našom meste ešte majú alebo nemajú trvalý pobyt). Zároveň chceme prispieť k tomu, aby bola u mladej generácie väčšia motivácia ostať v našom meste pôsobiť aj po škole. Vytvoríme preto program aktívneho zapojenia našich stredoškolských či vysokoškolských študentov do rozvoja a celkového diania v meste. Jednou z možností je ich intenzívna participácia na zlepšení života v meste návrhmi či riešeniami vo svojich záverečných diplomových či odborných prácach.

Pomoc lokálnym výrobcom a predajcom. Podpora lokálnej ekonomiky sa vo viacerých samosprávach ukázala ako veľmi užitočný nástroj na zlepšenie komunitného života, dostupnosti žiadaných lokálnych surovín či produktov, zároveň prirodzeným spôsobom stimulovala regionálny pracovný a ekonomický sektor. Aj preto na podporu tejto idey vytvoríme prehľadný systém benefitov pre tých, ktorí spolu s nami chcú ísť lokálnou cestou. Jeho súčasťou bude vytvorenie siete a značky regionálnych výrobkov a producentov, ktorým bude mesto poskytovať napríklad marketingovú pomoc. Samozrejmosťou bude v rámci mestských akcií poskytovať priestor na predaj či propagáciu prioritne lokálnym producentom. Ideou je tiež vytvoriť „lokálne pulty“ a pravidelné trhoviská na predaj produktov „z dvora“.

Tržnice a trhoviská. O prístup k čerstvému sezónnemu ovociu či zelenine od malých pestovateľov je roky veľký záujem. Stav trhovísk v meste však nezodpovedá 21. storočiu. Najznámejšia tržnica Pod lipami sa za roky stala nevzhľadným a nebezpečným priestorom. Aj keď súčasné vedenie krátko pred voľbami avizovalo zmeny a modernizáciu, takýto prístup považujeme opäť za látanie „horúcou ihlou“. Trhovisko Pod lipami musí prejsť komplexnou zmenou od renovácie predajných stánkov až po vytvorenie bezpečného priestoru, kde na exponovanej ulici nebude dochádzať k dopravným kolíziám. Naším cieľom je zriadiť aj ďalšie trhoviská na iných sídliskách či v mestských častiach, predovšetkým však v centre mesta. Samozrejme koncepčne, bezpečne, moderne a v celkovej vizuálnej mestskej identite.

V Trnave taktiež zápasili s vizuálnym vzhľadom trhovísk, napokon si poradili (Zdroj: Peter Bročka, primátor Trnavy)

IX.4 Smart city

Pouličné osvetlenie. Na začiatok treba skonštatovať, že projekt výmeny pouličného osvetlenia napriek neraz havarijnému stavu a dlhoročným sľubom extrémne mešká. Podpisuje sa to pod zníženú dopravnú bezpečnosť v uliciach, ako aj nižší subjektívny pocit bezpečia, no dôsledkom je najmä citeľný nárast výdavkov na spotrebu energie. V kontexte prebiehajúcej energetickej krízy sa toto politické rozhodnutie aktuálneho vedenia mesta alibisticky odsúvať a tlačiť pred sebou naliehavo potrebný projekt komplexnej výmeny osvetlenia ešte výraznejšie negatívne podpíše pod výdavky mestskej kasy. Našou prioritou je preto úplná a komplexná výmena v celom meste. Momentálna stratégia opäť nerieši problém, ale len lepí poruchy, dlhodobo navyšuje náklady na prevádzku a odďaľuje komplexné riešenie problému. Menia sa len stĺpy alebo svetelné body pouličného osvetlenia, no desaťročia staré rozvody, ktoré sú neraz zdrojom porúch osvetlenia, zostávajú nevymenené. Ak dokáže byť úspora vďaka výmene súčasného osvetlenia na úrovni 50 až 70 percent, je naším cieľom okamžite iniciovať vypísanie verejného obstarávania na zhotoviteľa, ktorý bude komplexnú rekonštrukciu financovať z takýchto úspor, a zároveň prevezme aj správu a údržbu. To zabezpečí čo najskoršiu rekonštrukciu, nebude vyťahovať z mestskej kasy prostriedky na neustále opravy, ale naopak, umožní využiť ich na iné nevyhnutné oblasti chodu mesta. Zároveň takýto rozsiahly projekt považujeme za príležitosť na realizáciu, napríklad, položenia optických káblov v našom meste, čo výrazne zjednoduší život občanom v mnohých mestských častiach. Projekt musí byť ale realizovaný s ohľadom na existujúce siete a byť inkluzívny, pokiaľ ide o súčasných poskytovateľov a vlastníkov pozemkov.

> Keď sa večer vraciam domov z práce popri Domanižanke, prakticky si nevidím pod nohy. Vždy len čakám, kedy na mňa niekto vyskočí spoza kríka.
>
> (Zuzana, 31 rokov, Lány)

Wifi spoty. V moderných samosprávach sa voľne dostupné wifi spoty pre občanov stali samozrejmosťou. Považskej Bystrici sa nepodarilo využiť na zriadenie takýchto spotov európske prostriedky (Wifi4EU). Chceme preto realizovať ich zriadenia na verejných miestach ako súčasť balíka pri vyjednávaní o výmene osvetlenia a pokladaní optických káblov.

Dátová analytika na zrýchlenie procesov. Tejto tematike sme sa venovali v rámci I. kapitoly v súvislosti s digitálnou komunikáciou radnice s obyvateľmi. Možnosti súčasnej doby však poskytujú omnoho väčšie príležitosti, ktoré dokážu mestskej kase ušetriť rádovo stovky tisíc eur. Po príklady nemusíme chodiť do zahraničia, v rámci zjednotenia dátových systémov sa neďalekej Dubnici nad Váhom podarilo ušetriť približne pol milióna eur ročne.[37] V tejto oblasti sa potvrdzuje, že čím sú ambície a úsilie väčšie, tým je objemnejšia úspora a zjednodušenie procesov. Budeme preto hľadať inšpiráciu v know-how nielen tu, ale aj u ďalších úspešných mestách, ako procesy zefektívniť a šetriť tak čas a financie radnice, ale predovšetkým obyvateľov mesta.

Zrekonštruované osvetlenie na Ulici odborov v tme. Príčinou môžu byť staré rozvody. Je nutné skonštatovať, že v uliciach nášho mesta je po je po zotmení stav naozaj nelichotivý, navyše zaň platíme nemalé prostriedky za spotrebovanú energiu (Zdroj: FB Ako to v PB ne/funguje)

Dynamické riadenie dopravy. Doprave sa podrobne venujeme v kapitole III. Pri popisovaní jednotlivých smart prvkov samosprávy však opäť netreba zabúdať aj na možnosti skvalitnenia našich presunov v rámci mesta. Okrem aplikačných možností na informovanie sa o aktuálnom stave dopravy, cestovných poriadkoch, možnosti bikesharingu, je našou víziou umiestňovať v exponovaných miestach moduly dynamického dopravného značenia, ktoré budú pomáhať k väčšej plynulosti a bezpečnosti cestnej premávky. Zastávky hromadnej dopravy by sa zároveň mali stať inteligentnými spotmi s pripojením na internet, vybavenými digitálnymi informačnými tabuľami, ktoré nebudú informovať výhradne o odchodoch autobusoch, ale aj o dôležitých informáciách samosprávy či kultúrnych, športových podujatiach a ďalšom programe, zároveň by mali obyvateľom mesta ponúkať možnosť núdzového nabíjania smartfónov.

[37] https://index.sme.sk/c/22990686/felix-smart-mapy-dubnica-nad-vahom-data.html

Zber dát o životnom prostredí a hlukovom smogu v meste. Životné prostredie je pre nás mimoriadne dôležité a venujeme mu celú kapitolu s číslom VII. V rámci smart prvkov chceme získavať v reálnom čase všetky dôležité informácie o klimatických podmienkach v meste, znečistení či o hlukovom smogu. Na základe pravidelných a digitálne spracovaných dát následne promptne navrhovať potrebné riešenia na zlepšenie kvality zisteného stavu.

Aplikácie a mestská karta. Veľkou výzvou súčasnosti je aj práca s informačným a digitálnym smogom, čo predstavuje záplavu mnohých, často nepotrebných informácií. Na druhej strane, nájsť tie potrebné je niekedy nadľudským výkonom. Našou ambíciou je v rámci jednej mestskej mobilnej aplikácie sprístupniť a zintegrovať všetky potrebné informácie o samospráve na jednom mieste, od kultúry cez šport, cestovné poriadky až po vytvorenie digitálnej platformy karty Považskobystričana, s ktorou si budú môcť občania uplatňovať balík benefitov a zliav v rámci nášho mesta.

Energetická úspornosť mestských budov. Aktuálna energetická kríza nás vyslovene núti hľadať úspory všade tam, kde to je možné. Digitálne smart prvky síce predstavujú nárazovú investíciu, no ich návratnosť sa v súčasnej situácii znížila na niekoľko mesiacov. Naším cieľom je vytvoriť okamžitú analytickú smart mapu mestských budov, kde bude možné smart prvky na úsporu energií okamžite aplikovať.

Podpora inovatívneho prostredia. Jedným z prvkov modernej samosprávy je to, ako dokáže kreatívne uvažovať, aké pokrokové myšlienky dokáže vyprodukovať. Podmienkami však musí ísť v ústrety tým, ktorí chcú svoj vnútorný inovačný potenciál rozvinúť naplno a využiť aj v prospech mesta. Budeme preto iniciovať vybudovanie priestorov pre inovatívne myšlienky, spoluprácu a sieťovanie, a to nielen fyzicky. Aj preto bude prvotným cieľom vytvorenie takéhoto Hub-u s co-working priestormi. Toto zázemie zároveň bude slúžiť mimo štandardné hodiny určené pre pracovné záležitosti ako priestor pre organizovanie konferencií, vzdelávacích a rozvojových seminárov či workshopov zameraných na inovácie.

zdroj: pixabay.com

Oceňovanie študentov a Angel Investors. Aktuálne v našom meste Nadácia Medeko usporadúva každý rok podujatie s názvom Mladý talent, počas ktorého pod záštitou tejto nadácie oceňujú miestne firmy najlepších študentov vybraných odbornou porotou. Toto motivačné podujatie nadácie chceme aj naďalej podporovať, zároveň rozšíriť aj o ďalšie aktivity vyzdvihujúce talent a inovatívne zmýšľanie študentov z nášho mesta. V spolupráci so súkromným sektorom budeme iniciovať vytvorenie grantového systému v štýle Angel Investors na podporu potenciálnych startupov, v ktorom by veľmi kvalitné projekty študentov mohli získať finančnú podporu na svoju realizáciu.

IX.5 Spoty Mesta pre život

Každé sídlisko či mestská časť by mala mať aspoň jedno svoje srdce, čiže priestor, ktorý bude do okolia pulzovať ten správny život pre všetky generácie obyvateľov. Spoty Mesta pre život sú našou víziou, ktorou chceme vybudovať intergeneračné priestory, kde sa budú môcť pri aktívnom či pasívnom oddychu stretávať rôzne komunity. Prvým modelovým príkladom takéhoto miesta by mohla byť základná škola na SNP, v ktorej sa už teraz stretávajú pomerne bohaté školské i mimoškolské aktivity či komunity.

V našej predstave je to priestor, ktorý poslúži škole jednak v rámci školského vyučovania, ale aj na bohaté aktivity v popoludňajších či podvečerných hodinách. Takýto spot by mal obsahovať športové ihrisko, detské ihrisko či priestor pre workout, komunitné záhrady, oddychovú a relaxačnú zónu s moderným mobiliárom, zázemie na street art kultúru, stretávanie sa komunít, či už ide o mamičky s deťmi, seniorov alebo cirkevné spoločenstvá. Priestor by mal zároveň poskytovať bezplatné pripojenie na internet, sociálne zázemie a možnosť občerstvenia, kde sa núka idea zriadenia sociálnych mikrokaviarní v manažérskej pôsobnosti mesta. V nepravidelných intervaloch počas letných mesiacov by sa dali v takýchto priestoroch realizovať lokálne trhy, kultúrne podujatia či premietanie v letnom kine.

Podobnú ideu sme chceli obyvateľom predostrieť v rámci našich letných susedských grilovačiek, s ktorými sme navštívili viacero mestských častí. Naším záväzkom je pokračovať v tomto formáte aj po prípadnom zvolení do zastupiteľstva, samozrejme, v prítomnosti primátora, ktorý bude v neformálnej atmosfére spolu s poslancami pripravený zodpovedať občanom ich prípadné otázky.

Susedská grilovačka pri Domanižanke na Lánoch. (Zdroj: maroschudovsky.sk)

„Jedinou tvorivou silou mesta sú jeho občania. To, ako o našom meste uvažujeme, definuje aj to, ako bude na konci dňa vyzerať. Nebojme sa preto mať veľké ambície."

Maroš Chudovský

Ak mesto nevie, kam z dlhodobého hľadiska smeruje, len ťažko môžeme robiť deň čo deň správne kroky, aby sme do tohto cieľa úspešne dokráčali. Sme si plne vedomí, že vízie v nasledujúcich riadkoch vysoko pravdepodobne prerastajú jeden štvorročný mandát. Na druhej strane, aj dlhodobý projekt sa skladá z rôznych častí, tie na seba nadväzujú, a kto sa bojí začať, nikdy ho neuskutoční. Nasledujúce návrhy predstavujeme ako ukážku toho, ako o rozvoji mesta uvažujeme my. Nie sú však zďaleka kompletným výpočtom, kde sa skrýva dosiaľ nevyužitý potenciál nášho mesta. Skôr symbolom, ako s týmto potenciálom chceme pracovať. Aby bolo naše mesto lepším miestom pre život.

Domanižanka ako kľúčová os mesta

Projekt revitalizácie Domanižanky patrí v Považskej Bystrici medzi jeden z tých, o ktorých sa roky rozpráva, ale k realizácii sa až dodnes nepristúpilo. Tento fakt chceme zmeniť, pretože tok Domanižanky je kostrou nášho mesta.

Promenáda, a zároveň funkčná dopravná komunikácia pre alternatívne mobility, by mala spájať mesto od Zakvášova, cez SNP, Lány, centrum mesta až po Stred. Tu je cieľom vytvoriť vhodné podmienky napojenia smerom k relaxačnej zóne na Slavojku a k Váhu, a zároveň bezpečné dopravné spojenie pre cyklistov až do Strojárenskej štvrte a areálu bývalých strojární.

Kľúčovými bodmi pri revitalizácii Domanižanky sú pre nás:

- dostatočné rozšírenie komunikácie, aby bola bezpečná pri využívaní chodcami aj cyklistami
- funkčné pouličné osvetlenie,
- bezpečné križovanie s cestnými komunikáciami,
- dostupnosť k vodnému toku samotnej Domanižanky,
- vhodná výsadba stromov, drevín a iných rastlín,
- rekonštrukcia či vybudovanie nových mostíkov ponad rieku,
- vytvorenie relaxačných miest s potrebným mobiliárom.

Jednou z odborných prác, ktorá sa venovala revitalizácii Domanižanky je diplomová práca architekta Lukáša Kvaššaya. (Zdroj: Lukáš Kvaššay)

Prepojenie na relaxačnú zónu rieky Váh

Rieka tečúca cez mesto je vždy jej pokladom, devízou, ktorej potenciál treba využiť v čo najväčšej možnej miere. Rozvoj mesta a kvalita života v ňom sú priamumerné tomu, ako dokáže prepojiť svoj každodenný život s jej tokom. Týmto smerom sa, žiaľ, v našom meste doposiaľ nepodarilo ani vykročiť.
Relaxačný potenciál Slavojky v našom meste už objavila nejedna rodina. Našou dlhodobou ambíciou je v spolupráci s príslušnými štátnymi inštitúciami a miestnymi zväzmi pracovať na ďalšom rozvoji nielen Slavojky, ale pokračovať v plánoch rozvoja oddychovo-realaxačnej zóny aj ďalej popri rieke Váh. Považujeme za nevyhnutné, aby sme v dlhodobom horizonte ašpirovali na prepojenie mesta s Váhom a lepšie využitie jeho brehov v prospech oddychových aktivít obyvateľov. Za úplne prirodzenú súčasť toho, ako nad využitím celej tejto zóny uvažujeme z urbanistického hľadiska, je dobudovanie prepojenia ďalej popri rybníkoch s Považskou Teplou, a tiež realizácio u dlhodobo sľubovaného prepojenia Považského Podhradia a Považskej Teplej lávkou (viac v kapitole Mobilita).

Sme si plne vedomí, že ide o veľmi ambiciózny projekt. Sme však pripravení postaviť sa mu čelom a urobiť potrebné prvé kroky tak, aby sme na základe celospoločenského konsenzu minimálne položili základy jeho budúcej realizácie.

Celoročné kúpalisko

Letné dni nepochybne patria aj oddychu na kúpalisku. V Považskej Bystrici sa na toto obdobie zatvára krytá plaváreň v športovom kampuse, čo sťažuje možnosti realizácie najmä aktívnym plavcom. A v prípade horšieho počasia prakticky všetkým. Našou víziou je rozpracovanie projektu celoročného kúpaliska, ktoré by vzniklo za krytou plavárňou. Projekt by mohol využívať cenovo veľmi zaujímavé nízkopotenciálové teplo z chladenia parného turbogenerátora paroplynového cyklu, ktorého parametre postačujú na ohrev vody a podlahové vykurovanie. Mesto by ušetrilo a dodávateľ by zvýšil svoju celkovú energetickú účinnosť (energetický zdroj by bol lepšie využitý, čo je v súčasnej dobe dôležitým cieľom). Ani počas letných mesiacov by tak plavci neprišli o plavecký bazén a ostatným obyvateľom by sa v zimných mesiacoch rozšírili možnosti oddychu.

Rekonštrukcia mestských strašiakov

Medzi priority patrí aj pasportizácia najväčších mestských strašiakov. Jedným z nich je aj podchod v samotnom centre mesta, z ktorého opadáva obloženie, zateká cez deravú lexanovú strechu, hodiny často nefungujú a z osvetlenia funguje sotva štvrtina. Podľa sumarizácie týchto strašiakov sa zostaví v súlade s vytvoreným manuálom mestskej identity návrh na rekonštrukciu a podľa možností čo najrýchlejším odstraňovaním nedostatkov sa postupne začne s nápravou nelichotivého stavu takýchto miest.

Ekologický cintorín

Čoraz častejšou záležitosťou sa vo svete stáva vytváranie ekologických cintorínov. Filozofia života vo väčšom súlade s prírodou oslovuje stále viac ľudí, ktorí sa cez túto optiku pozerajú aj za horizont svojho pozemského života. Ekologické cintoríny fungujú na báze parkov spomienok, v ktorých je umiestnené trávnaté, či inak ekologicky vhodne vytvorené pohrebisko. Nie sú tu zriadené hrobové miesta – spopolnené pozostatky zosnulého sa rozsypú v určenom priestore. V takýchto parkoch je, samozrejme, dôsledne oddelené rozsypové miesto od chodníkov, aby nedochádzalo k zneucteniu posledného odpočinku zosnulých. Pozostalí si ich pamiatku môžu pripomenúť na lavičkách či pri spoločnom pamätnom paneli, na ktorý sa umiestňujú základné iniciály. Pri takomto pohrebisku sa nekladú žiadne predmety, kahance, živé či umelé kvety alebo vence, povolené sú len ekologické sviečky, aby sa minimalizoval akýkoľvek odpad. Pozostalí zároveň neplatia za nájom hrobového miesta, ale len jednorazový poplatok. Možnosť zriadenia podobného projektu ekologického parku posledného odpočinku sa ponúka ako doplnkový projekt v priestoroch nového cintorína v Jelšovom.

Park spomienok vo Zvolene. (Zdroj: živica.sk)

Strašiak priamo v centre mesta - podchod. (zdroj: Tomáš Bořuta)

Zhrnutie:

Považská Bystrica má potenciál stať sa výnimočným mestom na mape Slovenska. Naším cieľom je dostupné bývanie nielen pre obyvateľov mesta, ale aj pre potenciálnych nových občanov. Nebojíme sa mať odvážne vízie a nechýba nám odvaha sa do náročných projektov pustiť. Naše mesto chceme v 21. storočí moderné, inteligentné, rozmýšľajúce, šetriace a hlavne vytvárajúce na obyvateľov mnoho priestorov pre oddych a relax, kde sa budú cítiť príjemne.

X. MESTSKÉ ČASTI

Mesto, ktoré spája

Mesto pre život, život pre mesto

Mestské časti v Považskej Bystrici

Je pre nás prioritou, aby sa v našom meste cítil každý občan čo najlepšie. Preto sme päť mesiacov v uliciach pozorne počúvali vás, obyvateľov Považskej Bystrice a prímestských častí, aby sme zistili, čo vám najviac chýba alebo prekáža. Ale aj čo oceňujete, či kde vidíte priestor na zlepšenie. Sme si vedomí, že všetky podnety sú pre vás rovnako dôležité.
V nasledujúcich podkapitolách sme vaše postrehy roztriedili podľa jednotlivých obvodov, aby ste tak získali lepší prehľad o návrhoch riešení, ktoré na ne reagujú.

X.1 Strojárenská štvrť, Jelšové a Hliníky – volebný obvod číslo 1

Tomáš Bořuta – kandidát za poslanca s číslom 2
Beáta Brzá – kandidátka za poslankyňu s číslom 3
Peter Truchlý – kandidát za poslanca s číslom 11

Jelšové je lokalitou, kde sa chodí prechádzať množstvo ľudí a nachádza tam pokoj. Problémom je však dostupnosť MHD. Ak nemáte auto, najlepším priateľom je bicykel alebo vlastné nohy. Služieb je tu málo, a preto by minimálne rozšírenie možností dostupnosti do mesta zlepšilo komfort občanov.

Hliníky sú v podstate radová zástavba niekoľkých desiatok rodinných domov na troch uliciach vo svahovitom teréne. Ide o pokojné bývanie blízko centra. Avšak lokalita nie je dostupná hromadnou dopravou, čo je najmä pre seniorov veľká komplikácia a lokalita v podstate neponúka žiadne služby.

Strojárenská štvrť alebo aj Kolónia je bezpochyby jednou z najromantickejších častí mesta. Ide aj o jednu z najstarších častí Považskej Bystrice. Jej rozvoj úzko súvisel s rozvojom Považských strojární. Prvé bytové domy sa budovali ešte v medzivojnovom období na dnešnej Robotníckej ulici. Výhodami je množstvo košatých stromov, zelene, dobrá dostupnosť do firiem v areáli bývalých strojární, na vlakovú stanicu, prítomnosť autobusovej stanice a športovísk. Ikonické trhovisko Pod lipami je naďalej obľúbený priestor lokálnych produktov, aktuálny stav je maximálne nevyhovujúci.

Vedeli ste, že?

K strojárňam viedla od železničnej stanice ulica, ktorá spočiatku nemala žiadny názov, miestni ju volali jednoducho „pod lipami“, alebo „ulica k zbrojovke“, či neoficiálne „továrenská“. Prvý názov dostala až za Slovenského štátu, keď strojárne patrili pod nemecký koncern Reichswerke Her mann Göring.

Čo vás trápi v týchto častiach?

- Parkovanie na ceste pri bytovkách a domoch.
- Nedostatočné čistenie chodníkov a ciest.
- Nekvalitná cesta k cintorínu a rozbité parkovisko v Jelšovom.
- Zlá dostupnosť do mesta – málo spojov MHD v Jelšovom.
- Odpad na detskom ihrisku pri škôlke v Jelšovom.
- Nedostatočný vývoz komunálneho odpadu.
- Nedostatok služieb, obchodov.
- Problém s kanalizáciou a žumpami na konci Jelšového aj v Strojárenskej štvrti.
- Stav domu kultúry a jeho potrebná rekonštrukcia.

Hlavné oblasti rozvoja v mestských častiach Strojárenská štvrť, Jelšové a Hliníky:
Spoločné:

- Pravidelná a dostupná MHD, kvalitnejšia obslužnosť na cintorín zo všetkých častí mesta. Kvalitná cestná infraštruktúra, pravidelná letná aj zimná údržba komunikácií.
- Podpora komunitného života vznikom alebo vylepšením spoločných verejných priestorov, športovísk, napríklad osadením lavičiek, pevných grilov, herných a cvičebných prvkov.
- Rekonštrukcie chodníkov a osádzanie malého mestského mobiliáru na vhodných miestach štandardizovaným spôsobom (obrubníky, kanálové vpuste, zástavky MHD, smetné koše, lavičky).
- Pasportizácia zelene, odborná starostlivosť o cenné dreviny (košaté staré stromy, napríklad „Pod lipami"), pravidelné orezy nebezpečných drevín.

Strojárenská štvrť:

- Trhovisko Pod Lipami je tradičným priestorom, ktorý si zaslúži zásadnú starostlivosť. Plánujeme vytvoriť bezpečný priestor, eliminovať riziko stretu s autami. Zabezpečíme v spolupráci s predajcami kvalitnejšie stánky.
- Park Ivana Krasku je jediným verejným parkovým priestorom v Strojárenskej štvrti, s výbornou polohou aj rozlohou. Sme presvedčení, že sa môže stať dominantou Strojárenskej štvrte, určenou pre oddych a komunitný život. Dokáže vytvoriť priestor na rôzne skupiny obyvateľov, deti, mamičky s kočíkmi, psíčkarov, seniorov či mladých ľudí. Je potrebné doplniť mobiliár, vysadiť okrasnú zeleň, ošetriť stromy, ideálne pridať vodný prvok (napríklad dažďovú záhradu), vytvoriť ohradené priestranstvo pre psov s potrebným mobiliárom.
- Priestor pred železničnou stanicou je nereprezentatívnym vstupom do mesta. Vidíme v ňom potenciál ako možnom centre Strojárenskej štvrte, aj s ohľadom na rekonštrukciu domu kultúry. S napojením na Park Ivana Krasku by mal tento priestor tvoriť centrum štvrte.
- Doprava v priemyselnom areáli: problematické je dochádzanie zamestnancov, neuspokojivé spojenie MHD, ale aj kvalita ciest v priemyselnom areáli. Plánujeme vytvorenie splnomocnenca mestského úradu pre priemyselné parky a po diskusii s odborníkmi a predstaviteľmi firiem predstavíme spoločné riešenie dopravnej situácie v areáli.
- Zlepšenie starostlivosti o vnútrobloky: keďže sú v súkromnom vlastníctve, je nutné určiť správcu a vyžadovať, aby sa staral o svoje pozemky.
- Parkovanie v okolí škôl: mnoho študentov v súčasnosti využíva na dopravu do školy automobil. Ulice v okolí stredných škôl však nie sú nafukovacie, študenti nemôžu svojim autami obmedzovať rezidentov. Zavedieme preto reguláciu dopravy na exponovaných miestach.
- Osoby pod vplyvom alkoholu a znečisťujúce verejný priestor: táto problematika často znepríjemňuje život obyvateľov Strojárenskej štvrti. Riešenie podrobne opisujeme v kapitole Čistota a bezpečnosť.

Jelšové:

- Kvalitná starostlivosť o cintorín v Jelšovom: potrebná systematická investícia do miest posledného odpočinku, starostlivosť o zeleň, výsada,, prístupové chodníky a mobiliár, zvýšenie estetiky pred cintorínom. Zároveň zriadime park spomienok ako ekologickú alternatívu k tradičnej forme cintorínov.
- Zabezpečíme lepšiu hromadnú dopravu, a to aj s napojením na centrum mesta, nemocnicu či nákupné centrá.

Hliníky:

- Budeme sa zaoberať dopravnými problémami štvrte, najmä prejazdom vozidiel stanovenými zákazmi, či kolíznym situáciám za čerpacou stanicou.
- Zapojíme štvrť do systému hromadnej dopravy.
- S odborníkmi budeme riešiť model priechodu pre chodcov pri schodisku smerujúcemu na Rozkvet a pri čerpacej stanici.

X.2 Stred – volebný obvod číslo 2

Michal Kolník – kandidát za poslanca s číslom 3
Zuzana Rusnáková – kandidátka za poslankyňu s číslom 7

Sídlisko Stred je svojou polohou k centru mesta obľúbenou lokalitou na bývanie. Vďaka podchodu nie je pri prechode do centra nutné prechádzať cez cestu a ako hovoria obyvatelia: „Všade je blízko." Zároveň blízkosť centra determinuje aj problémy, s ktorými sa obyvatelia dennodenne stretávajú. Ide najmä o obsadené rezidenčné parkovacie miesta, keďže parkoviská v centre, najmä po predaji parkoviska pred hotelom Manín, sú beznádejne obsadené. Tiež obyvateľom chýbajú vlastné kultúrne a komunitné aktivity, keďže všetky sú koncentrované do centrálnej mestskej zóny.

Schodisko smerom z Hliníkov do Jelšového. Zdroj: Tomáš Bořuta, 2022.

Čo trápi obyvateľov na Strede?

- Problémy s neprispôsobivými občanmi,
- Hluk a neporiadok z miestnych podnikov, ktorý je neúnosný,
- Parkovanie,
- Rozkopaný pozemok pre obchodný dom v centre mesta pred hotelom Manín, ktorý možno nikdy nevznikne a stromy boli vyrúbané, parkoviská zrušené,
- Nefungujúce verejné osvetlenie,
- Chýba modernizácia zelene a oddychových zón, málo ihrísk,
- Vysoké dane za psa.

Hlavné oblasti rozvoja v mestskej časti Stred:

Kultivácia pešej zóny na Strede

Pešia zóna je umiestnená od hromadných garáží ku podchodu k OD Prior. Zuzana Rusnáková uvádza: „Pešiu zónu som začala s primátorom mesta riešiť v roku 2014. V budove potravín Terno vzniklo v tom období fitnes centrum a všetci sa naučili využívať bývalú pešiu zónu na prejazd a parkovanie. Vznikal tak na chodníku dopravný chaos, ktorý ohrozoval chodcov. Komunikácia s primátorom trvala 6 rokov a výsledok je osadenie niekoľkých betónových valcov zabraňujúcich prejazd, samozrejme, že ani toto autá neodstránilo úplne."

Michal Kolník navrhuje daný priestor riešiť nasledovne: „Tu vidíme priestor na komunikáciu potrieb a predstáv obyvateľov Stredu a následne dať vypracovať štúdiu, ktorá by tento priestor podchytila komplexne v nadväznosti na možné ďalšie rozširovanie pešej zóny. Tento priestor je centrom sociálneho života Streďákov a Streďáčiek a má preto zásadný vplyv na kvalitu sociálneho života na sídlisku Stred."

Vedeli ste, že?

Hotel Manín stojí na mieste, kde pôvodne stála židovská synagóga, neskôr prestavaná na obchodný dom Považan. Hotel bol dokončený v roku 1977 a začal sa stavať prioritne kvôli 6-dňovej motocyklovej súťaži, ktorú hostilo naše mesto[3]

[3] Hotel Manín. Historická Považská Bystrica. https://historickapb.sk/2019/10/22/hotel-manin/

Zo Stredu sa kvôli chýbajúcemu koncepčnému prístupu stalo jedno veľké parkovisko. Našim cieľom je z pohľadu kultivácie pešej zóny doplniť zeleň, esteticky oddeliť parkoviská od pešej zóny, napríklad umiestnením tzv. zelených stien.

Krajší Stred

Transformácia mestskej časti Stred na krajšie miesto pre život sa môže začať jednoduchým odstránením starého, hrdzavého a dekády nevyužívaného mobiliáru (pracháre, prázdne betónové plochy slúžiace ako stojiská na neexistujúce pracháre...) a následným nahradením týchto prvkov funkčným a novým mobiliárom, resp. novým trávnatým povrchom. Tiež vnímame za nutné systematické osadenie väčšieho množstvá mestských košov, pretože v mestskej časti Stred sa ich nenachádza dostatočné množstvo, aby pokryli potreby ľudí prechádzajúcich určitými miestami na sídlisku Stred.

Zelená stena, ekologická lavička. Zdroj: https://www.kreativita.info/ekologicka-lavicka-citytree/

Podchod zo Stredu k Prioru

Vzniká tu neustále kolízie cyklistov s chodcami, ale aj kolobežkárov a korčuliarov s chodcami. Potrebujeme konečne jasne definovať dopravné pravidlá v tomto priestore.

Kultúra a komunita na Strede

Blízkosť centrálnej zóny spôsobuje to, že na Strede sa neorganizuje žiadne kultúrne alebo komunitné podujatie. Máme v pláne priniesť na Stred malé javiskové formy, divadlá, koncerty, a spoločné komunitné akcie, ktoré by sa konali na vyhradených miestach, a prilákať ľudí aj k nám, na Stred.

Bezpečnosť

Prítomnosť nočného života na Strede spôsobuje, že je tu často hluk, vzniká neporiadok, bitky, ktoré komplikujú neprispôsobiví občania či osoby pod vplyvom alkoholu. Občania sa neustále sťažujú, náprava však nenastala. Preto vidíme potrebu zvýšiť pravidelnosť hliadok mestskej polície.

Činnosť VMČ

Obyvatelia mestskej časti poukazujú na nedostatočné informovanie výboru mestskej časti o zasadnutiach a mimoriadnych stretnutiach, z toho dôvodu je účasť na stretnutiach VMČ mizivá. Považujeme za kľúčové dostatočne vopred zverejňovať oznamy a využiť na to všetky dostupné prostriedky (napr. osobne, nástenka, mail, sociálne siete).

X.3 Lány a Dedovec – volebný obvod číslo 3

Matúš Bandúr – kandidát za poslanca s číslom 1
Stanislav Bednár – kandidát za poslanca s číslom 2
Ivana Paulini – kandidátka za poslankyňu s číslom 12
Juraj Smatana – kandidát za poslanca s číslom 14

Mestká časť Lány je podľa obyvateľov najpopulárnejšia časť mesta. Vynikajúca dostupnosť služieb, prírodného vyžitia, blízkosť centra mesta a nemocnice. To všetko predurčuje Lány, aby boli najvyhľadávanejšou lokalitou na bývanie. Do časti Lány zahŕňame aj Dedovce, Moyzesovu, Lúčky a Dráhy. V starších sídliskách, a to platí aj pre obvod Lány, dochádza ku generačnej výmene obyvateľov. Je preto nutné prispôsobovať vzhľad a ponuku možností vyžitia aktuálnym potrebám obyvateľov.

Čo trápi obyvateľov na Lánoch, Dedovcoch, Moyzesovej a Dráhach?

- Málo detských ihrísk a potreba renovovať ihrisko LIENKA.
- Parkovanie na Dukelskej.
- Jednosmerky – povoliť prejazd bicyklom v oboch smeroch a doplniť značenie.
- Ľudia pod vplyvom omamným látok v Treťohornom parku.
- Dopravná situácia pri Domanižanke, kolízne situácie chodcov, kolobežkárov, cyklistov.
- Park za domami na Pribinovej, kde je potrebné zvýšiť bezpečnosť a servis herných prvkov.
- Osvetlenie ulíc aj chodníka pri Domanižanke.
- Hrozba zániku Kalvárie.
- Cesta na Dráhy – dlho sľubované riešenie.
- Chýbajúce kurzy pre seniorov.

- Chýbajúce komunitné aktivity.
- Nebezpečné stromy pri parkoviskách.
- Neexistujúce cyklotrasy.
- Manažment odpadov – množstevný zber.
- Parkovanie v zákrutách, ktoré mestská polícia nerieši.

Hlavné oblasti rozvoja v mestskej časti Lány, Dedovec, Moyzesova a Dráhy:

- Zanalyzujeme možnosti riešenia nepriaznivej dopravnej situácie na ulici Pionierska v súvislosti so ZŠ Nemocničná.
- Považujeme za potrebné zrevitalizovať asfaltový chodník od mestského kúpaliska smerom k OD Kaufland spolu s priľahlými asfaltovými chodníkmi.
- Riešenie schodiska v južnej časti Nového Dedovca.
- Náučný chodník je obľúbenou lokalitou na prechádzky so psami , preto do lokality osadíme zberné nádoby na psie exkrementy.
- Do zimnej údržby zahrnieme všetky mestské komunikácie vrátane vedľajších ciest vedúcich pred rodinné domy.
- Osadíme zvislé značenie „Maximálna povolená rýchlosť 30 km/h“ na Novom Dedovci.
- Zrevitalizujeme chodník zo Starého Dedovca k Centru voľného času.
- Vidíme prioritu v dokončení prístupovej cesty na Dráhy /Lúčky presne v stanovenom termíne.
- Cesty budeme opravovať v celkoch, nielen látať diery pred koncom volebného obdobia. Vnútrobloky revitalizovať komplexne, aby sa vytvoril priestor na parkovanie, aj zeleň.

Ihriská

- Multifunkčné ihrisko na Dedovci: máme za to, že je vhodné vybudovať multifunkčné ihrisko, ktoré by pokrylo viaceré športy, napr. futbal, volejbal, tenis. A to na mieste pri Dedovskom potoku, kde sa nachádza už desiatky rokov ihrisko s futbalovými bránami. Vidíme potenciál vo vytvorení multifunkčného športoviska, kde by mali priestor na aktivitu viaceré generácie, ale aj športové kolektívy.
- S majiteľom parku a ihriska pri Domanižanke za škôlkou započneme diskusiu, týkajúcu sa revitalizácie priestoru.

Zeleň, odpady a infraštruktúra

- Záchrana lesoparku Kalvária: nebudeme súhlasiť so zmenou územného plánu kvôli výstavbe rekreačných domov. Cieľ podporujú obyvatelia mesta, ktorí sa vyjadrili v petícii za záchranu Kalvárie.[3]
- Zasadíme sa za zlepšenie upratovania okolo bytových domov – okrem zainteresovania mestských služieb vidíme priestor na vyhlásenie súťaží o upravené a kvetmi vysadené okolie. Sme presvedčení, že sa nájdu obyvatelia, ktorí sa radi zapoja.

[3] Petícia za záchranu lesoparku na Kalvárii. https://www.peticie.com/peticia_za_zachranu_lesoparku_na_kalvarii

- Považujeme za potrebné vytvoriť výbehy pre majiteľov psov, aby ich nevodili i v blízkosti detských ihrísk.
- Optimalizovať otváracie hodiny zberného dvora Dedovec, aby lepšie vyhovovali požiadavkám obyvateľov.
- V čase jarného a jesenného upratovania pristavenie veľkokapacitných kontajnerov na dlhšie obdobie, ako doposiaľ.
- Považujeme za potrebné vybudovať verejné osvetlenie na parkovisku pod materskou školou na Dedovci.
- Zavedenie optického internetu na Dedovci. V súčasnosti je tu internetové pripojenie nedostačujúce.
- Zabezpečiť viac nabíjacích staníc pre elektromobily.
- Zvážiť možnosti zriadenia verejného WC, v ktorom bude samostatná časť pre mamičky s deťmi (prebaľovací pult).

VMČ

- Je nutné silnejšie prepojenie výborov mestských častí (VMČ) so s správcami bytových družstiev. VMČ musí viac informovať o svojej činnosti a viac počúvať názory občanov mesta. Vidíme potrebu pre silnejších právomocí. Intenzívnejšie zapájanie obyvateľov do pripravovaných akcií. Vytvoriť priestor na pokojné komunitné aktivity, a aktivity pre seniorov, o ktoré je, podľa slov obyvateľov, veľký záujem.

Susedská grilovačka na Lánskej, Zdroj: Veronika Šeliga Pilátová

X.4 Rozkvet – volebný obvod číslo 4

Eva Barančíková – kandidátka za poslankyňu s číslom 1
Rastislav Konečný – kandidát za poslanca s číslom 13
Iveta Pospíšilová – kandidátka za poslankyňu s číslom 26

„Kto vyrastal na Rozkvete, navždy chce bývať na Rozkvete," tak nám tvrdili obyvatelia Rozkvetu, keď sme sa pýtali, ako sa im na tomto sídlisku. Oceňujú lokalitu s nádherným výhľadom, kde majú prírodu na dosah. Kaplnka svätej Heleny tu pomysleným centrom.
Rozkvet je najväčším považskobystrickým sídliskom. Bol oceňovaný ako staviteľský unikát. Z inžiniersko-geologického hľadiska predstavuje totiž územie sídliska Rozkvet jednu z najzložitejších lokalít, aká bola na výstavbu použitá.

Naprojektované zázemie sa vplyvom času, zmeny preferencií a životného štýlu obyvateľov javí ako nedostatočné. Obyvatelia Rozkvetu opakovane poukazovali na nedostatky alebo možnosti zlepšenia. Približne 40-ročné stavby potrebujú nemalé investície do obnov.

Kaplnka svätej Heleny. Zdroj: https://saletinirozkvet.webnode.sk/kaplnka-svatej-heleny/

Čo trápi obyvateľov na Rozkvete?

- Parkoviská sa robia tam, kde netreba. Tam kde treba, nezaparkujete.
- Dostupnosť MHD – aspoň vrátiť pôvodné nastavenie spred roka 2019.
- Vjazd na bloky H autom – veľmi neprehľadné.
- Zlý prístup ku škole – potrebné je vybudovať chodník, mnoho kolíznych situácií.
- Výmole na cestách.
- Ihriská – chýbajúce hojdačky a lavičky, fontánka na pitnú vodu, potrebné tienenie a dostatočné osvetlenie.
- Lesopark – kedy sa postaví sľubovaný lesopark?
- Obnovenie cyklotracku a vybudovanie skate parku pre tínedžerov.
- Opraviť basketbalové koše.
- Osadiť tabuľu s nápisom „vstup na vlastné riziko" okolo Hermesu.
- Schody vedľa vodárne – poškodené.
- Vysoká daň za psa, keby aspoň psí park vznikol.
- Nedostatočné kosenie.
- Zintenzívniť kamerový systém.
- Občanov mrzí, že sa na Rozkvete čokoľvek rýchlo zničí alebo poškodí.
- Neprispôsobiví občania v známych lokalitách.

Hlavné oblasti rozvoja v mestskej časti Rozkvet:

Parkovacie miesta

Tejto citlivej problematike sa venujeme v kapitole Mobilita. Naším cieľom bude zintenzívniť komunikáciu s odborníkmi a obyvateľmi Rozkvetu, aby sa na najväčšom sídlisku dosiahol čo najskôr uspokojivý stav. V hre je vždy niekoľko variantov, no považujeme za dôležité, aby pred veľkými investíciami radnica vždy zorganizovala širokú diskusiu s dotknutými stranami pred tým, ako nákladný projekt zrealizuje.

Oddychové zóny a ihriská

- Zameriame sa na chýbajúce či existujúce oddychové zóny, miesta na aktívny oddych nielen s deťmi.
- Osadíme väčší počet lavičiek pri detských ihriskách, hojdačiek pre deti, opravíme basketbalové koše.
- Tam, kde to technické možnosti dovolia, osadíme bezkontaktnú fontánku na pitie.

Rušenie nočného pokoja, znečisťovanie priestranstiev, bezpečnosť

- Tejto problematike sa obšírne venujeme v kapitole Čistota a bezpečnosť. Naším enormným záujmom je sa s touto problematikou uspokojivo vyrovnať vo všetkých častiach mesta.
- Prehodnotíme potrebu navýšenia kamier mestskej polície.
- Osadíme odpadové nádoby na psie exkrementy.

Rekonštrukcie infraštruktúry

- Detailne zmonitorujeme poškodené schody, zábradlia, výmole na cestách a s ich odstraňovaním sa začne podľa ich akútnosti.
- V žiadnom prípade (ako je to doteraz) nebudeme situáciu riešiť osadením tabule „vstup na vlastné riziko".

Kultúrny a komunitný život

- Na základe letných grilovačiek máme spätnú väzbu aj na komunitný život na Rozkvete. Obyvatelia uvítajú pokojné aktivity, ktoré posilňujú susedské vzťahy.
- Podpora sociálne slabších rodín cez komunitné zbierky oblečenia a založenie potravinovej banky.
- Pozitívne vnímame aktivity farnosti na Rozkvete, či už ide o duchovné aktivity, pomoc núdznym či kultúrne podujatia. Našou ambíciou sú veľmi silné partnerské a synergické väzby s farnosťou, ktoré budú smerovať v prospech obyvateľov Rokvetu.

Susedská grilovačka Rozkvet. Zdroj: Michal Gardian

X.5 SNP, Zakvášov, Hliny – volebný obvod číslo 5

Daniela Barbosová – kandidátka za poslankyňu s číslom 2
Michal Kostelanský – kandidát za poslanca s číslom 5
Tomáš Mihálek – kandidát za poslanca s číslom 7
Veronika Pauer – kandidátka za poslankyňu s číslom 9
Jana Zvrškovcová – kandidátka za poslankyňu s číslom 15

Mestské časti SNP, Zakvášov a Hliny sú obyvateľmi vysoko hodnotené najmä kvôli výbornej dostupnosti služieb a množstvu zelene. Avšak v oblasti koncetrujúcej druhý najvyšší počet obyvateľov mesta, obyvatelia týchto sídlisk pociťujú veľký nedostatok kultúrneho a komunitného vyžitia. Nedostatky možno vnímať aj v oblasti bezpečnosti, parkovania či osvetlenia. Vo veľmi zlom stave sú aj chodníky.

Čo trápi obyvateľov na SNP v Zakvášove a na Hlinách?

- Absencia cyklotrás – nebezpečný chodník pri Domanižanke, kde dochádza ku kolíziám.
- Osvetlenie – osvetliť priechody pre chodcov ihneď a nečakať na celkovú rekonštrukciu verejného osvetlenia, nedostatočné osvetlené chodníky, chýbajúce osvetlenie v Šurabovej.
- Staré topole pri výjazde na Hliny pri reštaurácii Poľovník – kontrola ich stavu.
- Chýba asfaltová cesta na Dvorský laz.
- Doplniť smetné koše na ihriská na SNP – na niektorých sú miesto nich vrecia na odpad priviazané o stromy.
- Odpadkové koše na zvieracie exkrementy v nedostatočnom množstve.
- Chýbajúci oddychový priestor pri Domanižanke.
- Zlé MHD spoje na cintoríny.
- Chýbajúce služby pri Juniore – bankomat, lavičky, kvetinová výsadba.

Hlavné oblasti rozvoja v mestskej časti SNP, Zakvášov, Hliny:

Osvetlenie

Jedna z najintenzívnejších tém spomínaných počas rozhovorov s obyvateľmi bolo osvetlenie:

- Osvetlenie prechodov pre chodcov, ktoré predstavujú počas jesenných a zimných mesiacov veľké riziko dopravných kolízií.
- Osvetlenie chodníka popri Domanižanke, kde od Jysku až po Zakvášov občasne svietia 4 lampy a človek sa necíti v bezpečí, keď úsekom prechádza.
- Osvetlenie okrajových ulíc, ako napríklad cesta na Hliny (smerom na Zemiansky Kvášov).
- Osvetlenie na „Šurabke“ – domy si svietia na cestu vlastnými reflektormi.

Tejto problematike a jej riešeniu sa komplexne venujeme v kapitole Rozvoj a inovácie. Bude pre nás prioritou sa s nelichotivým stavom vyrovnať v čo najkratšej dobe.

Bezpečnosť a čistota

Obyvatelia mestskej časti SNP, Zakvášov a Hliny sa v nej cítia dobre a bývajú v nej radi. No sú situácie, ktoré im uberajú na pocite bezpečia. Na základe ich podnetov zabezpečíme:

- Spomaľovače rýchlosti v Zakvášove pri DSS Bystričan a ZŠ SNP.
- Zvýšenú policajnú kontrolu pri Juniore vo večerných a nočných hodinách (kapitola Čistota a bezpečnosť).Funkčné osvetlenie (kapitola Rozvoj a inovácie).
  Skrášlime priestor pri Juniore, vysadíme kvety, zvýšime občiansku vybavenosť.

Promenáda pri Domanižanke

Bezpečnosť na prvom mieste. Tak by to malo byť. Avšak na hlavnej tepne našej mestskej časti – chodník popri Domanižanke – to nie vždy platí. Na úzkom chodníku sa stretávajú chodci, cyklisti, kolobežkári, malé deti s nepredvídateľnými zmenami smeru jazdy alebo chôdze, veľké deti, aktívni cyklisti, ktorí jazdia rýchlo, či kočíkujúci rodičia. Tejto téme sa komplexne venujeme v kapitolách Mobilita a Rozvoj a inovácie.

Parkovanie

Uvedomujeme si, aká dôležitá a podstatná téma parkovania je pre obyvateľov celého mesta. Zároveň s rastúcimi teplotami je potrebné udržať mieru zelene tak, aby čiastočne priestor ochladzovala. Obyvatelia mestských častí SNP, Zakvášov a Hliny oceňujú množstvo zelene, ktoré sa tu nachádza. Aj preto ju chceme zachovať v čo možno najväčšej miere. Najkritickejšie z pohľadu parkovania sa javí okolie domov SNP 1467, 1468 a 1469, kde aj súčasné vedenie už mnoho rokov sľubuje prioritne zasiahnuť. Dopravnú situáciu chceme v celom meste riešiť koncepčne a komplexne, čomu musí predchádzať dôsledná analýza, od ktorej sa budú odvíjať ďalšie kroky, týkajúce sa prípadnej výstavby parkovacích miest či parkovacích domov.

Detské ihriská

Pri rozhovoroch s obyvateľmi mesta/mestských častí nám mnohí hovorili, že je nedostatok ihrísk pre najmenšie deti alebo naopak pre väčšie deti. Skutočnosť je taká, že ihrísk alebo herných prvkov je dostatok, ale sú nevyhovujúce a nie je im venovaná dostatočná starostlivosť. Mnohé sú opotrebované a nespĺňajú bezpečnostné certifikáty. Tiež na niektorých ihriskách chýba možnosť tienenia. Stav ihrísk zanalyzujeme a pripravíme ihriskovú koncepciu tak, aby boli k dispozícii ihriská pre staršie aj pre menšie deti.

Je pre nás dôležité, aby bolo o ihriská aj dostatočne postarané a boli pre deti bezpečné. Tiež považujeme za dôležité, aby sme boli navzájom k sebe ohľaduplní – ihriská budú mať prevádzkový poriadok a jeho dodržiavanie sa bude kontrolovať.

Drevené ihrisko za bytovým domom SNP 1473 – vzhľadom na altánok a prestrešenie je tento priestor často vo večerných hodinách obsadený neprispôsobivými obyvateľmi. Priestor pôsobí v noci nebezpečne a tiež je vo väčšej miere devastovaný. Zabezpečíme monitorovanie kamerou a intenzívnejšie osvetlenie.

Športové ihriská

Mesto potrebuje urobiť všetko, čo je v jeho silách, aby vytiahlo (nielen) mládež športovať. V posledných rokoch vznikajú v mestských častiach multifunkčné ihriská. Je to pre každú mestskú časť výborný priestor na trávenie voľného času nielen pre deti, no i pre dospelých. Podrobne sa tejto téme venujeme v kapitole Šport.
Pri rekonštrukcii alebo výstavbe ihrísk je potrebné dôsledne dbať na splnenie definovaných požiadaviek a stavbu prevziať, len keď je všetko v poriadku. Napríklad na nedávno revitalizovanom ihrisku za bytovým domom Zakvášov 1522 sa toto neudialo, v daždivom počasí voda z ihriska neodteká a vytvára kaluže. K revitalizácii nebol predstavený žiadny projekt. Považujeme za dôležité vytvoriť štandardy kvality pri akejkoľvek stavbe a stavbu prebrať až po dôslednej kontrole splnenia štandardov.

Komunitné aktivity

SNP, Zakvášov a Hliny je druhá najväčšia mestská časť. Obyvateľom však chýba spoločné vyžitie, trávenie spoločného času na komunitných, či kultúrnych podujatiach. Považujeme za mimoriadne dôležité podporovať komunitného ducha a vzájomné prepájanie obyvateľov. Práve spoločné trávenie voľného času považujeme za silný hnací motor rozvoja danej lokality. Prví obyvatelia mestkej časti v nej žijú už bezmála 50 rokov. Z toho nám aj vyplýva potreba zvýšenej starostlivosti o seniorov v tejto mestskej časti. Téme spotov Mesta pre život sa podrobne venujeme v kapitole Rozvoj a inovácie.

Susedská grilovačka na SNP. Zdroj: Veronika Šeliga Pilátová

Cesty a chodníky

- Cesta na „Šurabovej“ – koncepčné riešenie cesty v oblasti a tiež jej
- napojenie na SNP.
  Zmapovať možnosť vybudovania podchodu popri rieke medzi Jyskom a Family centrom – výrazný vplyv na bezpečnosť a plynulosť premávky.
- Rekonštrukcia prístupovej cesty k záhradkárskej osade Dolinky.
- Rekonštrukcia a koncepčné riešenie parkovania na chodníku od ihriska Jupík smerom k Jednote na Hlinách.
- Zanalyzovanie stavu chodníkov a postupné zabezpečenie rekonštrukcií.
- Dôsledné a včasné jarné čistenie komunikácií.

Zeleň

- Aj na základe nedávnej škody spôsobenej pádom starej vŕby na sídlisku Stred považujeme za nutné dôkladne a profesionálne zanalyzovať stav stromov a zabezpečiť orezy alebo výrezy.
- Podporíme obyvateľov v skrášľovaní svojho okolia výsadbou kvetín.
- A hoci oceňujeme vznik biodiverzitných lúk, ich ohradenie, napríklad v Zakvášove, považujeme za nešťastné riešenie, pretože v tých priestoroch sa zvyknú malé deti v zime sánkovať.
- Umiestnenie a výsadba týchto lúk bude prebiehať až po komunikácii s VMČ.

Ohrozujúca borovica pri dome SNP 1463.
Zdroj: Daniela Barbosová

X.6 Dolný Moštenec, Horný Moštenec, Zemiansky Kvášov – volebný obvod s číslom 6

Zemiansky Kvášov je najmenšia mestská časť Považskej Bystrice. K mestu bol pričlenený v roku 1971. V Kvášove sa nachádza rímskokatolícky Kostol svätého Juraja, s čím sa spájajú tradičné hody známe pod názvom Klepeto. **Horný Moštenec** je od roku 1979 mestskou časťou mesta Považská Bystrica, s ktorým je historicky spätý od roku 1546, keď sa dostal do držby rodu Podmanických. Obec viedla miestnu kroniku, od roku 1953 bola zavedená linka autobusovej dopravy, elektrifikovaná bola v roku 1956. Obyvatelia Horného Moštenca žili čulým spoločenským životom. V roku 1922 si založili hasičský zbor, fungoval tu Zväz žien, Československý červený kríž, mládežnícka organizácia a telovýchovná jednota či ochotnícke divadlo.
Dolný Moštenec je mestská časť s pomerne rozvinutým komunitným a kultúrnym životom, súčasťou mesta sa stal v roku 1979. K Dolnému Moštencu sa viaže i neďaleký Cingelov Laz.

Čo trápi obyvateľov v Zemianskom Kvášove?

- Nedokončená kanalizácia.
- Opravy ciest.
- Chýbajúce futbalové ihrisko.
- Na cintoríne nie je voda.
- Nedeľný spoj do kostola je iba po Hliny.
- Zašpinený potok a jeho regulácia.
- Treba opraviť schody do kostola.
- Nedokončená asfaltová cesta po rozkopaní plynu.
- Úzka cesta, na ktorej parkujú autá, autobus má niekedy problém prejsť. Chýba chodník.
- Zväčšiť detské ihrisko, vytvoriť tieň a vybudovať aj ihrisko pre malé deti.
- Oprava kanálov po celej mestskej časti.
- Lepší internet, posilnenie sietí.
- Zamknutý kultúrny dom.
- Separácia odpadu a nedostatočná údržba ciest.

Čo trápi obyvateľov v Dolnom Moštenci?

- Cesta za kostolom.
- Plechová brána pri kostole.
- Zlé spojenie MHD.
- Posledná vetva kanalizácie.
- Autobusové zastávky.
- Regulácia potoka.
- Ihrisko pre veľké deti.
- Čistenie kanála.
- Zimná údržba.
- Zdĺhavý proces stavebného povolenia.

Čo trápi obyvateľov v Hornom Moštenci?

- Chýbajúca materská škola.
- Autobusové spojenie.
- Cyklotrasa z Horného Moštenca do Podskalia.
- Chýba detské ihrisko.

Hlavné oblasti rozvoja v mestských častiach Zemiansky Kvášov, Horný Moštenec a Dolný Moštenec:

- našimi cieľmi sú vo všetkých troch mestských častiach zvýšiť dostupnosť hromadnej dopravy,
- pravidelné spojenie do práce či do školy,
- analýza možností dokončenia kanalizácie,
- rekonštrukcia miestnych komunikácií,
- rozvoj kultúrneho, komunitného a spoločenského života,
- regulácia a čistenie potokov,
- kostol a cintorín v Kvášove – zabezpečiť dokončenie schodov a dotiahnuť vodu,
- otvoriť diskusiu o umiestnení futbalového ihriska v Zemianskom Kvášove,
- opravy a revitalizácia autobusových zastávok,
- vypracovať model mestského viacúčelového kiosku: v každej mestskej časti sme sa stretávali s podnetmi na nedostupnosť či rušenie poštových služieb, možnosti nákupov základných komodít či vybavovania úradných záležitostí, najmä v prípade starších občanov. Naším cieľom je vypracovať taký projekt, aby občania za vybranými službami nemuseli cestovať do centra mesta, ale boli im dostupné v určené dni priamo v mestskej časti.

X.7 Milochov, Orlové – volebný obvod s číslom 7

Michal Hájek – kandidát za poslanca s číslom 2

Orlové je mestská časť mesta pričlenená v roku 1971. Nachádza sa tu zrekonštruovaný kaštieľ z roku 1612, ktorý slúži ako hotel, a v ňom Kaplnka svätého Jána Nepomuckého. Most cez Váh, ktorý je jediným prepojením v meste, sa pôvodne nazýval most Generála Milana Rastislava Štefánika. Aktuálne nesie meno Orlovský most.
Milochov bola pôvodne samostatná obec, od roku 1979 je mestskou časťou Považskej Bystrice. Tvoria ho dve nesúvisiace časti – Dolný Milochov a Horný Milochov, ako aj lazy rozptýlené vo vyšších polohách nad Dolným Milochovom. V rámci modernizácie železničnej trate Bratislava – Žilina na rýchlosť vlakov do 160 km/h v Milochove zanikla železničná zastávka. Nová trať v úseku Púchov – Považská Bystrica vedie od roku 2022 po preloženej trase dvoma smermi.

Čo trápi obyvateľov v Orlovom?

- Zlé cesty.
- Nedostatok nákupných možností.
- Nedostupnosť MHD.
- Chýbajúci kultúrny dom.

Čo trápi obyvateľov v Milochove?

- Chýbajúce cyklotrasy a zlý stav ciest, ktoré sú úzke. Napriek novej ceste, nie je vybudovaná cyklotrasa a ani chodník pre peších medzi Milochovmi.
- Nevyužitý potenciál budovania infraštruktúry pri rekonštrukcii železnice.
- Chýbajúce ihrisko pre deti.
- Zlá dostupnosť. Nedostatok autobusov, ktorých chodí veľmi málo.
- Zrušená pobočka Slovenskej pošty, znižovanie služieb.
- Čistenie potoka.
- Špina pri Váhu.
- Nevysporiadané pozemky.
- Nevyužitý potenciál Milochova, ktorý má nádherné okolie a prírodu, ale aj priestor pri vode s potenciálom vodných športov, rybárčenia, oddychovej zóny alebo člnkovania.

Hlavné oblasti rozvoja v mestských častiach Milochov a Orlové:

- Hľadať možnosti vytvorenia pešieho chodníka medzi Milochovmi.
- V spolupráci s OZ Cibuliar podporovať komunitné a kultúrne aktivity v Milochove.
- Podporiť založenie voľnočasového klubu, ktorý by zvýšil atraktivitu oblasti. K tomu naviazať možnosti občerstvenia.
- Zvýšenie dostupnosti hromadnej dopravy, jednak do Považskej Bystrice, ako aj otvorenie disusie o zriadení linky až do Púchova, v spolupráci s mestom Púchov.

X.8 Považské Podhradie, Šebešťanová, Podvažie – volebný obvod s číslom 8

Mária Bellayová – kandidátka za poslankyňu s číslom 1

Považské Podhradie je mestská časť, ktorá bola k mestu pričlenená v roku 1971. Šebešťanová a Podvažie boli k mestu bola pričlenené v roku 1979. Všetky tri mestské časti sa nachádzajú za Orlovským mostom, čo do istej miery komplikuje dostupnosť do centra mesta. V prípade Šebešťanovej a Podvažia podčiarkuje tento fakt aj pomerne výrazná vzdialenosť.

Čo trápi obyvateľov v Považskom Podhradí?

- Chýbajúca lávka cez Váh do Považskej Teplej.
- Hluk od hlavnej cesty.
- Kanalizácia.
- Na Podhradské more je zložitá prístupová cesta.
- Priečne cesty sú vysypané kameňom (sú urobené na vlastné náklady obyvateľov).
- Nevyhovujúce parkovanie pri kostole.
- Cesty v zlom stave.
- Osadenie dopravnej značky obytná zóna v ulici pri DSS Tulipán.
- Zlé osvetlenie.
- Chýbajú služby pre návštevníkov hradu a turistov.

Čo trápi obyvateľov v Podvaží?

- Zlé dopravné značenie.
- Nedostatok spojov MHD.
- Chýbajúci stacionár alebo komunitné centrum.
- Cesta do Podvažia.
- Chýbajúce školské zariadenia.
- Chýba nástenka s aktualitami o mestskej časti.
- Obchod (pečivo len do 10.00, zelenina nie je) a pošta.
- Plynofikácia, voda.
- Nedostatočné osvetlenie.
- Oprava obecného rozhlasu.
- Kuriéri nevedia trafiť do Podvažia – zaznamenať v mapách.
- Nečistí sa potok, po búrke je blato a počas sucha potom prach.
- Chýba vodovod na cintoríne.

Čo trápi obyvateľov v Šebešťanovej?

- Nefunguje rozhlas.
- Kanalizácia.
- Zlé cesty.
- Nedostatočná obslužnosť MHD.

Hlavné oblasti rozvoja v mestských častiach Považské Podhradie, Šebešťanová a Podvažie:

Mária Bellayová v nasledujúcich bodoch predstavuje víziu pre skvalitnenia života občanov uvedených mestských častí.

Mobilita

- Spojenie občanov s mestom – absentujú autobusové spoje, chýbajú večerné a víkendové spoje. Riešením bude prevádzkovanie autobusov s nižšou kapacitou cestujúcich (napr. formou mikrobusov, aby sa ušetrili financie), logicky upraviť nadväznosť spojov na vlakové spojenie.
- Jednou z priorít v nasledujúcom období by malo byť zanalyzovanie stavov ciest v mestských častiach a následné opravy podľa priorít, odstránenie výtlkov, úprava krajníc, atď.

Katastrofálny stav ciest. Zdroj: Mária Bellayová.

„Plátanie" cestných komunikácií. Zdroj: Mária Bellayová.

- Výstavba lávky medzi Považským Podhradím a Považskou Teplou je pre nás prioritou. Zatraktívni sa turistická trasa pre chodcov a cyklistov. Vznikla by trasa od Považského hradu až do Manínskej tiesňavy a spojenie so železničnou stanicou pre obyvateľov.
- Skvalitniť údržbu celoročnú údržbu ciest vo všetkých častiach.

Susedská grilovačka v Považskom Podhradí na mieste plánovanej lávky cez Váh. Vizualizácia pomocou svetielok. Zdroj: Michal Gardian.

Bezpečnosť

- Doplníme osvetlenie ciest a svetelné značenie, pretože vznikajú kolízne situácie. Po tme je ťažké nájsť odbočky do Považského Podhradia, Šebešťanovej a Podvažia – je to nebezpečné aj pre chodcov (viac v kapitole Rozvoj a inovácie).
- Z hľadiska bezpečnosti považujeme za nutné vytvoriť niekoľko priechodov pre chodcov a cyklistov (z mestskej časti ku kanálu na hlavnej ceste).
- Budeme iniciovať revíziu nebezpečných drevených elektrických stĺpov (niektoré môžu byť v búrkach nebezpečné a ohrozovať občanov a ich majetok).

Služby občanom

- Rozhlas v mestskej časti a jeho dostupnosť v každej ulici – pre mnohých občanov je to jediný prístupný informačný kanál o dianí v mestskej časti. Zároveň zabezpečíme rekonštrukciu informačných tabúľ v mestských častiach pre potreby oznamov mestského úradu, výboru mestskej časti a pod.
- Zabezpečíme veľkokapacitné kontajnery pre mestské časti s bioodpadom (napr. na konáre, trávy atď.), aby nevznikali čierne skládky, prípadne požiare z pálenia odpadu (pozn. momentálne sú v mestských častiach pristavené len na veľmi krátke obdobie len 2× ročne na jar a jeseň).
- Zatraktívníme prostredie pred kultúrnym domom v Považskom Podhradí. Budeme sa usilovať o zeleň, lavičky a tým zvyšovať komunitnú súdržnosť a zlepšovať susedské vzťahy.

Školstvo

- Základná škola s materskou školou v Považskom Podhradí je obľúbená medzi obyvateľmi priľahlých častí, ale i obyvateľov zo sídlisk mesta. Aktuálne sa trápi s havarijným stavom kotla, ktorý je potrebné v nadchádzajúcej zimnej sezóne vyriešiť.
- Škole by uvítala postavenie ešte jednej triedy a do budúcna telocvičňu.

Kultúra a šport

- Budeme iniciovať a spolupracovať na kultúrnych akciách na hrade Bystrica v letnom období pre celé mesto (koncerty, divadelné predstavenia, novoročné stretnutia občanov mesta na hrade atď.).
- Menšie mestské akcie aj v mestských častiach (napr. oslavy výročí, premietanie filmov, menšie koncerty, vianočné trhy, atď.) a pripravovať aj športové akcie pre deti a dorast. Tým podporíme zdravie a pohyb detí (viac v kapitole Rozvoj a inovácie – spoty Mesta pre život).

X.9 Považská Teplá – volebný obvod číslo 9

Ján Galbavý – kandidát za poslanca s číslom 1

Považská Teplá je najväčšou mestskou časťou Považskej Bystrice. K mestu bola pričlenená v roku 1979. Jej súčasťou sú aj bývalé samostatné obce Zálužie a Vrtižer. Na území Považskej Teplej smerom k Záskaliu leží turisticky atraktívna Manínska tiesňava. Aj táto časť však má svoje problémy.

Vedeli ste, že?

Prvou podhradskou školou bola škola, ktorá údajne stála na nádvorí malého kaštieľa – Burgu. Bola založená a postavená v roku 1808. Bola drevená a obyvatelia si ju museli sami vydržiavať. Predtým obec školu nemala.[40]

[40] https://www.povazske-podhradie.sk/skola/

Čo trápi obyvateľov v Považskej Teplej?

- Stav cintorína.
- Kanalizácia.
- Lávka cez Váh do Podhradia.
- Separácia odpadu.
- Materská škola – nedostatočná kapacita a stav areálu (poškodený betón).
- Zlá cesta.
- Chýbajú športoviská (napríklad futbalové ihrisko), miesto na kúpanie, kultúrne vyžitie.
- Parkovisko pred škôlkou.
- Vypínanie nočného osvetlenia.

Hlavné oblasti rozvoja v mestskej časti Považská Teplá

Kandidát na poslanca Ján Galbavý vníma ako prioritu nasledujúce záležitosti:

Kanalizácia a následná obnova cestných komunikácií

Hlavným pilierom kampane v Považskej Teplej je prísľub dobudovania kanalizačnej siete v celej mestskej časti, pretože je to najpálčivejší problém, ktorý v súčasnej dobe doslova rozdeľuje obyvateľov na dva tábory. Samozrejmosťou je následná obnova cestných komunikácií a v niektorých úsekoch, ktoré sú už dnes doslova v havarijnom stave, vybudovanie nových povrchov cestných komunikácií.

Materská škola

Každý ďalší problém v mestskej časti, ktorý sa školstva týka, sa začína práve tu, v materskej škole. V prvom rade je to kapacita materskej školy, ktorá už dlhodobo neuspokojuje potreby občanov. V poslednom roku nebolo prijatých 11 detí a v predchádzajúcom roku dokonca 16 detí. Toto sú alarmujúce čísla, keďže tieto deti sú presúvané do mesta, kde následne pokračujú v štúdiu aj na základnej škole. Tým nemálo trpí základná škola v Považskej Teplej, ktorá má problém naplniť kapacity potrebné na chod školy. Netreba zdôrazňovať, aký význam má chod základnej školy pre mestskú časť. Ďalším problémom, ktorý si zaslúži maximálnu pozornosť, je vybudovanie niekoľkých parkovacích miest pre materskú školu, ktoré by uľahčili život rodičom detí a samozrejme aj odbremenili dopravu najmä v ranných a poobedných hodinách. V neposlednom rade je potrebná obnova areálu, a to najmä chodníkov a herných priestorov pre deti.

Základná škola

Pred školským dvorom je potrebné spojiť chodníkom parkovisko pred kultúrnym domom s hlavnou bránou školského dvora a taktiež spojiť chodníkom obe školské brány. Všetky chodníky v školskom areáli sú už v havarijnom stave, podobne ako v areáli materskej školy sa treba zaoberať ich obnovou. Vidíme potrebu zrekonštruovať šatne, telocvične, ale tiež vypracovať a realizovať projekt nezávislého vykurovania.

Verejné osvetlenie

Verejné osvetlenie v mestskej časti je zastaralé a neúsporné. V rámci úsporných opatrení mesta sa preto osvetlenie v nočných hodinách vypína. Bezodkladne musíme vypracovať a zrealizovať projekt úsporného LED osvetlenia, ktoré zároveň zvýši pocit bezpečia v mestskej časti.

Chodník do Manínskej tiesňavy

Aj z hľadiska využívania tejto mestskej časti na rekreáciu a turizmus je potrebné zrekonštruovať a dobudovať chodník do Manínskej tiesňavy, pretože jeho stav nezodpovedá povahe jeho využitia, nehovoriac o tom, že v mnohých prípadoch je jeho stav prekážkou domácim obyvateľom. Tento projekt je však možné realizovať až po dobudovaní kanalizačnej siete v danej lokalite. Má však veľkú prioritu, lebo práve Manínska tiesňava je jedným z pokladov nášho mesta.

Detské ihriská

Na území mestskej časti sú vybudované dve detské ihriská, ktoré však od svojho vzniku neboli rekonštruované a vyžadujú si obnovu, ale aj obmenu hracích prvkov a podkladu hracej plochy.

Dopravné značenie

Na viacerých miestach v mestskej časti je neprehľadné dopravné značenie, ktoré treba zmeniť. Zvýšime tak bezpečnosť chodcov prechádzajúcich cez hlavnú cestu na železničnú stanicu a sprehľadníme výjazd vozidiel na hlavnú cestu vo Vrtižeri.

Cyklolávka do Podhradia

Lávka, ktorú už roky túžobne očakávajú obe strany Váhu. Realizáciou tohto projektu, ktorý má zatiaľ iba papierovú podobu, by sme pozdvihli región turisticky, rekreačne a v neposlednom rade by to bolo nesmierne praktické pre všetkých obyvateľov.[41]

Informovanosť občanov

Osadenie nových informačných tabúľ v obci pre potreby informovania a oznamovania dôležitých skutočností.

Kultúra

Podpora domácich kultúrnych skupín a občianskych združení, ktoré sa podieľajú na kultúrnom programe obce. Ako materiálna, tak aj finančná. Ocenenie spoločného úsilia, ktoré vkladajú pri organizovaní podujatí pre obyvateľov Považskej Teplej.

[41] Lávka cez Váh. https://lavkacezvah.povazske-podhradie.sk/

X.10 Podmanín, Praznov – volebný obvod s číslom 10

Milena Záhradová - kandidátka za poslankyňu s číslom 2

Praznov je mestská časť mesta Považská Bystrica, ktorá bola k mestu pričlenená v roku 1980. Podmanín je obľúbeným štartovacím bodom pri výstupe na Veľký Manín. Aj tieto mestské časti však trápia vlastné problémy.

Deň detí kempe v Manínskej tiesňave. Zdroj: Michal Gardian

Čo trápi obyvateľov v Praznove?

- Nedostatočné autobusové spojenie.
- Katastrofálny stav ciest.
- Chabé vyžitie s deťmi či pre mládež.
- Zlé pripojenie na internet.
- Stav kultúrneho domu.
- Odvoz smetí, separácia a zberné dvory.
- Nedokončená kanalizácia.
- Vysporiadanie pozemkov.
- Nedostatočné kultúrne vyžitie.
- Osvetlenie na cintoríne, verejné osvetlenie máva výpadky.
- Zimné čistenie a údržba.

Čo trápi obyvateľov v Podmaníne?

- Navigácia ukazuje kamiónom prejazd cez Podmanín (je tam značka na Žilinu).
- Potrebné zníženie rýchlosti.
- Komasácia pozemkov.
- Pri kultúrnom dome sú mestské pozemky, kde by sa dali realizovať rôzne projekty.
- Zlá, podomletá cesta na ihrisko.
- Osvetlenie.
- Nefunguje výbor VMČ – nebývajú schôdze.
- Nikto nečistí potok.
- Dostupnosť MHD je nedostatočná.
- Nedostatok kultúry.
- Kosenie trávy.
- Chýbajú chodníky (pre kočíky a deti na odrážadlách).
- Chýba obchod.
- Medvede v okolí.

Hlavné oblasti rozvoja v mestskej časti Praznov:

- **Otvorená komunikácia s obyvateľmi**, pravidelné zasadanie VMČ a dostatočne včasná komunikácia o zasadnutí smerom k občanom.
- **Detské ihrisko:** rekonštrukcia detského ihriska, ktoré je v mestskej časti zastaralé a zlom stave, v náväznosti na vyriešenie vzťahov s majiteľom.
- **Rekonštrukcia cesty na futbalové ihrisko**: cesta je vo veľmi zlom stave, v prípade dažďov sa všetka voda a bahno z uvedenej cesty valí do domov pod hlavnou cestou. Zanalyzujeme možnosti rekonštrukcie a kvalitné odvodnenie.
- **Zaistíme pravidelné čistenie potoka.**
- **Osvetlenie:** z hľadiska úspory financií a z hľadiska bezpečnosti je osvetlenie našou prioritou (viac v kapitole Rozvoj a inovácie).
- **Posilníme spoje MHD.**

Hlavné oblasti rozvoja v mestskej časti Podmanín:

- **Nastavenie obslužnosti MHD v Praznove:** zabezpečíme väčšiu a rýchlejšiu dopravnú obslužnosť Praznova (viac v kapitole Mobilita).
- **Spolupráca a ocenenie členov kultúrnych a občianskych združení:** podporíme združenia, ktoré pôsobia na území mestskej časti.
- **Zimná údržba:** iniciujeme diskusiu, ktorej cieľom bude dohoda správcov komunikácií, pretože aktuálne v uvedených mestských častiach vykonávajú údržbu dvaja správcovia, pričom každý má na starosti iné časti ciest. Je to neekonomické a neefektívne. Veríme, že pri spoločnej diskusii nájdeme riešenie.
- **Napojenie na internet:** budeme sa usilovať o položenie optických káblov do mestských častí (viac v kapitole Rozvoj a inovácie).
- **Dôsledná pasportizácia stavu ciest a zostavenie priorít rekonštrukcií.**
- **Vysporiadanie a komasácia pozemkov** (viac v kapitole Rozvoj a inovácie).
- **Vypracujeme model mestského viacúčelového kiosku:** v každej mestskej časti sme sa stretávali s podnetmi na nedostupnosť či rušenie poštových služieb, možnosti nákupov základných komodít či vybavovania úradných záležitostí, najmä v prípade starších občanov. Naším cieľom je vypracovať taký projekt, aby občania za vybranými službami nemuseli cestovať do centra mesta, ale boli im dostupné v určené dni priamo v mestskej časti.

Mesto pre život, život pre mesto

Plán X
X riešení pre lepší život v Považskej Bystrici

Maroš Chudovský a kolektív

Rok vydania: 2022
1. vydanie
Náklad: 500 ks
Tlač: Varínska tlačiareň, Fatranská 1060, Varín
Publikácia je nepredajná

Grafická úprava:
Estelle Marečková

Gestori jednotlivých kapitol:
I. Maroš Chudovský, Tomáš Bořuta
II. Maroš Chudovský, Tomáš Bořuta
III. Tomáš Bořuta, Peter Lengyel
IV. Peter Lengyel, Anna Jančová
V. Maroš Chudovský, Rastislav Konečný
VI. Daniela Barbosová, Iveta Pospíšilová
VII. Matúš Bandúr, Peter Truchlý
VIII. Tomáš Bořuta, Barbora Petríková
IX. Maroš Chudovský, Tomáš Bořuta
X. Podľa jednotlivých mestských častí

Spolupracovali:
Beáta Brzá, Zuzana Rusnáková, Michal Kolník, Ivana Paulini, Stanislav Bednár, Juraj Smatana, Eva Barančíková, Veronika Pauer, Tomáš Mihálek, Michal Kostelanský, Jana Zvrškovcová, Mária Bellayová, Ján Galbavý, Michal Hájek, Milena Záhradová

Titulné fotografie pochádzajú z voľnej fotobanky pixabay.com a osobného archívu kolektívu autorov.

Objednávateľ:
Mgr. Maroš Chudovský, PhD., Považská Bystrica

Dodávateľ:
Varínska tlačiareň, Varín